

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ + ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ

ΑΝΕΣΤΗ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1949

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ ΠΕΧΑΙΒΑΝΙΔΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΜΗΝΙΑΙΑ

Α'. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1924—1941
Β'. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΤΟΣ Δ'
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1949 • ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 7

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Αργεντινής Δημοκρατίας 2 (πρώην Βουλής) ΑΘΗΝΑΙ — Τηλέφ. 33-897

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΑΡΘΡ. 6 Α. Ν. 1092

Διεύθυνσις Περιοδικού: Κ. ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (ΚΑΤΣΑΛΙΔΟΥ), Λ. Σγουρού 2

Διεύθυνσις Τυπογραφείου: «ΠΥΡΙΟΣ» Α.Ε. 'Ιερά 'Οδός 61

Τιμή Φύλλου Δρχ. 1.000 - *Ετησία συνδρομή έσωτ. Δρχ. 8.000, έξωτ. 10 σελ. ή 2 δολ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ — CONTENTS

Τό μεγάλο παραμύθι — 40 αιώνων κατορθώματα και Πολιτισμός των 'Ελλήνων. 'Η 'Ελληνική Αυτοκρατορία της Τραπεζούντος, υπό Α. Α. Κ.	Σελ. 1—3
Σίμων από την Κυρήνη, υπό Δ. Μοναστηριώτη	4
Τό άθάνατο έπος, υπό Χρ. 'Αγγελομάτη.	5
'Αριστοφάνης ό Κωμικός, υπό Γ. Κουρμούλη 'Υφηγητού του Πανεπιστημίου 'Αθηνών.	6
'Η σύγχρονη 'Ελληνική Λογοτεχνία. α) 'Αθηναίοι Ποιητάι και Πεζογράφοι, υπό Μ. Νικολαΐδη. β) Ποίημα. Πατριδα μου 'Ελλάδα, υπό Φ. Κριτέλη	7—8
'Η Πολιτιστική ανέλιξι του ανθρώπου, υπό Α. Χούλη	9
Τά ωραιότερα 'Ελληνικά σπήλαια, υπό Τ. Ζάππα	10—11
Λαϊκαί παραδόσεις σχετικά με 'Αγία πρόσωπα, υπό Α. Μεταξά	12
'Ο Βελλερεφόντης, υπό 'ΑΝ. ΒΩ.	13
Μάθετε νά κολυμπάτε, υπό Σπ. Αύλωνίτη.	14
'Η φωνή τών Κορυθαλλών, υπό Ν. Δημητροκάλλη	15
Δράσις ομάδων.	16—17
'Ο Γέρος τής Ρόδου, υπό Η. Γερακοπούλου.	18
'Η πτηνοτροφία, υπό Κ. Ζευγά.	19—20
α) Μεγάλη 'Εβδομάδα και Λαμπρή στο 'Ελληνικό Χωριό τής Κορσικής, υπό Π. Καλονάρου. β) Κ. Παλαμά. 'Η Λαμπρή.	21—22
Μαθητική συνεργασία.	23—24
Κίνησις Ε.Ε.Σ.Ν.	25—28
'Εξώφυλλον. Μουσική Χριστός 'Ανέστη, υπό Ξ. 'Αστεριάδη.	

The Great Tale. 40 centuries of deeds and civilization of Greeks. The Greek Empire of Trapezous, by A. A. K.	Page 1—3
Simon from Kyrene, by D. Monastiriotes	4
The immortal epos, by Chr. Angelomatis	5
Aristophanes, by G. Kourmoulis	6
Modern Greek Literature. Athenean Poets and Prosewriters, by M. Nicolaidis, b) Poem My Country, Greece, by F. Kritelis	7—8
The evolution of man, by A. Houlis	9
The most interesting Greek caverns, by T. Zapas	10—11
Popular Legends, by A. Metaxas	12
Velerefontis, by AN. VO.	13
Learn to swim, by Sp. Avlonitis	14
Larks' nest, by Nic. Demetrocalis	15
Activity in pictures	16—17
The old man from Rhodos, by Hel. Geracopoulos	18
Bird breeding, by C. Zevgas	19—20
Passion Week and Easter at the Greek village in Corsiki, by P. Calonaros, b) Easter, poem by C. Palamas	21—22
Pupils' contribution	23—24
Juniors' activity	25—28
Back—cover Christ is risen! Verses and Music by X. Asteriadis.	

7ον

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

Μέσα στην ιστορία 40 αιώνων 'Ελληνικού πολιτισμού και μεγαλουργημάτων έχει πραγματικά εξέχουσα θέσι ένα μικρό αλλά σημαντικό Κράτος πού δημιουργήθηκε στα βάθη της 'Ανατολής και ανέπτυξε τόσο έντονη και ωραία 'Ελληνική ζωή, ώστε νά αξίζει νά του αφιερώσουμε ένα σημείωμα. Είναι ή 'Ελληνική Αυτοκρατορία της Τραπεζούντος, πού από τά 1204 ως τά 1462 ήταν τό κέντρο αληθινά ανωτέρου 'Ελληνικού πολιτισμού στο μυχό του Εύξεινου Πόντου, μακριά από την άλλη 'Ελλάδα και μέσα σέ ένα περιβάλλον από άγρια έχθρικά στίφη βαρβάρων Λαών, πού δέν έπαυσαν ποτέ νά επιτίθενται έναντίον της.

"Εμοιαζε πραγματικά σάν παραμύθι ή ύπαρξις του 'Ελληνικού αυτού Κράτους, με τούς υπερήφανους ήγεμόνες του, την πλούσια πρωτεύουσα του την απαραίτητη άμορφία της φύσεως και τό θρυλικό κάλλος τών κατοίκων του. Καί οι ξένοι έμποροι, προσκυνηταί και ταξιδιώται, πού είχαν καταφέρει νά φθάσουν ως την παραδεισιακή αυτή πολιτεία, δέν έκουράζοντο νά περιγράφουν έπειτα, όταν έξαναγύριζαν στην Δύσι τό αληθινό αυτό θαύμα. Στούς ίπποτικούς πύργους της Εύρώπης οι τρουθαδούροι τραγουδοῦσαν μπαλλάντες και παραμύθια έμπνευσμένα από τόν μακρινό εκείνο παράδεισο, όπως π. χ. τό παραμύθι του ωραίου και πιστού Καλοάνδρου.

Δέν αρχίζει όμως ή ιστορία της Τραπεζούντος μόνον από την εποχή όπου ιδρύθηκε ή Βυζαντινή Αυτοκρατορία της. Είναι ή Τραπεζούς πολύ αρχαία πόλις, πού ίδρυσαν άποικοι από την Σινώπη τόν 8ο π.Χ. αιώνα και πού πολύ γρήγορα κατάφερε νά συγκεντρώσει όλο τό έμπόριο μεταξύ 'Ανατολής και Δύσεως και νά άποκτήσῃ έξαιρετικό πλοῦτο. Τῷ 408 π. Χ. ό Ξενοφών και οι μύριοι του ξμειναν ένα ολόκληρο μήνα στην Τραπεζούντα, όπου οι κάτοικοι, ένθουσιασμένοι πού έβλεπαν "Ελληνας, τούς έφιλοξένησαν με όλη τή χαρακτηριστική 'Ελληνική ευγένεια και προθυμία. Καί οι Μύριοι του Ξενοφώντος δέν έκουράζοντο νά εξαίρουν έπειτα την Τραπεζούντα, την «άρίστην, πασών τών έν τή έώρα πόλεων». Είχε τότε κίόλας ή πόλις ωραία δημόσια κτίρια, λαμπρούς ναούς και κατοίκους, πού έγνώριζαν νά συνδυάζουν τό έπιχειρηματικό των δαιμόνιο με τόν υπερήφανο 'Ελληνικό ένθι-

σμό των και την απαραίτητη γενναϊότητά των για την απόκρουσι κάθε έχθρικής επιθέσεως.

Χάρις σ' αυτήν την γενναϊότητα και την διπλωματική ευτροφία τών ήγετῶν της κατάφερε ή 'Ελληνική Τραπεζούς νά μείνη ούσιαστικά ελεύθερη και ανεξάρτητη κατά την διάρκεια τών δύσκολων και γεμάτων από αναταραχές αιώνων πού έπηκολούθησαν. Αυτόνομη την εύρηκε και αυτόνομη την αφήκε ό Μέγας 'Αλέξανδρος. "Όταν ό Μιθριδάτης ό Γ' . ίδρυσε τό Βασίλειο του Πόντου έσεβάσθηκε την αυτονομία της. Καί αυτή ακόμα ή κοσμοκράτειρα Ρώμη άρκέσθηκε σέ μιá απλή δήλωσι της Τραπεζούντος ότι δέν θά συμμετάσχει σέ καμμία έχθρική έναντίον της εκδήλωσι και την αφήκε νά αναπτύξη ακόμα περισσότερο τούς ελεύθερους θεσμούς της. "Όταν ιδρύθη ή Βυζαντινή Αυτοκρατορία, ή Τραπεζούς έγινε πρώτα πρωτεύουσα του Πολεμωνιακού Πόντου και αργότερα, κατά τόν Η' αιώνα μ.Χ. πρωτεύουσα του άκριτικού θέματος της 'Αρμενίας ή της Χαλδίας. 'Ακόμα και προσωρινή πρωτεύουσα της Βυζαντινης Αυτοκρατορίας διετέλεσε για ένα χρόνο επί Βασιλείου του Βουλγαροκτόνου στά 1021. 'Αργότερα, κατά τά μέσα του ένδεκάτου αιώνος ό ήρωϊκός της άρχοντας Θεόδωρος Γαβράς, άφοῦ απέκρουσε τις άγριες επιθέσεις τών Σελτζούκων και τών άλλων άγρίων φυλών από τά γύρω βουνά, ανέκηρυξε την Τραπεζούντα ελεύθερη ήγεμονία και προσήρτησε μάλιστα διάφορες άλλες πόλεις πού ήταν γύρω της.

"Ετσι όταν ή θυγάτηρ του 'Ανδρονίκου του Κομνηνού, Θάμαρ, έφθασε τό 1185 με τά δύο νήπια 'Αλέξιο και Δαυϊδ εις την Τραπεζούντα, εύρηκεν εκεί όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για νά ιδρυθῇ ένα νέο υπερήφανο και λαμπρό 'Ελληνικό Κράτος: μιá πόλι άκμάζουσα και πλούσια, ένα πληθυσμό τόσο βαθειά 'Ελληνικό, ώστε ή Τραπεζούς και ή περιοχή της νά άποκαλούνται από τις γειτονικές φυλές «'Ελλάς», ή «Γραικία» και ό 'Ιωάννης ντε Ζουανβίλ, ό Σταυροφορίας, πού την έπεσκέφθη μερικές δεκαετίες αργότερα, νά την άποκαλή «βαθείαν 'Ελλάδα». Εύρηκε τέλος πολεμιστάς γενναίους και ήρωϊκούς, συνηθισμένους νά μάχωνται υπό τις

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ 1. Τ. 1685
ΗΜΕΡΟΜ. 16.8.85
ΑΡΙΘ. 36199

δυσκολώτερες συνθήκες και να δημιουργούν την ωραιότερη Ακριτική παράδοσι.

Η βασιλοπούλα Θάμαρ, με τους δυο μικρούς προστατευομένους της έφθανε τότε στην Τραπεζούντα έπειτα από ένα άγριο δράμα, το τραγικώτερο ίσως που έ γνώρισε ή τόσο συνειθισμένη σ' αυτό του είδους τις τραγωδίες, Αυτοκρατορική αύλη του Βυζαντίου. Ένας ισχυρός, αλλά και άγριος Βασιλεύς, ο Ανδρόνικος ο Α', έξεθρονίσθη από τον Ισαάκ τον Άγγελο και πέθανε, αφού υπέστη τα φρικτότερα βασανιστήρια, που ήμπορεί κανείς να φαντασθή. Με χίλια-δυο βάσανα ή Θάμαρ κάτρωθε να σώση τους δύο τελευταίους απομένοντας Κομνηνούς, τα δύο νήπια Αλέξανδρο και Δαυίδ, να τους βάλη σε ένα καράβι και να τους μεταφέρει στην Τραπεζούντα, με την όποια είχε ή ίδια κάποια σχέση, γιατί ήταν πριγκίπισσα της Μικρασιατικής Ίθρηας. Οι φυγάδες έγιναν δεκτοί με όλες τις τιμές και εξαιρετική φιλοξενία από την Τραπεζούντα. Και όταν στα 1204 οι Φράγκοι κατάλαβαν την Κωνσταντινούπολη και ίδρυσαν το Φραγκικό Κράτος του Βυζαντίου, ο Αλέξιος ο Κομνηνός, που είχε εν τω μεταξύ ενηλικιωθή, ίδρυσε την Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας. Μόνο το γεγονός ότι επί 257 χρόνια, εις τους απομακρυσμένους και σχεδόν άγριους αυτούς χώρους, ή Ελληνική Αυτοκρατορία μπόρεσε να διατηρηθή από τους είκοσιπέντε Μεγαλοκομνηνούς Αυτοκράτορας έναντιον άτελειώτων επιθέσεων παντός είδους έχθρων και να προοδεύση και να αναπτυχθή ακόμη περισσότερο, αποτελεί ένα αληθινό θαύμα, θαύμα, που μόνον το Έλληνικό Έθνος θα μπορούσε να πραγματοποιήση.

Αλλά κατά την διάρκειαν των αίωνων αυτών ο Έλληνικός χαρακτήρ της περιοχής και προπάντων της πόλεως της Τραπεζούντας, αμείβηκε τόσο πολύ ώστε να αμιλλάται ακόμα και με την Κωνσταντινούπολη σε Έλληνικό πνευματικό βίο. Ο Ιατρός Ιωάννης Κομνηνός γράφει στο Ιστορικό χρονικό του ότι στο παλάτι και την πόλη της Τραπεζούντας μιλούσαν «φράσιν Έλληνικωτάτην» και ξέρουμε ότι καλλιεργούσαν τις τέχνες, τα γράμματα και τις επιστήμες σύμφωνα με τα αιώνια Έλληνικά πρότυπα και έτσι ώστε να γίνη ή Τραπεζούς αληθινό πνευματικό κέντρον.

Άλλο θαύμα, που έμοιαζε και αυτό άπίστευτο, ήταν ή παρουσία του καταπράσινου αυτού παραδείσου, με το γλυκύτατο κλίμα, τα άπαράμιλλα τοπία και όλα τα αγαθά της γης, μέσα στην άγρια εκείνη περιοχή των ύπωρειών και των παραφύδων του Ταύρου. Οί ταξιδιώτες της εποχής εκείνης, που έφθαναν στην κοιλάδα της Τραπεζούντας, είτε από τα πανύψηλα βουνά της Νεοκαισαρείας, είτε από τις κορυφογραμμές του Δυτικού Εύφρατου, είτε από τους όρεινους όγκους της Κολχίδος και της Ίθρηας, δεν μπορούν να κρύψουν στις περιγραφές των την έκπληξί των. Περνούν πρώτα από «τεράστια και φαλακρά βουνά, σκεπασμένα ακόμα και το καλοκαίρι από άφθονο χιόνι και πυκνή ομίχλη, που μόνο με την κόλασι θα μπορούσαν να παρομοιασθούν». Και έπειτα, έντελως άπροσδόκητα, τα βουνά γίνονται λιγότερο άγρια και απότομα, δάση άτέλειωτα και καταπράσινα άρχίζουν και εμφανίζεται στα βλέμματα των ταξιδιωτών, σαν ένας αληθινός παράδεισος μετά την κόλασι, ή γελαστή

Τραπεζουντιανή κοιλάς. Ρωμαντικές όρεινές τοπόθεσις, καταπράσινες λοφοσειρές, κοιλάδες κατάφυτοι και καλλιεργημένες, άτελειωτοι πορτοκαλεώνες, άμπελνες και κήποι χαρακτηρίζουν τον παράδεισο αυτό.

Τρίτο θαύμα όμως, που δεν έκουράζοντο να περιγράφουν οι ταξιδιώτες, που έπέστρεφαν στην Εύρωπη, είναι ή εμφάνισις μιάς πολιτείας, πολύ μεγάλης για την εποχή της, πλούσιας, ωραίας και πολιτισμένης. Γύρω από την πόλη αυτή και σε άρκετα μεγάλη απόστασι προετοιμάζαν τον έπισκέπτη για τα θαύματα που έπρόκειτο να ιδή, διάφορα περίεργα κτίρια: Πρώτα ίπποτικοί πύργοι, καταπληκτικοί, σε αρχιτεκτονική τόλμη, αληθινές φωλιές αετών επάνω σε απόκρημνους βράχους, όπως το κάστρο Τζάνιχα της στρατιωτικής οικογενείας των Τζανιχιτών ή το κάστρο Δορύλη της μεγάλης οικογενείας των Καθασιτών. Έπειτα τα τόσα λαμπρά μοναστήρια, όπως π. χ. ή περίφημη μονή του Σουμελά, κρεμαστή σχεδόν επάνω σε τεράστιο ύψηλο βράχο, κοντά στην καταπράσινη και χαριτωμένη κοιλάδα της παρθένου Μαρίας, ή ιστορική και παναρχαία μονή της Βαζελώνος, μέσα σ' ένα δάσος από πανύψηλα δένδρα, ή μονή του Αγ. Γεωργίου του Περιστερώτα, χτισμένη σαν αληθινός περιστερώνας επάνω σε ένα άγριο βράχο.

Και όσο προχωρούσε κανείς προς την πόλη τόσο γίνετο πιο ευχάριστο και ποικίλο το θέαμα. Σε τριάντα περίπου χιλιάδες ύπελογίζοντο εδώ και μερικούς αιώνες οι κήποι και οι άμπελνες της Τραπεζούντας. Το άμπέλι και το κρασί έχουν άλλωστε, σύμφωνα με τον θρύλον, την πρώτη πατρίδα τους στον Πόντο. Μεγάλοι άνθωνες και ροδώνες, που έσκόρπιζαν την ευωδιά τους σε απόστασι χιλιometrών όλοκληρών, περιέβαλλον τις έξοχικές έπαύλεις του Αυτοκράτορος, των αυλικών του, των πλούσιων Τραπεζουντιών, αληθινά μικρά μέγαλα, με μαρμάρινες κιονοστοιχίες, συντριβάνια και περιστερώνες.

Τέλος έφθανε ο ταξιδιώτης στα καθαυτό προάστεια της πόλεως. Μέσα στους κήπους έβλεπε όλες τις λαμπρές εγκαταστάσεις, όπου μιά κοινωνία πολιτισμένη και άπαιτητική επιδίδεται στις άγαπητές της παιδιές, τις άσκήσεις και τις διασκεδάσεις: τις «βαλθίδες», όπου ή νεολαία άσκεΐται στον δρόμο, το άλμα, τον δίσκο, τους ίπποδρόμους, όπου έγινοντο λαμπροί ίππικοί άγώνες, το ύπαιθριο θέατρο, όπου εδίδοντο, με κάθε πολυτέλεια και μεγαλοπρέπεια, θρησκευτικά μυστήρια, λαϊκά πανηγύρια και κάθε είδους έορτές, το «τσουκανιστήριο», όπου οι νέοι της άριστοκρατίας και αυτοί ακόμα οι Μεγαλοκομνηνοί έπαιζαν, καθάλλα, το «τσουκάνιον», ένα άγώνισμα, που είχε εισαχθή πιθανότατα από την Περσία και θυμίζει το σημερινό «πόλο».

Καταπληκτική όμως ήταν αληθινά για τον κουρασμένο ταξιδιώτη ή ίδια ή πόλις της Τραπεζούντας με τις διακόσιες χιλιάδες των κατοίκων της, τον πλούτο, την μεγαλοπρέπεια και την σφύζουσα ζωή της. Τα πολυάριθμα, καλοκτισμένα και διώροφα ή τριώροφα σπίτια, που ήταν μέσα στα τείχη της πόλεως, έμοιαζαν να μη χωρούν όλον αυτό τον πληθυσμό, που ξεχύνεται έξω από τα τείχη και κτίζει διαρκώς νέα σπίτια προς Ανατολάς και Δυσμάς,

έτσι ώστε — όπως λέγει ο μεγάλος Βησσαρίων στο «Εγκώμιό» του για την Τραπεζούντα — «ουδ' όφθαλμός όρίζει το των οικιών πλήθος». Μέσα στο πλήθος αυτό των σπιτιών ύψούνται, μεγαλοπρεπέστερα ακόμα, τα παλάτια, όπου ζουν οι αυλικοί και οι πλούσιοι και οι «βαΐλοι» των Ίταλικών παροικιών με όλοκληρο κόσμο από «δομεστίχους» (ύπηρέτες), παιδόπουλα, μουσικούς, γελωτοποιούς. Ξεχωρίζουν ακόμα ναοί υπέροχοι, όπως ο περίφημος Ναός της Παναγίας της Χρυσοκεφάλου, καταστόλιστος με πολύχρωμα μάρμαρα και πολύτιμα μωσαϊκά, ο πολυτελέστατος ναός της Αγίας Σοφίας, που ή όμορφιά του έλκύει και από μακριά ακόμα τους έπισκέπτες που έρχονται από την θάλασσα, ο Ναός της Αγίας Άννης, με τις ωραίες του τοιχογραφίες στο έσωτερικό και στο έξωτερικό ακόμα, ο Ναός του Αγίου Βασιλείου, κτισμένος από την εποχή του Ίουστινιανού.

Μέσα στις πολυάριθμες πλατείες και τους ωραίους δρόμους, που στολίζουν πύλες μεγαλοπρεπείς και βρύσες μαρμάρινες, επικρατεί πάντοτε μιά άπερίγραπτη κίνησις. Τα πολυάριθμα καράβια που φθάνουν αδιάκοπα στο λιμάνι και τα καραβάνια, που έρχονται από τα βάθη της Ασίας, φέρνουν όλους τους θησαυρούς της Ανατολής και της Δύσης στην Τραπεζούντα, που είναι ο σημαντικώτερος ίσως κόμβος του έμπορίου για την εποχή εκείνη. Τίποτα όμως δεν μπορεί να άποσπάση την προσοχή από τα περίφημα παλάτια των Μεγαλοκομνηνών Αυτοκρατόρων της Τραπεζούντας, την «μεγάλην κόρτην», που σκιάζουν τα πάντα, σαν αληθινό έπιστέγασμα

της πόλεως, άπάνω στο τρίτο κατά σειράν, το ύψηλότερο φρούριο. Μαρμάρινες πύλες και μεγαλοπρεπείς σκάλες οδηγούν στους «δόμους» του Αυτοκράτορος και της οικογενείας του και των αυλικών του, σε μιά όλοκληρη δηλαδή σειρά από παλάτια, που είναι δύσκολο να φαντασθή κανείς ότι θα μπορούσε να βρη άλλοι άνάλογοι πολυτέλεια και μεγαλοπρέπεια και κομψότητα.

Όλοκληρή την εικόνα όμως της παραδεισένιας αυτής πολιτείας συμπληρώνει κατά τον καλύτερο τρόπο ή άπαράμιλλη όμορφιά των κατοίκων. Δεν έχει άσφαλώς άδικο ο Ιωάννης ο Εϋγενικός, που βεβαιώνει ότι το εξαιρετικό κλίμα, το Καυκασιανό αίμα που ρέει στις φλέβες των κατοίκων και που έξευγένισε ακόμα πολλών γενεών πολιτισμένους Έλληνικούς βίος, καθώς και οι θαυματουργές ιδιότητες του νερού, που έρχεται από τις πηγές των ύψηλων βουνών του Άντιταύρου, έδημιούργησαν εκεί ένα από τους ωραιότερους ανθρώπινους τύπους. Και είχε γίνει αληθινός θρύλος σε Άνατολή και Δύσι ή καλλονή, που είχαν οι άρχόντισσες και πριγκίπισσες της Τραπεζούντας και που έκανε να φθάνουν από παντού τα Βασιλόπουλα και οι Πρίγκηπες και οι Βασιλείς ακόμα, για να τους προσφέρουν τα πλούτη και τα στέμματα των.

Τόμοι όλοκληροι έχουν άφιερωθή από ξένους και Έλληνες Ιστορικούς στους άγώνες, στην δόξα και στην Έλληνική πνευματική άκμή της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας, που άποτελεί μιά άκόμη από τις μεγάλες Έλληνικές δόξες.

A. A. K.

Τα πολυάριθμα καράβια που φθάνουν αδιάκοπα στο λιμάνι...

Από την πανηγυρικήν έκκίνησιν των Έρυθροσταυριτών Αθηνών-Πειραιώς για την έπίσκεψιν των Στρ/κών Νοσ/μείων. Εις το μέσον ο Άμερικανός Πρεσβευτής και ή Κα Γκρέιντν.

Juniors of Athens—Piraeus in front of our offices ready to visit the Military Hospitals, Athens, Among them Mrs. and Mr. Grady Ambassador of the U.S.

ΣΙΜΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΡΗΝΗ

Δ. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΤΗ

Καταμεσήμερο! 'Ο ήλιος φλογίζει τη γη και κάνει νά λαμποκοπά το χρώμα... 'Ενας ζεστός, ανοιξιάτικος αγέρας τυλίγει όλα γύρω και μουδιάζει τη ζωή... Τά κατάσπρα σπιτάκια της Ναζαρέτ, απ' δλάνθιστους κήπους τριγυρισμένα, μοιάζουν, λές, τυλιγμένα σέ φλογισμένο σύννεφο.

Τρεις μέρες πριν απ' τὸ Πάσχα καὶ τὸ μικρὸ χωριουδάκι ἐτοιμάζεται νὰ γιορτάσῃ. Κανείς δὲν μένει ἀργός. Καθένας, πλούσιος ἢ φτωχός, ἀνοίγει τὴν καρδιά του στὴ γλυκεῖα προσμονὴ τῆς μεγάλης γιορτῆς. 'Ανάμεσα σ' αὐτοὺς, ἕνα δωδεκάχρονο παιδόπουλο, μὲ γαλάζιο μακρὸ χιτῶνα, μάταια ἀγωνίζεται νὰ σηκώσῃ ἕνα δεμάτι ξύλα, ποὺ φαίνεται νὰ τοῦ πέφτουν βαρεῖα καὶ ἀσκήματα.

Βαρεῖα εἶναι ἡ ἀνάσα του, ἀδύναμο τὸ βῆμα του. Παραπατᾷ, καὶ φαίνεται πὼς θὰ πέσῃ κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ φορτίου του. Οἱ γύρω, ποὺ τὸν βλέπουν, ξεπούν σὲ γέλια καὶ κοροϊδίες... Κι αὐτός, ντροπισμένος, μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα, γέρνει τὸ κεφάλι του στὴ γῆ... 'Ξάφνου, τὸ φορτίο του ἀλαφρώνει, χάνεται!...

Γυρίζει τὸ μουσκεμένο στὸν ἰδρώτα κεφάλι του τὸ παιδόπουλο. Κοιτάζει αὐτὸν ποὺ τὸν λευτέρωσε κι ἕνας στεναγμός ξεφεύγει ἀπὸ τὰ στήθη του.

Γερά εἶναι τὰ στήθεια του καὶ τὰ μπράτσα του ἀτσάλινα. Γελάει καλὸκαρδα στὸ ἀποκαμωμένο παιδόπουλο καὶ τοῦ λέει:

—'Ασε με νὰ σέ βοηθήσω ἐγώ, φίλε...
...Καὶ νὰ ποὺ τώρα περπατοῦν πλάι πλάι τὰ δυὸ παιδιά. Πούπουλο, φτερό μοιάζει τὸ βαρὺ φορτίο στὴς γερὲς πλάτες τοῦ παλῆκαρι. Τὸ παιδί μὲ τὸν γαλάζιο χιτῶνα ἀκολουθεῖ τὸν ἀγνωστὸ φίλο του, μὲ πόδια τρεμάμενα καὶ τὰ μάτια θολὰ ἀπ' τὴν κούρασι... Ποῦ καὶ ποῦ τινάζει πίσω του τὸ χρυσόξανθο κεφάλι του γιὰ νὰ σηκώσῃ ἀπ' τὰ μάτια του τ' ἀνάκατα μαλλιά του. Σιωπηλοὶ περπατοῦν κι οἱ δυὸ τους, ὥρα τώρα.

Καὶ νὰ ποὺ φτάνουν στὸ ἀπλὸ καὶ φτωχικὸ σπιτάκι τοῦ μικροῦ... Φτωχικό, ναί, μὰ πόσο ὁμορφό, πόσο κα-
θάριο, πόσο νοικοκυρεμένο!... 'Ασθεστωμένοι εἰν' οἱ τοῖχοι καὶ στὴν αὐλὴ ἀνθοβολοῦν λουλούδια.

Τρεῖς σκάλες ἀνεβαίνει γιὰ νὰ μῆγῃ στὴν αὐλὴ, ποὺ ἀνοιχτὴ, μοιάζει λές, ἀγκαλιὰ γιὰ νὰ δεχτῇ τὸν κα-
θένα...

—Πέρασε νὰ ξαποστάσῃς, λέει ὁ μικρός κι ἀνεβαί-
νει τὰ τρία σκαλοπάτια.

—'Εγώ; Κεῖ μέσα; 'Οχι! 'Ενας φτωχός σάν ἐμένα δὲν
ἔχει θέσι σ' αὐτὸ τὸ σπίτι τὸ καθάριο... 'Ελα, πάρε
τὸ δεμάτι σου.

Καὶ μ' ἀπότομη κίνησι ρίχνει τὸ δεμάτι μπρὸς στὴν
θύρα τοῦ σπιτιοῦ.

Μὰ τὸ παιδόπουλο, γελαστό, ἀπλώνει τὰ χέρια στὸ
καλόκαρδο παλῆκαρι καὶ τοῦ ἀποκρίνεται:

—'Ομορφονιμένο σὲ βλέπω ἐγώ. Καθάριο καὶ λαμ-
περό. 'Εγὼ δὲ βλέπω τὸ κορμί σου μὴδὲ τὴ φορεσί-
ά σου. 'Εγὼ κοιτάζω, μέσα, βαθειὰ τὴν ψυχὴ σου ποὺ ἀ-
στράφτει.

Σαστίζει στὰ λόγια τοῦτα τὸ παλῆκαρι.

Κοιτάζει καλῶς τώρα τὸ παιδόπουλο ποὺ στέκει
ψηλότερα του πάνω στὸ σκαλοπάτι... Βλέπει τὸ λεπτὸ
κορμί του. Τὰ κοντυλένια χέρια του, τὸν λεπτὰ ζωγρα-
φιστὸ λαιμό του καὶ, ὦ 'Ιεχωβά, ἀντικρύζει τὰ μά-
τια του...

Δυὸ μάτια λαμπερά, διάφανα, ποὺ σάν κοιτάζουν
φτάνουν ἴσα στὴν καρδιά.

Κατεβάζει τὸ κεφάλι του τὸ παλῆκαρι καὶ γυρίζει νὰ
φύγῃ.

—Εἶσαι φίλος μου ἐσύ, εἶσαι δικός μου, ξαναλέει τὸ
παιδί. 'Η καλὴ σου καρδιά σὲ μένα ἀνέκει.

Κι ἀνοίγει τὰ χέρια τὸ παιδί ν' ἀγκαλιάσῃ τὸν ἀγνω-
στο φίλο του. Μὰ ἐκεῖνος, βουβός, ντροπισμένος, ξε-
μακραίνει τρέχοντας...

—Δὲ θέλω νὰ σέ χάσω. Μὴ ξεγίνας πὼς εἶσαι φίλος
μου, τοῦ φωνάζει τὸ παιδί... Μὲ λέν 'Ιησοῦ... μὴ μὲ
ξεγίνας.

Εἶναι καὶ τώρα Πάσχα ὅπως καὶ πρὶν ἀπὸ εἰκοσιδύο
χρόνια. Καταμεσήμερο ὅπως καὶ τότε. 'Ο ήλιος καυ-
τερός σαίτεται τὴ γῆ, κάνοντας νὰ λαχανιάζουν οἱ ἀν-
θρωποι ποὺ συναγμένοι στὸ μεγάλο δρόμο τῆς 'Ιερου-
σαλὴμ, τρέχουν νὰ δοῦν, νὰ πάρουν στὸ κατόπιν μὴ
συνδεῖται θλίβερό. Οὐρλιάζουν στὸ πέρασμά της. Κραυ-
γὲς ξεσκίζουν τὰ στήθη σάν σταθῇ.

Τρεῖς κακούργοι, ὅπως λέν, σέρνουν τοὺς σταυροὺς
τους ὡς τὸν Γολγοθᾶ, τὸν τόπο ποὺ θὰ πληρώσουν μὲ
τὴ ζωὴ τους τὸ φταίξιμό τους.

Ληστές, κακούργοι εἰν' οἱ δυὸ, κι ὁ τρίτος Μάγος
λέν πολλοί, ποὺ γητεύει τοὺς ἀνθρώπους γιὰ μὴ καί-
νουργία θρησκεία, γιὰ μὴ καινούργια ζωὴ δίνοντας
ὑποσχέσεις.

Εἶναι Θεός, λέν, καὶ γιὰτρέφει τοὺς ἀρρώστους. 'Ὡς
καὶ νεκροὺς ἀνάστησε.

Μὰ πὼς λοιπὸν αὐτός, Θεός, σκύβει τώρα κάτω ἀπὸ
τὸν Σταυρὸ κι ἀφήνει νὰ τὸν τυραννοῦν; Νάτος! Βα-
ρειὰ εἰν' ἡ ἀνάσα του, ἀδύναμο τὸ βῆμα του. Παρα-
πατᾷ, τρικλίζει καὶ πέφτει, τέλος, κάτω ἀπὸ τὸ βάρος
τοῦ ἀσκήματος σταυροῦ... Σὲ φωνές, σὲ κραυγὲς καὶ
σὲ κατάρες ξεπούν οἱ γύρω, κι Αὐτός, σκύβει τὸ κε-
φάλι του ἀποκαμωμένος ὡς τὴ γῆ.

—'Ασε με νὰ σέ βοηθήσω!

Σηκώνει ἀργὰ τὸ κεφάλι. Τὰ μάτια του εἶναι θολὰ
κι ἀπ' τὸ μέτωπο κόμπο κόμπο στάζει τὸ αἷμα κι ὁ
ἰδρώτας. Κοιτάζει αὐτὸν ποὺ τὸν λευτέρωσε ἀπ' τὸ βά-
ρος τοῦ σταυροῦ του καὶ ἀχνὰ τοῦ μουρμουρίζει.

—Εὐχαριστῶ.

Γέρνει ὁ ἄλλος καὶ τοῦ χαϊδεύει ἀπαλὰ τὸ βασανι-
σμένο του κεφάλι. Λυγμοὶ σχίζουν τὰ στήθη του καὶ
βουρκωμένα εἶναι τὰ μάτια του. Τώρα ποῖναί κοντύ-
τερα ὁ ἀγνωστός, ὁ βασανισμένος Χριστός ξανοίγει κα-
λύτερα τὴ μορφή τοῦ εὐεργέτη του...

Χρόνια πρὶν, παιδόπουλο τότε τὸν εἶχε πάλι ἀλα-
φρώσει ἀπὸ τὸ βάρος ποὺ σήκωνε... 'Ὅμοια κι ἀπα-
ράλλαχτα, ναί!

Φωτίζεται μὲ μίαν τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ μάτια του παίρνουν τὴν πρωτινὴ, φωτερὴ τους
λαμπράδα...

—'Εσύ φίλε; μουρμουρίζει στὸν 'Αγνωστό.

—'Εγὼ Κύριε! Σίμων ἀπ' τὴν Κυρήνη. Δὲν σὲ ἐξέχασα.

Εἶμαι δικός σου... 'Εταί δε μοῦπες τότε;

Πάντα θυμοῦμαι πὼς σοῦ ἀνέκω, Κύριε!...

"Ασε με νὰ σέ βοηθήσω!

—'Υπάρχουν στὴν ἱστορία τῶν πολέ-
μων γεγονότα, ποὺ φέρουν τὴν σφρα-
γίδα τῆς καταστροφῆς, μὰ ποὺ δὲν
θὰ μπορούσε καμμιά νίκη νὰ ἰσοφα-
ρίσῃ σὲ δόξα. 'Ενα τέτοιο γεγονὸς
εἶναι καὶ ἡ ἐξοδος τοῦ Μεσολογγίου,
τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων τοῦ 1826,
ποὺ τὴν 123ῃ ἐπέτειό της γιορτάζου-
με ἐφέτος. Χιλιάδες κορμιά ἔπασαν
στὴν ἐξοδο αὐτὴ — ποὺ εἶχε παρα-
σκευασθῇ μὲ κάθε μυστικότητα, εἶχεν
ὅμως προδοθῇ, ἀπὸ ἕναν βούλγαρο
στὸν 'Ιμπραήμ — καὶ ἄλλες ἑκατον-
τάδες γυναικόπαιδα ἔπασαν στὰ χέ-
ρια τῶν πολιορκητῶν γιὰ νὰ συρθοῦν,
θλιβερό ἐμπόρευμα, στὰ σκλαβοπά-
ζαρα. 'Ἦταν ἡ μοιραία θυσία γιὰ νὰ
θερμανθῇ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐπισή-
μου χριστιανικῆς Εὐρώπης ποὺ ἐκλει-
νε τὰ μάτια ἐμπρὸς στὸν πολυαίμα-
κτο καὶ πολυετὴ ἀγῶνα τῶν 'Ελλή-
νων.

—'Απὸ τὴν ὥρα ποὺ ἐσκόρπισεν ἡ
εἰδησις τῆς ἡρωικῆς ἐξόδου καὶ ἐ-
γνώσθησαν οἱ λεπτομέρειες τοῦ με-
γαλουργήματος οἱ χριστιανικοὶ εὐ-
ρωπαϊκοὶ λαοὶ διεδήλωσαν ἐντονώτε-
ρα τὰ αἰσθήματά τους καὶ οἱ κυβερ-
νήσεις ἀναγκάστηκαν νὰ κινηθοῦν
ταχύτερα καὶ ἀποτελεσματικώτερα.

—'Ὅμως ἂν εἶναι πολὺ γνωστὲς οἱ
λεπτομέρειες τῆς ἐξόδου, δὲν εἶναι
καὶ τόσο οἱ τελευταῖες ἡμέρες τῶν
πολιορκημένων, αὐτὲς ἀκριβῶς ποὺ
διαδηλώνουν τὸ ὕψος τοῦ ἡρωϊσμοῦ
καὶ τῆς αὐτοθυσίας τοῦ πληθυσμοῦ
καὶ τῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου.

Τὸ ἡμερολόγιο ἐνὸς πολεμιστοῦ
τῆς φρουρᾶς μᾶς δίνει τὴν πρὶν πα-
ραστατικὴ εἰκόνα καὶ αὐτὸ θάχουμε
καὶ 'μεῖς ὑπ' ὄψιν μας.

—'Απὸ τὰ μέσα Φεβρουαρίου, δυὸ
μῆνες δηλαδὴ πρὶν ἀπὸ τὴν 'Εξοδο,
πολλὲς οἰκογένειες ἄρχισαν νὰ μὴν
ἔχουν ψωμί. Τὸ κρέας ἄρχισε κι αὐ-
τὸ νὰ σπανίξῃ καὶ οἱ στρατιῶτες ποὺ
ἔπρεπε νὰ βρίσκωνται διαρκῶς στοὺς
προμαχόνες, ἐδοκίμαζαν κοντὰ στὶς
ἄλλες κακουχίες καὶ τὴν ταλαιπω-
ρία τῆς πείνας. Τότε γιὰ πρώτη φο-
ρὰ ἄρχισαν νὰ σφάζουν ἄλογα, μου-
λάρια καὶ γαϊδούρια καὶ νὰ τρώ-

γουν τὸ κρέας τους. Καὶ τὰ ζῶα ὁ-
μως αὐτὰ γρήγορα ἐτελείωσαν καὶ
ἡ πείνα βασάνιζε μέρα μὲ τὴν ἡμέ-
ρα σκληρότερα τοὺς πολιορκημένους.

—'Ὁ συνεργάτης τοῦ Κου Γ. Με-
σθενέα, τυπογράφου, λέγει τὸ ἡμερο-
λόγιο τοῦ ἀγωνιστοῦ, καθημένο εἰς
τὴν οἰκίαν μας, ἔσφαξεν καὶ ἔφαγεν
μὴν γάταν καὶ ἔθαλεν τὸν ψυχο-
γυιὸν τοῦ Στορνάρη καὶ ἐσκότωσεν
μὴν ἄλλην. Τοῦτος ὑπέμνησεν τοὺς
ἄλλους καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας γάτα
δὲν ἔμεινεν.

—'Ὁ ἀγιομαυρίτης Ιατρός ἐμανεῖρε-
σεν τὸν σκύλον του μὲ λάδι ἀπὸ τὸ
ὁποῖον εἴγαμεν ἀρκετὸν καὶ ἐπαινοῦ-
σεν τὸ φαγί του ὅτι ἦτο τὸ πλέον
νοστιμώτερον. Οἱ στρατιῶται ἄρπα-
ζαν ὁποιοῦνδήποτε σκύλον ἢ γάταν
εὗρισκαν εἰς τὸν δρόμον.

—'Στὸ τέλος κανένα δὲν βρισκόταν
ζῶο.

—'Αρχίσαμεν περὶ τὰς 15 Μαρτίου,
συνεχίζει τὸ ἡμερολόγιο, ταῖς πικρα-
λῆθραι, χορτάρι τῆς θαλάσσης' τὸ
ἐθράζαμεν πέντε φορὲς ἕως ὅτου ἔ-
θγαινε ἡ πικράδα καὶ τὸ ἐτρώγα-
μεν μὲ ξεῖδι καὶ λάδι. 'Εδόθησαν καὶ
εἰς τοὺς ποντικούς, πλὴν ἦτον εὐτυχῆς
ὅστις ἐδύνατο νὰ πιᾷσῃ ἕναν. Βα-
τράχους δὲν εἴχαμεν κατὰ δυστυ-
χίαν. 'Απὸ τὴν ἔλλειψιν τῆς θροφῆς
αὐξάναν αἱ ἀσθένειαι, πονόστομος
καὶ ἀρθρίτις.

—'Στὰ τεῖχη ὅμως ἐξακολουθοῦσαν
οἱ στρατιῶτες νὰ πολεμοῦν μὲ τὴν
ἴδια καρτερικότητα καὶ νὰ συντρι-
βουν πάντα κάθε ἀπόπειρα τῶν τουρ-
κοαιγυπτίων. 'Εξακολουθοῦσαν πάν-
τα καὶ οἱ στιχομυθίες μεταξύ πολιο-
ρκητῶν καὶ πολιορκουμένων.

—'Πέντε ἡμέρες μετὰ τὴ μάχη τῆς
Κλείσοβας, οἱ Τοῦρκοι ἐφώναζαν στὴ
φρουρά: «τί κάθεσθε καὶ δὲν παρα-
δίδεσθε;»

—'Τὴν ἀπάντησι τὴν ἔδωκε ὁ πολεμι-
στὴς Γιάννης Βαϊρακτάρης:

—«'Ὅσο ἀκούτε γαϊδούρια καὶ
γκαρίζουν συνθήκη παραδόσεως μὴν
περιμένετε.»

—'Τὰ γαϊδούρια ὅμως τὰ ἔφαγαν οἱ
πολιορκημένοι καὶ δὲν ἀκούγονταν
πιά καὶ ὁ Τοῦρκος ποὺ ἐπῆρεν αὐ-
τὴν τὴν ἀπάντησι ἐφώναξε τὸν Βαϊ-
ρακτάρη καὶ ἄρχισε μαζί του μὴν
νέα στιχομυθία:

—'Ὡρὲ Καπετὰν Γιάννη, οὔτε γαι-
δούρια ἀκούομεν, οὔτε σκυλιά τί τὰ
ἐκάματε; 'Ἰδέτε τὴν κατάστασίν σας'
εἰσθε φίλοι μας καὶ εἰσθε παλληκά-
ρια καὶ σὰς θέλομεν τὸ καλόν: Πα-
ραδοθῆτε νὰ γλυτώσετε! Εἰδὲ αὐτοῦ
θὰ ἀναλύσετε ὅλοι καὶ ἄλλο διάφο-
ρον δὲν ἔχετε.

—'Πόσες φορὲς προσκυνᾷς τὴν ἡ-
μέραν, ὦρὲ Τοῦρκε; τοῦ λέγει ὁ Βαϊ-
ρακτάρης.

—'Πέντε, ἀποκρίνεται ὁ τοῦρκος.

—'Πρόσθεσε καὶ ἄλλες δύο καὶ πα-
ρακάλεσι τὸν Θεὸν νὰ μὴ φθάσωμεν
εἰς ἐκείνην τὴν ὥραν.

—'Διατί; ἐρωτᾷ ὁ Τοῦρκος.

—'Ετυχε, τοῦ λέγει ὁ Βαϊρακτά-
ρης, καμμίαν φορὰν νὰ ἰδῆς πὼς θε-
ρίζουν οἱ ἐργάται εἰς τὰ χωράφια
τ' ἀστάχια;

—'Ναί, ἀποκρίνεται ὁ Τοῦρκος.

—'Καθὼς ἐκεῖνοι ἐμβαίνουν μὲ τὰ
δρεπάνια καὶ ἐθγαίνουν θερίζοντες
ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρην εἰς τὴν ἄλλην,
ἔτσι θὰ σὰς θερίσωμεν καὶ μεῖς καὶ
αὐτὸ ποὺ λέγεις δὲν γίνεται.

—'Ἀλλὰχ βέρμεσιν, (ὁ Θεὸς νὰ μὴν
τὸ δώσῃ), ἀπαντᾷ ὁ Τοῦρκος.

—'Ὅ,τι εἶπεν ὁ πολεμιστὴς ἐπραγμα-
τοποιήθη σὲ λίγες ἡμέρες. Σάν τὰ
στάχια ἐθέριζαν οἱ ἄνδρες, ποὺ ἐ-
πραγματοποίησαν τὴν ἐξοδο, τοὺς
ἐχθροὺς ποὺ συναντοῦσαν στὸν δρό-
μο. 'Αν δὲν ἦταν ἡ προδοσία τοῦ
βουλγάρου ἢ ἐξόδου τῆς φρουρᾶς
τοῦ Μεσολογγίου τὴν νύκτα τῆς 10ῆς
πρὸς τὴν 11ην 'Απριλίου τοῦ 1826,
θῆταν μὴν νίκη ἀπὸ τίς τόσες τοῦ 'Α-
γῶνος, μὲ ἀφάνταστες συνέπειες.

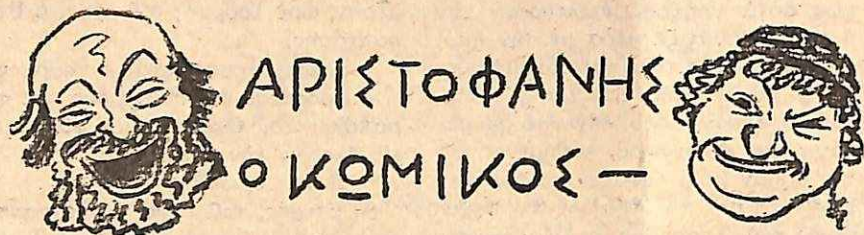
—'Μιὰ ἰδέα τοῦ θάρρους, τοῦ ἡρωϊ-
σμοῦ καὶ τῆς ἀποφασιστικότητος τῶν
ἀνδρῶν ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴ φρουρά
τοῦ Μεσολογγίου μᾶς δίνει κι αὐτὸ
τὸ χαρακτηριστικὸ ἐπεισόδιο τὴν πα-
ραμονὴ τῆς ἐξόδου.

—'Ενας ἀξιωματικὸς ἀπὸ τὸ σῶμα
τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Στορνάρη, ὁ 'Από-
στολος 'Ιζαακᾶς, 56 χρόνων καὶ
ἀπὸ μικρὸς ἀρματωλός, ἔεροντας
πὼς ἦταν ἀδύνατος γιὰ νὰ μπορέσῃ
νὰ ἀκολουθήσῃ τοὺς ἄλλους στὴν ἐ-
ξοδο, ἐφώναξε ἕναν ἀνεψιὸ του, τοῦ
ἔδωσε τὰ ἄρματα του, τὸν εὐχίσθη καὶ
τοῦ εἶπε:

—'Παιδί μου, ἀπὸ μικρὸ παιδί κλέ-
φτης καὶ ἀρματωλός αὐτὰ ἐκέρδισα
— πάρ' τα, δὲν τὰ ντροπίασα σὲ κα-
νένα μέρος. Τὰ γόνάτα μου δὲν βα-
στοῦν νὰ τρέξω τόσον κάμπον καὶ
ἀνίφορον σοῦ τὰ δίδω μὲ τὴν εὐ-
χὴν μου. 'Ελα νὰ σὲ φιλήσω. 'Εγὼ
θὰ μείνω νὰ πεθάνω ἐδῶ, ὅπου θὰ
πλέξῃ τὸ βουβάλι στὸ αἷμα μετὰ τὴν
'Εξοδο σας.

ΧΡ. ΕΜ. ΑΠΤΕΛΟΜΑΤΗΣ

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ Ο ΚΩΜΙΚΟΣ —

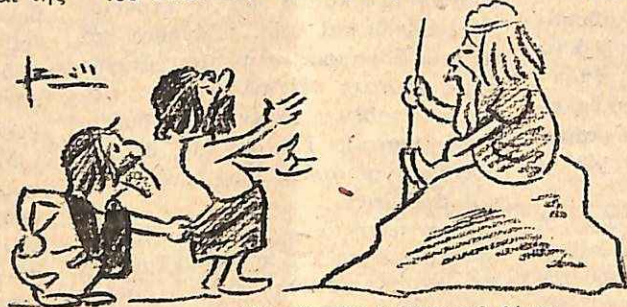
Γ. ΚΟΥΡΜΟΥΛΗ, Ύφηγητου του Πανεπιστημίου Αθηνών

Εἰς τὴν δημοκρατίαν τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Ε' π.χ. αἰῶνος, τὴν πολιτείαν μὲ τὴν ἀπεριόριστον πολιτικὴν ἐλευθερίαν, ὅπου διέλαμπεν ἡ διανοητικὴ ἐμδρίθειά καὶ ἡ ἠθικὴ τελειότης, ἦτο φυσικὸν νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ ἔν ἄλλο παρὰ τῶν τραγωδιῶν θεατρικὸν εἶδος, ἡ κωμῶδία. Ἡ Ἀττικὴ κωμῶδία ἐκαλλιέργει τὸ σκῶμμα, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐχλευάζοντο τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ σφάλματα ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τάξεων ὁλοκλήρων τῆς πολιτείας, τοιοῦτοτρόπως δὲ ἀπεκαλύπτοντο καὶ ἐτίθεντο ὑπὸ τὸν ἀμεσον ἔλεγχον τοῦ Ἀθηναίου κοινού αἱ μὴ ἐμφανεῖς αἰτίαι τῶν κακιῶν καὶ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς ἐποχῆς. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ εἰπώμεν ὅτι καὶ τῆς κωμῶδίας, ὅπως καὶ τῆς τραγωδίας, ὁ σκοπὸς ἦτο κατ' ἐξοχὴν διδακτικὸς καὶ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ἠθικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν συνθηκῶν τῆς ἐποχῆς. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ δηλαδὴ ἐξεῖλιχθη ἡ κωμῶδία τῆς μεγάλης ἀκμῆς, ὅτε ἀνεφάνησαν καὶ διέπρεψαν μεγάλοι κωμικοὶ ποιηταί, διότι βεβαίως ἡ ἀφειρηρία τῆς ὑπὲρ ἄλλης.

Ἡ κωμῶδία, τὸ μεγαλύτερον αὐτὸ θεατρικὸν εἶδος, ἔχει, ὅπως καὶ ἡ τραγωδία, τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τὰς βαρχικὰς τελετὰς τῶν περὶ τὸν Διόνυσον λατρεῖων. Κατὰ τὰ μικρὰ ἢ τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια, τὰ ὁποῖα ἐπανηγυρίζοντο κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ τρυγητοῦ καὶ τῆς συγκομιδῆς τοῦ οἴνου, ἐλάμβανον χώραν τελεταὶ αἱ ὁποῖαι διεξήγοντο μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ εὐθυμίαν. Κύριον μέρος τῆς τελετῆς αὐτῆς ἦτο ὁ κῶμος, κατὰ τὸν ὁποῖον μεθυμένοι συγχοῦντες ἀρχοῦντο καὶ ἐβαλλόν μετὰ πολλὴν θόρυβον καὶ ἀταξίαν ἐπὶ κῶμις ἄσματα. Ἐφόρουν ποικιλόχρωμα καὶ ἀλλόκοτα ἐνδύματα, ἐκρυπτον τὰ πρόσωπά των μὲ προσωπίδας ἢ πυκνοὺς καὶ δασεῖς στεφάνους, ἐσκόρπιζαν δηκτικὰ πειράγματα καὶ βωμολοχίας καὶ γενικῶς ἐδημιουργοῦν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐορτῆς ἀτμόσφαιραν ἀνάλογον πρὸς ἐκείνην τῶν ἰδικῶν μας Ἀπόκρεω, ὅταν πλημμυρίζουν τὰς δόδους καὶ τὰ κέντρα μεθημεισμένοι καὶ εὐθυμοῦντες ἀνθρώποι τοῦ λαοῦ. Ὁ νόμος τῆς ἐορτῆς ἐπέτρεπε νὰ στρέφονται οἱ συγκομιεστές πρὸς τὸ παρακολουθεῖν τὴν ἐορταστικὴν πομπὴν πλῆθος καὶ νὰ σκώπτουν καὶ νὰ λοιδοροῦν ἐλευθέρως οἰονδήποτε παρατυχόντα. Σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὰ ἐπικώμια αὐτὰ σατυρικά καὶ χλευαστικά ἄσματα προήλθεν ἡ κωμῶδία,

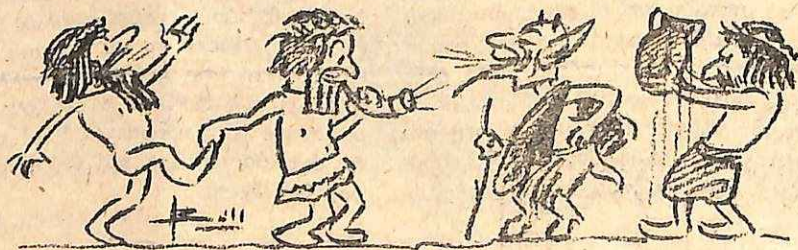
ἥτις κατ' οὐσίαν σημαίνει ὡς ἡ πρὸς τὸν κῶμον. Εἶναι προϊόν τῆς λατρευτικῆς μέθης καὶ ἐκστάσεως τῆς ἐκδηλουμένης κατὰ τὴν πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ τῆς εὐθυμίας ἀγομένην τελετὴν, τῶν μικρῶν ἢ κατ' ἀγροὺς Διονυσίων. Πηγάζει δηλονότι ἐκ τῆς αὐτῆς θεότητος ἐξ ἧς καὶ ἡ τραγωδία, ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ καλὰί τέχναι ἢ μουσικὴ, ἡ μιμητικὴ, ἡ ὁρχηστική, ἡ γλυπτικὴ καὶ ἡ ζωγραφικὴ.

Ἐπιφανέστατος ἐκπρόσωπος τῆς Ἀττικῆς κωμῶδίας, πρῦτανος τῶν κωμικῶν ποιητῶν καὶ ἀθάνατος κλασσικὸς ὑπῆρξεν ὁ Ἀριστοφάνης. Περί τοῦ βίου του δὲν γνωρίζομεν πολλὰ ἀσφαλῆ πράγματα. Ἦτο υἱὸς τοῦ Φιλίππου, Κυδαθηνεὺς τὸν δήμον.

Κλέων καὶ ὁ Ἀγοράκριτος ἐνώπιον τοῦ Δήμου.

Ἡ μήτηρ του ἦτο γνήσια Ἀθηναία, περὶ τοῦ γένους τοῦ πατρὸς του ὁ μὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, διό καὶ «ξε-νίας κατ' αὐτοῦ γραφὴν ἐθετο Κλέων», ἦτοι κατηγόρησεν αὐτὸν ὡς οὐκ ἰγνήσιον Ἀθηναῖον πολίτην καὶ οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ παραδίδουν ἄλλοι μὲν ὅτι κατήγετο ἀπὸ τὴν Κάμειρον ἢ τὴν Λίνδον τῆς Ρόδου καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὴν Ναύκρατιν τῆς Αἰγύπτου. Ἡ παιδεία του καὶ τὰ πολιτικά του αἰσθήματα ὅμως τὸν ἀποδεικνύουν ὑπὲρ πάντων ἄλλων γιγνήτης, διότι ἦτο κάτοχος κλήρου εἰς τὴν νῆσον αὐτήν. Ὁ Ἀριστοφάνης ἐγεννήθη περὶ τὸ 450 καὶ ἀπέθανε τὸ 385 π.χ. Ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ καταφαίνεται ἡ εὐρύτης τῆς παιδείας τὴν ὅποιαν ἔλαβε. Κατέχει καλῶς τὸ ἔργον τῶν προγενεστέρων ποιητῶν ἐπικῶν, τραγικῶν, ἱαμβογράφων, κωμικῶν κλπ. Νεώτατος ἔτι ἐπεδόθη

Συγκομιεσται

εἰς τὴν κωμικὴν ποίησιν. Τὰς πρώτας αὐτοῦ κωμωδίας ἐδίδασκε δι' ἄλλων προσώπων, διότι ἡ ἡλικία αὐτοῦ δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἀνέλθῃ αὐτοπροσώπως ἐπὶ σκηνῆς. Διὰ τοῦτο παίζων λέγει εἰς τὰς Νεφέλας ὅτι ἡ Μοῦσα του ἦτο παρθένος καὶ δὲν εἶχε τὴν ἀδειαν νὰ γεννήσῃ, δι' αὐτὸ δὲ ἐξέ-θηκε τὰ πρώτα τῆς τέκνα. Ἀπὸ τοῦ 427 μέχρι τοῦ 388 π.χ. ἦτο κύριος τῆς κωμικῆς σκηνῆς, τὴν ὁποῖαν κα-τάρθωσε νὰ ἀνυψώσῃ καὶ νὰ κατα-στήσῃ βῆμα φρονητισμοῦ τοῦ λαοῦ. Ἀπέκτησε τὸν θαυμασμὸν τῶν συγ-χρόνων του, ἐπέτυχεν οἱ λόγοι τοῦς ὁποῖους ὁ ἴδιος θέτει εἰς τὰ στόματα τῶν μεγάλων τραγικῶν Εὐριπίδου καὶ Αἰσχύλου νὰ ἀντανακλοῦν εἰς αὐ-τὸν τὸν ἴδιον.

ΑἰΣΧ. Ἀπόκριναι μοι, τί-νος οὐνεκα χρὴ θαυμάζειν ἄνδρα ποιητήν;

ΕΥΡ. δεξιότητος καὶ νου-θεσίας, ὅτι βελτίους τε ποι-οῦμεν τοὺς ἀνθρώπους ἐν ταῖς πόλεσιν.

(Ἀριστοφάνης, Βάτραχοι στ. 1008 — 1010). Παραδίδεται ὅτι ὅταν κά-ποτε ὁ Διονύσιος ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν ἐξήγησε νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ Πλάτωνος τί εἶναι ἡ πολιτεία τῶν Ἀθηνῶν, οὗτος ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ συνέστησε νὰ τὰ με-λετήσῃ διὰ νὰ μάθῃ τὸ ζητού-μενον. Εἶναι ἐξ ἄλλου γνω-στὸν τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Πλά-τωνος:

Αἱ Χάριτες τέ με-νός τι λαβεῖν, ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται, ζητοῦσαι ψυχὴν εὖρον Ἀριστοφάνους.

Δηλαδή: Αἱ Μοῦσαι ἐπιθυμοῦσαι νὰ ἀποκτήσουν ἕνα ναόν, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ κρημισθῇ ποτέ, ἐξήτησαν καὶ εὗρον τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἐπίσης κάποιος ἐκ τῶν νεωτέρων μεγάλων φιλολόγων εἶπε ὅτι ὁποῖος δὲν ἀνέγνωσε τὸ ἔρ-γον αὐτοῦ «τοῦ ἀκόλαστου εὐνοου-μένου τῶν Χαρίτων» αὐτὸς δὲν γνω-ρίζει τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Ἀριστοφάνης εἶναι ὁ μόνος ἐκ τῶν μεγάλων ποιητῶν τῆς ἀκμῆς ὁ ὁποῖος ἐπέζησε μετὰ τὸν Πελοποννη-σιακὸν πόλεμον καὶ ἐξηκολούθησε γράφων ἐπὶ πολλὰ ἀκόμη ἔτη. Κατέ-λιπεν ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα κωμω-δίας, ἐκ τῶν ὁποίων περιήλθον εἰς ἡ-μᾶς μόνον ἑνδεκα. Δείγματος χάριν θὰ παραθέσω ἕν συντομία τὸ περιε- (Συνέχεια εἰς σελίδα 12)

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ ΚΑΙ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΟΙ

ΜΕΛΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Γύρω καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὸν Παλαμᾶ ἀθήσε καὶ ἐξα-κολουθεῖ ν' ἀνθῇ μιὰ ζωερὴ καὶ ἔντονη λογοτεχνικὴ ζωὴ, ποὺ τὰ κύρια χαρακτηριστικά τηςμποροῦν νὰ συνοψισθοῦν στὶς δύο ἀκόλουθες διαπιστώσεις:

Ἡ πρώτη εἶναι πῶς ἡ Ἑλληνικὴ λογοτεχνικὴ παρα-γωγὴ ἐπεράσε πιά τὸ στάδιο τῆς ἡθογραφίας καὶ ἀ-πλώθηκε σὲ εὐρύτερους ἀνθρώπινους ὁρίζοντες. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἔργα δὲν ἀναφέρονται πιά στὴν ἀπλὴ ἀνα-παράστασι τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ Ἑλληνικοῦ χω-ριοῦ, ἀλλὰ ἀποβλέπουν στὴν πλατύτερη ἀπεικόνισι τῆς ὅλης Ἑλληνικῆς ζωῆς, πολλὰ μάλιστα προσπαθοῦν νὰ εἰσδύσων βαθύτερα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ τὴν ἀποδώσουν γενικώτερα.

Ἡ δευτέρη διαπίστωσι εἶναι ἡ μεγάλη διαπλάτυνσι τοῦ κύκλου τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴ λο-γοτεχνία. Ἡ ἀπασχόλησι αὐτὴ δὲν ἀποτελεῖ πιά τὸ προνόμιο λίγων προικισμένων ἀτόμων, ἀλλὰ γίνεται τὸ ἔργο καὶ ὁ σκοπὸς μεγάλου ἀριθμοῦ προσώπων.

Ἡ κυριώτερη ἀφορμὴ τῆς πλατείας αὐτῆς ἐκδηλώ-σεως εἶναι βέβαια ἡ ἀνάπτυξι καὶ τὸ ἀπλωμα τῆς παι-δείας, ποὺ καλλιέργησε τὰ πνεύματα καὶ τὶς ψυχὰς καὶ ἔκαμε ν' ἀναπτυχθοῦν καὶ νὰ ἐκδηλωθοῦν πολλὰ λα-νθάνοντα ταλέντα. Ἰσως, σὲ πολλὰς περιπτώσεις, νὰ ὀφείλεται αὐτὸ καὶ στὴ μίμησι, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἡ βαθύτερη ἐκείνη παρόρμησι, ποὺ ἀναγκάζει τὴν ψυχὴ νὰ ἐκδηλώνεται μὲ τὴ λογοτεχνία. Ὅμως οἱ περιπτώ-σεις αὗτὲς δὲν ἀλλοιώνουν τὴ γενικὴ μορφή τοῦ φαινο-μένου, ποὺ εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολία, ἕνας σημαντικὸς καὶ εὐδαίμων ὁργανισμός.

Ὁ ὁργανισμὸς αὐτὸς μπορεῖ νὰ μὴ ἔχῃ ἀκόμα ἀνα-πηδήσει σὲ μεγάλες καὶ ὑψηλές κορφές, ποὺ νὰ εἶναι ὁρατὲς καὶ σεβαστὲς ἀπ' ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα, ὅπως στὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Εἶναι ὅμως γεγονὸς ἀναμ-φισβήτητο ὅτι, ἂν δὲν ἀνέβηκε σὲ ὕψος, ἀπλώθηκε σὲ πλάτος. Καὶ ὅταν λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ περίοδος αὐτὴ τῆς λογοτεχνίας μας, ποὺ ἀναδύθηκε ἀπὸ τὴ μακραιν-η δουλειά, δὲν ἔχει παρὰ ἑνὸς μονάχα αἰῶνος ζωὴ, δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ εἰμαστέ ἱκανοποιημένοι καὶ ἀσιδίδοι.

Μὲ μιὰ τέτοια πολυπρόσωπη ἐκδήλωσι, εἶναι φανερό πόσο δύσκολο εἶναι, σ' ἕνα περιορισμένον σημείωμα, νὰ μιλήσῃ κανεὶς πλατύτερα γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ ἔρ-γα, ποὺ γεμίζουν τὴ νεώτατη αὐτὴ περίοδο τῆς λογο-τεχνίας μας. Πολλὰ ἄλλως τε ἀπὸ τὰ πρόσωπα αὐτὰ συνεχίζουν ἀκόμα τὸ δημιουργικὸν τοῦς ἔργο, καὶ δὲν εἶναι βέβαια σωστὸ, οὔτε καὶ ἀσφαλές, νὰ χαρακτη-ρίσῃ κανεὶς καὶ νὰ τοποθετήσῃ ἔργα, ποὺ δὲν ἔχουν πᾶ-ρει ἀκόμα τὴν ὀριστικὴ καὶ ὁλοκληρωμένη τους μορφή.

Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν θὰ περιορισθῶμε σὲ λίγα μο-νάχα ὀνόματα, ποὺ, ἐνῶ εἶναι ἀντιπροσωπευτικά τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς τῆς περιόδου αὐτῆς, ἔχουν σφραγίσῃ μὲ τὸν θάνατό τους τὸ λογοτεχνικὸ τοῦς ἔργο. Ἀς θυμηθῶμε λοιπὸν, χωρὶς νὰ θελήσουμε νὰ κάμουμε ἀξιολογικὴ κατάρταξι:

Τὸν περίτεχνο, ἀλλὰ καὶ παθητικὸ συγχρόνως ποιη-τὴ Γιάννη Γρυπάρη, ποὺ, μ' ἕνα μονάχα τόμο ποιημάτων, τοὺς «Σκαρβαίους καὶ Τερρακότες», ἐπρόσφερε σημαντικώτατη συμβολὴ στὴν ἐξέλιξι τῆς νεώτερης Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Ἐκαλλιέργησε μὲ τέ-χνη καὶ γνώσι τὴ δημοτικὴ γλῶσσα, ἐπεξεργάσθηκε μὲ περίσκεψι καὶ καλαισθησία τὸν ποιητικὸ λόγο καὶ ἔδωσε γενικὰ στὸ ἔργο του μορφή ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν πῇ κλασσικὴ. Ἰσως ὅμως αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἐπί-μονη τεχνικὴ ἐπεξεργασία νὰ ἔδωσε σὲ πολλὰ ποιήμα-τά του κάποιαν ἐγκεφαλικότητα, ποὺ ἐξασθενίζει τὴ δύναμι τοῦ λυρικοῦ πάθους, ποὺ ὑπάρχει σὲ ἄλλα. Ἀ-

κοῦτε μερικοὺς στίχους ἀπ' αὐτὰ τὰ τελευταῖα, παρ-μένους ἀπὸ τὸ ὠραιότατο «Ἀπόβροχο»:

«Μὰ ἔδωκε καὶ ξημέρωσε ἡ ἀνέλπιστη αὐγὴ καὶ στὴ δροσιὰ τοῦ ἀπόβροχου λουσμένη σὰ θάμα νέο πεντοβόλᾳ κι ἀναγαλλιάξ' ἡ γῆ, δὲσ' ὁ χρυσὸς ὁ θρίαμβος τοῦ Ἥλιου προβαίνει.

Στὸ μυριοθορυβούμενο κ' ἠλιόβολο γιὰλὸ οἱ ναῦτες τὰ πανιά τῶν πλοίων ἀνοίγουν καὶ ἰδέσ! φαντάζουν τ' ἄρμενα στὸ κύμα τὸ ψηλὸ πῶς πρίμα καρτεροῦνε τὸν καιρὸ νὰ φύγουν.

Πῶς μᾶς πλανεύει τὸ ὄνειρο τῆς εὐτυχίας ξανά σὰν νὰ ἦταν μιὰ φορὰ νὰ μᾶς γελᾷ! σὲ νέα ταξείδια μᾶς καλοῦν τὰ πλοῖα στὰ γαλανά τὰ κύματα, ποὺ ὡς νὰ ἦσαν φῶς κ' ἔχουν χορτάσι.

Κι ἂν τὰ κρατοῦνε οἱ ἄγκυρες τ' ἄρμενα ἐκεῖ στὴ γῆς κι ἂν τὰ τιμόνια στὴ στεριά βγαλμένα, κρυφὴ λαχτάρα ἐπέρασε τὰ βάθη μιᾶς ψυχῆς κι ἀνατριχιάζουν τὰ φτερά τὰ διπλωμένα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δημιουργικὸ ποιητικὸ τοῦ ἔργο ὁ Γρυπάρης χάρισε ἐπίσης στὴ σύγχρονη Γραμματολογία μας ἀξιόλογες μεταφράσεις ἀρχαίων Ἑλληνικῶν τρα-γωδιῶν.

Ἀς θυμηθῶμε ἔπειτα τὸν εὐαίσθητο καὶ μελαγχο-λικὸ τραγουδιστὴ Λάμπρο Πορφύρα, ποὺ καὶ αὐτὸς δὲν ἔγραψε παρὰ λίγα μόνο τραγούδια, συγ-κεντρωμένα στὴν ποιητικὴ συλλογὴ «Σκιές» καὶ σὲ μιὰν ἄλλη, ποὺ τυπώθηκε μετὰ τὸν θάνατό του μὲ τὸν τίτλο «Μουσικὲς φωνές». Κατ' ἀντίθεσι ὅμως πρὸς τὸν Γρυπάρη, ὁ Πορφύρας εἶναι ἀπλὸς στὴν ἔμπνευσι καὶ λιτὸς στὴν ἔκφρασι, χωρὶς πάντως αὐτὸ νὰ μειώη τὴν ὑποβλητικότητά καὶ τὸν μελωδικὸ τόνο τῶν στίχων του, ὅπως αὐτοί, ποὺ εἶναι παρμένοι ἀπὸ τὸν «Ἑσπερινό»:

«Βουδὲς ψυχές, θλιμμένες. Καὶ τ' ἀπόβροδο προσμένουν τὸ Χρῆστὸ μᾶς ἀπὸ πέρα, ποῖος ξέρει; ἀπὸ μακριὰ. Κ' ἐκεῖνος ἔρχεται μέσ' στὸ θολὸ τοῦ φθινοπάρου ἀγέρα.

Ἀνὰρῖο τὸ σκοτάδι, μισοδιάφανο, μόλις ποὺ τὸν σκεπάζει στὴν καπνία του. Καὶ τὰ γυμνά κλαδιά σὰ χεῖρα ὑψώνονται καὶ δέονται στὸ αὐλὸ πέρασμα του.

Δέονται σιωπηλά. Κ' ἐκεῖνος ἔρχεται καὶ σκύβει στὶς ψυχές ποὺ τὸν προσμένουν σιγὰ, πονετικά. Κι ἀργὰ τὰ σήμαντρα πονετικά κι αὐτὰ σιγοσημαίνουν».

Ἀς θυμηθῶμε ἐπίσης τὸν τρυφερό καὶ αἰσθαντικὸ Μιλτιάδη Μαλακάση, ποὺ σὲ πολλὰ τραγούδια τοῦ ἀκολουθεῖ ἄξια τὴ δημοτικὴ μας ποιήσι (ἐξχωρί-ζουν τὰ δύο μεγάλα ποιήματά του «Γάκης Πλούμας» καὶ «Μπαταριάς»), ἐνῶ σὲ ἄλλα ἀναδίνει μιὰν εὐγε-νικὴ λυρικὴ διάθεσι. Ὁ Μαλακάσης, ποὺ ἔμεινε, ὅπως ὁ Πορφύρας, ἀποκλειστικὰ πιστὸς στὴν ποιήσι, ἔγραψε ἀρκετοὺς τόμους («Ὁρρες», «Ἀσφόδελοι», «Ἀντίφων» κ. ἄ.). Ἀκοῦστε ἕνα χαρακτηριστικὸ τοῦ ποιήμα, τόσο ἀπλό, ἀλλὰ καὶ τόσο ὠραῖο:

«Στὸν κῆπο μᾶς μιὰ μέρα μῆκα κι' ὅσα λουλούδια μπρὸς μου βρῆκα τάκοψα ἀράδα μιὰ καὶ δύο καὶ τὰ βάλω στὴ σάκκα μου ὅλα καὶ τὰ βιβλία μου μυροβόλα τάνοιξα μέσα στὸ σκολεῖο.

"Ημουν μικρός, μὰ τέτοια ιδέα μ'άρρεσε τόσο, πού μ'ένεα λουλούδια, πάντα ευωδιαστά, τή σάκκα μου, βιβλία γεμάτη, τή στούμπωνα, βαρεία κομμάτι, όμως τήν κράταγα καλά.

Μεγάλωνα, μὰ από τις πρώτες χαρές μου, αυτές μέναν σαν τότες ίδιες, καί τώρα, γέρος πιά, γιά τάνθια καί γιά τὰ βιβλία κρατώ τήν πιο πιστή φίλια καί μιάν αγάπη πιο βαθειά.

"Ας θυμηθούμε ακόμη τόν λεπταίσθητο καί ευγενικό ποιητή καί πεζογράφο Ζαχαρία Παπαντωνίου, πού, προικισμένος με μιά εξαιρετική καλαισθησία, υπήρξε σέ ό,τι έγραψε (ποιήματα, πεζοτράγουδα, αισθητικές μελέτες) αὐστηρά έκλεκτικός τόσο στή μορφή, όσο καί στήν οὐσία.

Τόν εξαίρετο λυρικό "Αγγελο Σημηριώτη, πού, με τήν πηγαία του έμπνευσι καί τή βαθειά συναισθηματικότητά του, έδωσε αληθινά έκλεκτά ποιήματα

(«Μαύρα Κρίνα», «Τραγούδια του Λυτρωμού», «Ονειρων "Ισκιος" κ. ά.).

Τους δύο ξεχωριστούς καί άτυχους ποιητές Κ. Καραωτάκη καί Ρώμο Φιλύρα, από τους οποίους ο πρώτος, άφου ύμνησε τόν πόνο καί τόν θάνατο, κατέληξε στήν αυτοκτονία, ένω ο δεύτερος, πού έτραγουδησε τή χαρά καί τήν όμορφιά τής ζωής, πέθανε στο ψυχιατρείο.

Πρέπει επίσης νά θυμηθούμε τόν τραχύ καί άρρενωπό Γιάννη Βλαχογιάννη, τόν ευαίσθητο καί ώραιολάτρη Παύλο Νιρβάνα, τόν άπείριστο καί αισθηματικό Άντώνη Τραυλαντώνη, τόν λιτό καί ευγενικό Τέλλο Άγρα, τήν πονεμένη Μαρία Πολυδούρη, τήν τρυφερή Αίμιλία Δάφνη.

Δέν ένθυμηθήκαμε παρά έλάχιστα μόνο όνόματα, αλλά καί με αυτά μπορούμε νά πάρουμε μιά γενική ιδέα γιά τήν έντονη καί γόνιμη ζύωσι, πού συντελείται τα τελευταία χρόνια στον λογοτεχνικό τομέα, όπως καί σ' όλη τήν πνευματική ζωή τής χώρας μας, καί πού έμπνέει βάσιμες έλπίδες καί προσδοκίες.

Ο άνθρωπος δέν έφθασε άμέσως ούτε εύκολα εις τό επίπεδο καί του πλέον πρωτογόνου πολιτισμού. Κάθε πολιτιστική κατάκτηση είναι άποτέλεσμα προσπάθειών καί αγώνων πολλών εκατονταετηρίδων καί πολλών ανθρώπινων γενεών.

"Όσο περνούσαν τά χρόνια, οι ανάγκες τής ζωής έκαμαν τους ανθρώπους έφευρετικούς. Έκείνοι πού κατοικούσαν τά παράλια καί παραποτάμια μέρη άσχολήθηκαν κυρίως με τό ψάρεμα καί ένω πρώτα δέν χρησιμοποιούσαν κανένα εργαλείο ή μέσο γι' αυτό, τώρα έπινούν ξύλινα καμάκια, άγκίστρια από κόκκαλο κ. ά. Έκείνοι πού κατοικούσαν τά δάση καί τους δρυμους άσχολήθηκαν με τό κυνήγι. Ός όπλο μεταχειρίστηκαν ξύλα καί πέτρες άκατέργαστες στήν αρχή, κατεργασμένες έπειτα. Τις έτριβαν στήν άμμο ή σ' άλλη πέτρα καί τους έδιναν σχήμα άμυγδαλού, σαν μιά μεγάλη σφήνα. Γι' αυτό καί τό πρώτο όπλο καί εργαλείο του ανθρώπου ώνομάσθηκε, από τους νεωτέρους φυσικά, χειρόσφηνα.

πού τόν ώφελοΰσαν. Αυτό άπετέλεσε τήν πρώτη αρχή τής εξημερώσεως των ζώων, τά όποια κατέστησε κατοικίδια καί τά χρησιμοποιήσε προς όφελός του, ένω συγχρόνως οι παγίδες τόν άπήλλασσαν από τόν κίνδυνον του κυνηγιού καί τό τόξον του επέτρεψε νά μάχεται από απόσταση μ' αυτά καί νά μὴ έκτίθεται, κατά τό δυνατόν, σέ κίνδυνον. Ο Σοφο-

πες των καλυθών με λάσπη σκέφθηκε τό κτίσιμο με ξύλα ή πέτρες καί λάσπη πού ήταν πολύ στερεό καί προφυλακτικό.

Έκείνο όμως πού τόν άπασχολούσε πολύ ήταν τό ζήτημα τής τροφής. Τό κυνήγι, τό ψάρεμα καί οι καρποί των άγρίων δέντρων δέν του ήταν άρκειά ή καί κάποτε του έλειπαν τελείως.

Η έπινοητικότης των πρωτογόνων με τήν πίεσι τής πείνας τους έκαμε νά καλλιεργήσουν τή γή καί νά αναπτύξουν τή γεωργία.

Ο άνθρωπος ένώνριζε τή γεωργία πολλά χρόνια πριν νά τήν εξασκήση. Άργά όμως πολύ σκέφθηκε νά περιποιηθ τὰ δένδρα καί νά καλλιεργήση τή γή, καί τουτο είτε γι'ατί τὰ δένδρα έκαρποφορούσαν καί μόνα τους χωρίς περιποίηση, είτε γι'ατί δέν είχε τά εργαλεία με τά όποια θά τὰ έπεριποιείτο ή θά εκκαλλιεργούσε τή γή, είτε γι'ατί δέν θά μπορούσε νά έμποδίση τις επιδρομές των άλλων καί νά φυλάξη τους κόπους του, είτε τέλος γι'ατί έπρεπε νά περάσει

Φωλιές στα δένδρα

κλής στήν Άντιγόνη, στο πρώτο στάσιμο του χορού, άντιστροφή α', επиграμματικά μ'ας λέγει γιά τήν ένπνάδα του ανθρώπου στο ζήτημα τής παγιδεύσεως καί εξημερώσεως των άγρίων θηρίων καί πουλιών: «καί τά σμήνη των ελαφρόμυαλων πουλιών καί τά γένη των άγρίων θηρίων καί τά θαλασσινά είδη κατώρθωσε νά συλλαμβάνη με νηματοκλώστα δίκτυα ο σπουδαίος άνθρωπος! Κυριαρχεί με τεχνάσματα στα άγροδιατα καί όρεσίδια θηρία καί τό άλογο πού έχει πυκνή χαιτή δαμάζει γιά όφελός του με τόν περιτράχλο ζυγό καί τόν άγριο καί άκατάβλητο ταύρο».

Η διανομή τής Γης

πολύς καιρός γιά νά του επιτρέψη ή πνευματική του ικανότης νά κατορθώση ώστε ή γή νά παράγη, διά τής γεωργίας, καρπούς καί μάλιστα εκείνους πού προτιμά ή όρεξις του.

"Όταν έφτιαξε τις καλύδες του καί έγινε περισσότερον εργατικός καί έπινοητικός, εκκαλλιεργήσε γύρω άπ'αυτές ρίζες, βολβούς ή άλλα πού φύτρωναν εκεί. Ός εργαλεία έχρησιμοποίησε μύτερες πέτρες ή ξύλα. Η πρώτη του φροντίδα στή γεωργία ήταν νά περιποιηθ τὰ δένδρα καί νά δώσουν περισσότερους καρπούς. Άργότερα έμαθε νά σπέρνι, πράγμα πού του έχάρισεν άφθονη τροφή.

Στήν αρχή έσπειρε ό,τι του ήταν πρόχειρο καί γνωστό, άργότερα κοιθάρι, σιτάρι, κεχρί, λινάρι κ. ά. Όλους αυτούς τους καρπούς στήν αρχή τους έτρωγε όπως ήταν. Έπειτα τους έσπαζε με πέτρες καί έφτιαχνε στρογγυλά ψωμάκια, τά όποια έψηνε επάνω σέ πυρωμένες πέτρες.

Κάποιος κεραυνός, ήφαιστειον ή ή τύχη έδειξε σ' αυτούς τή φωτιά, τήν όποιαν έφρόντιζαν περισσότερον νά διατηρούν παρά νά τήν ανάδουν με «τσακμακόπετρες», πυριτολίθους, δ.

(Συνέχεια εις σελίδα 16)

Ε. Σ. Ν. Δημοτ. Σχολείου Θολοποταμίου με δώρα διά τὰ άνταρτόπληκτα.
Juniors of the Elem. School Tholopotamion, with gifts for the refugee children.

Ε. Σ. Ν. 13ου Δημοτ. Σχολ. Β' Περ. Άθηνών με δέματα διά τὰ άνταρτόπληκτα.
Juniors of the 13th Elem. School, Athens with parcels for the ref. children.

Μαθηταί τής Σχολής Παρνασσού με δέματα διά τους τραυματίας.
Children of the Parnassus Night School with parcels for the wounded.

Ε. Σ. Ν. 7ου Δημ. Σχολείου Νικαίας με δέματα διά τὰ άνταρτόπληκτα.
Juniors of the 7th Elem. School Nicaea, Piraeus, with parcels for the ref. children.

Ε. Σ. Ν. 21ου Δημ. Σχολείου με δέματα διά τὰ άνταρτόπληκτα.
Juniors of the 21st Elem. School with parcels for the ref. children.

Ε. Σ. Ν. Ε' Δημοτ. Σχολείου Α' Περιφ. Καβάλλας ψάλλουν τὰ κάλαντα υπέρ των άνταρτόπληκτων παιδιών.
Juniors of the 5th Elem. School, Kavalla, singing carols in favour of the ref. children.

Ε. Σ. Ν. 14ου Δημοτ. Σχολείου Β' Περιφ. Άθηνών έτοιμάζουν δέματα διά τὰ παιδιά τής Κονίτσας.
Juniors of the 14th Elem. School, Athens, preparing parcels for the children in Konitsa.

Φ. ΚΡΙΤΕΛΗ

ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ ΕΛΛΑΔΑ

Πατρίδα μου Έλλάδα, γλυκειά μου πατρίδα, σά σένα δέν είδα πατρίδα καμιά.

Η θάλασσα άπλώνει δροσόλουστη άγκάλη καί κάθε άκρογιάλι χαϊδεύει γλυκά.

Βουνά καί λαγκάδια άπλώνονται ως πέρα ήχοΰν τή φλογέρα του κάθε βοσκού. Αιώνια ή δόξα μαζί σου βαδίζει καί δάφνης κλώνάρια σκορπίζει παντού.

Χριστέ μου, τό Φώς Σου άς μένη κοντά τής, πιστός παραστάτης σέ κάθε στιγμή.

Αιώνια ν' άπλώνης, πατρίδα μου Έλλάδα, τής Δόξας τή δάδα σέ όλη τή γή!

(Από τήν Άνθολογία τής Δαμασκού)

Σας μίλησα σε προηγούμενο άρθρο μου, για τη σπηλαιολογία και ειδικότερα για την προσπάθεια που έγινε κι εδώ, για να γνωρίσουμε τη φυσική υπόγεια όμορφη του τόπου μας. Ένα θέμα τόσο ενδιαφέρον, τολμηρό και ώραιο, άγνωστο ακόμα στους πολλούς και γνωστό σε λίγους πιστούς του θαυμασίου αυτού σπόρ, αλλά και της έπιστήμης. Γιατί η σπηλαιολογική έρευνα δεν είναι μόνον σπόρ, αλλά δηλαδή και νίκη κατά των δυσκολιών και ιδιοτροπιών της φύσεως. Δεν είναι μόνο η κατάκτηση του ανθρώπου και η κυριαρχία του πάνω στις απρόσιτες μορφές της φύσεως, είναι και η ποικίλη έπιστημονική έρευνα των σπηλαίων, ή αποκάλυψης των ποικιλομορφων μυστικών τους, που θα προσφέρει τη μεγάλη χαρά στον τολμηρό έξερευνητή των σκοτεινών βαράθρων.

Γιατί, θα πρέπει εδώ να πούμε, ότι δεν είναι μόνο πώς να έπιζητούμε τη χαρά, τη βαθύτερη δηλαδή ικανοποίηση από μιαν επίδωξή μας, μα πώς να γινώμαστε και ωφέλειμοι στον πλατύτερο κύκλο των ανθρώπων. Όταν κάνω κάτι απλώς για να ευχαριστήσω τον εαυτό μου, δεν μπορώ να ισχυρισθώ ότι έκαμα κάτι αξιόλογο. Μα όταν πετυχαίνω κάτι, όταν με την ατομική μου προσπάθεια κατάφερα να βοηθήσω την έπιστήμη να γίνω ωφέλιμος και σ' άλλους ανθρώπους ή και στη ζωή γενικότερα, τότε μπορώ να παραδεχτώ ότι πρόσφερα θετικό έργο, πέτυχα κάτι πλατύτερα χρήσιμο. Και η έρευνα των σπηλαίων, μαζί με τη χαρά του σπόρ, αυτού καθαυτού, συντελεί στον πλουτισμό των γνώσεών μας και στην άνοδο της έπιστήμης. Και με την έπιστήμη της σπηλαιολογίας πλέκονται και άλλες έπιστήμες μαζί, που η κάθε μία φροντίζει να ικανοποιήσει τα ξεχωριστά ενδιαφέροντά της, τις ποικίλες ανάγκες της, από το πλούσιο υλικό που θ' ανασυρθεί από τους ανήλικους υπόγειους χώρους και γενικά από την πείρα που θα συγκομίσουν οι θαρραλέοι αυτοί δύτες της γής.

Πόσα και πόσα θέματα αλήθεια κλείνει η σπηλαιολογία. Λίγα απ' αυτά είναι η γένεσις και η προϊστορική και παθολογική τους εξέταση, οι μορφές τους, οι αίτιες που τα δημι-

ούργησαν, το περιεχόμενό τους, οι μετεωρολογικές συνθήκες καθώς και η φυσική και χημική σύνθεσι του άερος, που υπάρχει μέσα στα σπήλαια, τα νερά που κυλούν μέσα σ' αυτά, τα απολιθώματα πολυαριθμων ζωικών και φυτικών μορφών που βρίσκει κανείς εκεί μέσα, τα φυτά και τα ζώα που ζούν εκεί, η πανίδα γενικά, ή ορυκτολογία και τόσα άλλα. Τεράστιο είναι το ενδιαφέρον, αλλά και το όφελος της έπιστήμης από την σπηλαιολογική έρευνα.

Όταν άνοιγω ξένα σπηλαιολογικά περιοδικά, ίδιως γαλλικά, γιατί οι Γάλλοι με την Σπηλαιολογική Έταιρία που έχουν ιδρύσει, και το πλήθος των κατά τόπους σπηλαιολογικών συλλόγων, έχουν επιτελέσει στον τομέα αυτόν σημαντικώτατο έργο, θαυμάζω την τόλμη των σπηλαιολόγων, που κρέμονται μ' ένα σκονι στο κενό, μέσα σε γκρεμούς και σε άβυσσους, που σε πλάνει λιγγοί να τους βλέπης. Κι ακόμα την τελειότητα, την τεχνική κατάρτισι των σπηλαιολόγων, τον μεθοδικό, καλομελετημένο τρόπο, με τον οποίο άσκούν το έξερευνητικό τους έργο. Την κάθοδο και την άνοδο εις τα σπήλαια και στα βάραθρα την έχουν αναγάγει σε αληθινή έπιστήμη, γιατί ένα έργο γίνεται περισσότερο αποδοτικό και ευχάριστο, όταν λαβαίνουμε τα μέτρα να σμικρύνουμε την γενικά να περιορίζουμε την πιθανότητα των κινδύνων που κλείνει.

Αν ήξερα πώς σας ενδιαφέρει το θέμα τουτό, θα σας παρουσιάσα φωτογραφίες από τις ελληνικές και ξένες προσπάθειες για την κατάκτησι των σπηλαίων και των βαράθρων να πάρετε μια ιδέα αυτού του τόσο ωραίου έργου και τολμηρού αθλήματος.

Ξέφυγα όμως από την αρχική μου πρόθεσι, που δεν ήταν να σας μιλήσω γενικά για το θέμα της σπηλαιολογίας, αλλά να σας γνωρίσω — έστω και από τις σελίδες του περιοδικού μας — τα ωραιότερα, τα πιο όνομαστα ελληνικά σπήλαια. Μα που να ξέρουμε ποιά είναι τα αξιολογότερα σπήλαιά μας, αφού δεν έχουμε έξερευνησει παρά ελάχιστα περιοχές του τόπου μας; Η άνεξερευνητή Ελλάδα μπορεί να κρύβη πολύ σπουδαιότερα απ' όσα γνωρίζουμε. Κατά τις μαρτυρίες των ειδικών, έχουν ανακαλυφθεί ως τώρα περίπου 600 σπήλαια και βάραθρα σ' όλη την Ελλάδα, κυρίως από τις

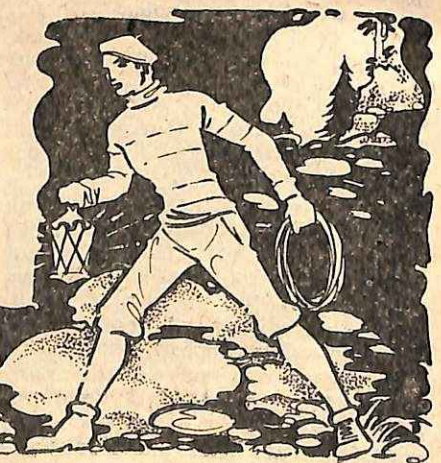
έξερευνήσεις του Ούγγρου Μάρκο-βιτς — του οποίου όμως το έργο που άφησε, δε μας έγινε γνωστό ακόμα — της Σπηλαιολογικής Ομάδας του Έλληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου, του Φυσιολατρικού Συνδέσμου ή «ΠΑΝ», της «Υπαθρίου Ζωής» και μερικών άλλων σπηλαιοφίλων προσώπων και φυσιολατρικών σωματείων. Πόσα άλλα όμως υπάρχουν ακόμα που μας είναι άγνωστα; Κανείς δεν μπορεί να βεβαιώσει.

Από τον αριθμό, που αναφέραμε, κάπου σαράντα περίπου βρίσκονται στον Ύμηττό. Αυτά μας είναι γνωστά ως σήμερα. Ίσως να υπάρχουν κι άλλα που θα μας αποκαλυφθούν στο μέλλον. Ως ωραιότερα και όνομαστότερα του Ύμηττου και της νότιας Αττικής, πρέπει να θεωρήσουμε τα σπήλαια Κουτούκι (ή «Αττικού» από το όνομα του πρώτου έρευνητού, παλαιού δημοσιογράφου και πεζογράφου Α. Χατζοπούλου), της Κερατιάς, του Λεονταριού, της Νύμφης (Καλυβίων), του Κακαθούλα, του Νυμφολήπτου (στη Βάρη), της Συκιάς (στο Κορωπί) κλπ. Αυτά είναι τα σημαντικότερα, κυρίως από τον πλούτο των σταλακτιτών και των σταλαγμιτών που παρουσιάζουν και γενικά από τον φαντασμαγορικό τους διάκοσμο και τις γλυπτες παραστάσεις, που αφήνουν έκθαμβο τον έπισκέπτη.

Απ' όλα τα γνωστά και έξερευνημένα ως σήμερα ελληνικά σπήλαια, βαθύτερα είναι: 1) του Κακορέματος (κοντά στον Καρέα, στις βορειοδυτικές πλαγιές του Ύμηττου). Η σπηλιά αυτή, που την έξερεύνησε στις 19 - 9 - 48 η νεοειδρυμένη Σπηλαιολογική Ομάδα του Φυσιολατρικού Συνδέσμου ή «ΠΑΝ» με τη σύμπραξι του Έλλην. Ορειβατικού σιδέσμου, έχει συνολικό μήκος 182 μ. και βάθος 138 1/2 μ. 2) Το Μεγάλο Βάραθρο Μαυροβουνιού που λέγεται και «Παρεδήγησι» (του Ύμηττου κι αυτό) με 115 μ. βάθος! και 3) Η «Θρακιά», στο βουνό Πανι της νότιας Αττικής, με 85 μ. βάθος.

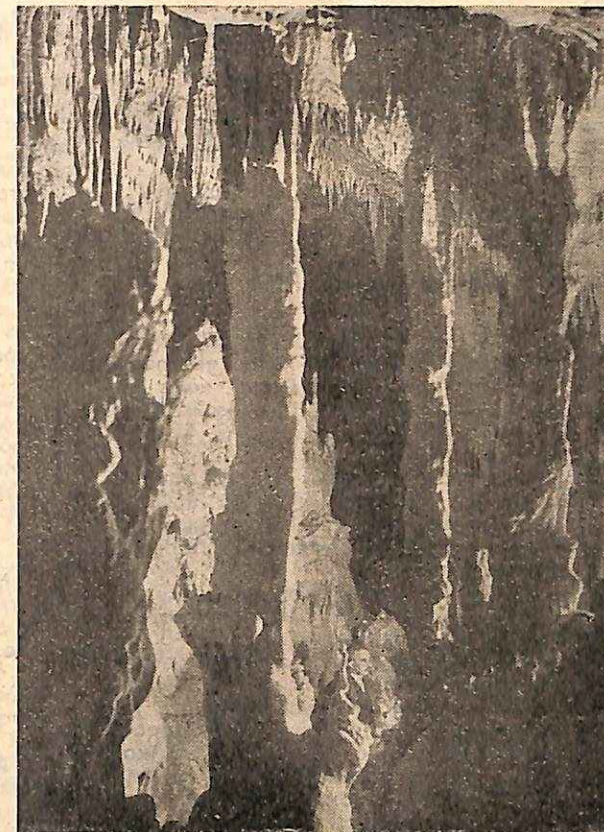
Αυτές είναι οι πιο βαθιές από τις σπηλιές και τα βάραθρα που ξέρουμε. Ποιά όμως είναι τα πιο όμορφα, τα θαυμασιώτερα απ' όλα τα γνωστά

1. Βλ. 'Ιακ. Σαντορινιού «Σπηλαιολογικές έρευνες».

έλληνικά σπήλαια; Αυό απ' αυτά, της Αντιπάρου και του Κουτουκιού, φαίνεται να διεκδικούν το προβάδισμα. Είναι και τα δυο μεγάλα και παρουσιάζουν έναν έξοχο διάκοσμο από σταλακτίτες, που μοιάζουν με πολύτιμους λίθους καθώς λαμποκοπούν. Καταρράκτες από κρυστάλλινα λουλούδια κατηφορίζουν ολόγυρα στα τοιχώματα. Παράξενοι κι ανώμαλοι θόλοι διαγράφονται πάνω στις όροφες των σπηλαίων. Πολυέλαιοι και πολύφωτα θαρρεί κανείς πως κρέμονται γύρω. Θρόνοι σαν από έλεφαντόδοντο ή από λευκό μάρμαρο όρθώνονται ολόυθε. Άλλοι οι σταλαγμίτες έχουν φτιάξει, όπως στην Αντίπαρο, ολόκληρη τράπεζα. Πάνω σ' αυτήν, που έχει ύψος οκτώ μέτρα και διάμετρο έπτά, και μοιάζει σαν αγία τράπεζα, στις 25 Δεκεμβρίου 1673 ο Μαρκήσιος Nointel, πρεσβευτής της Γαλλίας στην Κωνσταντινούπολι, έκαμε λειτουργία. Η έκθαμβωτική όμορφη της σπηλιάς της Αντιπάρου είναι γνωστή σ' όλον σχεδόν τον κόσμο και αναφέρεται και στις ξένες έγκυκλοπαίδειες. Θα μου μείνη αλησμόνητη ή κατάθαι στη σπηλιά αυτή εδώ και λίγα χρόνια. Τότε που δεν υπήρχε ακόμα σκάλα και κατεθήκαμε δεμένοι με σχοινιά.

Μετά τις δυο αυτές σπηλιές, άλλες όνομαστες και αξιόλογες για το σπηλαιολογικό τους ενδιαφέρον, είναι του Έρμου (στη Ζήρεια), του Μυ-

Άποψις από τη Σπηλιά Κουτούκι του Ύμηττου. (Φωτογρ. κ. Η. Νικοπούλου)

λοποτάμου (στα Κύθηρα), της Κάρυστου με το υπόγειο ρέμα της, της Δίκτης (Δικταίων Άντρον, στα Χασθιώτικα βουνά της Κρήτης). Εκεί, σύμφωνα με τη μυθολογία, ή Ρέα γέννησε τον Δία. Επίσης πρέπει να αναφέρουμε τη σπηλιά της Άνδρου. Ένδιαφέροντα

σπήλαια φαίνεται να υπάρχουν και στη Μάνη, αν και άνεξερευνητα ακόμη. Για μιαν όμως από τις σπηλιές αυτές μας μιλάει σε μια πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη του ένας φυσιολάτρης και φίλος της σπηλαιολογίας! και θα σας συνεισφέρει να τη διαβάσετε για να πάρετε μια ιδέα της όμορφιάς που παρουσιάζει το σπήλαιο αυτό. Η σπηλιά τούτη βρίσκεται στο Ταίναρο, στον κόλπο του Δηρού. Το στόμα της συνορεύει με τη θάλασσα. Με πρόχειρον υπολογισμό το μήκος της φτάνει το ένα μισο χιλιόμετρο, οι σταλακτικές παραστάσεις, τα πολύχρωμα πλουμιά της, οι άλλεπαλληλες στοές και τα υπόγεια ρέματα, συνθέτουν μια έξοχη εικόνα.

Εύχομαι, άμα ήρεμηση ο τόπος μας, να συστηματοποιηθεί και να οργανωθεί καλύτερα η έξερευνητική αυτή εργασία, ώστε να μας αποκαλυφθεί όλος αυτός ο άγνωστος πλούτος της Πατρίδος μας. Και θα πρέπει στην ώραία τούτη προσπάθεια να δώσετε και σεις τον εαυτό σας. Να τρυγήσετε όχι μονάχα την έπίγεια φυσική όμορφη του τόπου μας, μα και την υπόγεια. Θα είναι μια ώραία και ευγενική κατάκτησι.

1. Βλ. Στ. Σκοπετέα «Η σπηλιά Βλάχα του Δηρού». Περιοδικό ή «ΠΑΝ» (Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1948). όδος Κορή 3.

ΤΑΣΟΣ ΖΑΠΠΑΣ

— Άκούς, καλέ Τοτό, ό δειός Παντελής να σπάση με το αύγό του είκοσι αυγά στη γραμμή!
— Αυτό δεν είναι τίποτα. Έγώ πέρι το Πάσχα έσπασα πενήντα!
— Τόσο γερό ήταν το αύγό σου;
— Όχι. Τρέχοντας, έπεσα πάνω στο καλάδι που τα είχανε, και τάκανα όλα λυώμα!...

Υπό ΑΝ. ΒΩ.)

Τὸ θεῖον Δράμα στὸ λόφο τοῦ Γολγοθᾶ ἔχει ἐμπνεύσει στὴν ἑλληνικὴ λαϊκὴ φαντασίᾳ χίλιους δυὸ μύθους. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς ἔχουν παρεξηγήσει τὴν πραγματικὴ, τὴ χριστιανικὴ ἔννοια τῆς θυσίας τοῦ Θεανθρώπου διὰ τὴν Σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸ θεῖον αὐτὸ δίδαγμα τῆς ἀνεξικακίας καὶ τῆς συγγνώμης, τὸ «πᾶν ἄφες αὐτοῖς» δὲν φαίνεται νὰ ἔχη ἐπίδρασι στὴν νεοελληνικὴ μυθολογία, ποὺ θέλουν τὸν Χριστὸ, τὴν Παναγία, τιμωροὺς καὶ ἐκδικητὰς.

Ἀλλὰ σήμερα δὲν θὰ διηγηθῶ ἀπὸ τὰς παραδόσεις αὐτοῦ τοῦ εἶδους. Θὰ σᾶς πῶ κάποιες ἄλλες ποὺ ἔχουν σχέση μετὰ τὴν σταύρωσι καὶ εἶναι περισσότερο... χριστιανικές.

Σὲ πολλὰ ὀρεῖα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅπως στὸ Βελούχι τοῦ Καρπενησιοῦ, τὴν Ὄξυά τῆς Ροῦμελῆς, στὰ Βαρδούσια, τὴν Πίνδο καὶ ἄλλα ψηλὰ βουνά, τῆς Ἑλλάδος φυτρώνουν τὶς ἡμέρες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τοῦ Πάσχα κάτι μικρὰ λουλούδια μετὰ κιτρινόλευκα ἀνθάκια, ποὺ βγάζουν μιὰ μεθυστικὴ μυρωδιά. Τὰ λένε δακράκια. Τὰ λουλούδια αὐτὰ δὲν ἔβγαιναν, λέει, προτοῦ σταυρωθῇ ὁ Χριστὸς. Βγῆκαν τότε γιὰ πρώτη φορὰ καὶ ἀπὸ τότε βγαίνουν κάθε χρόνο τὶς ἡμέρες τοῦ θείου δράματος.

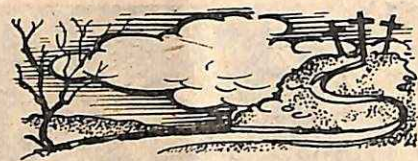
Καὶ ἔχουν τὴν ἱστορία τους: Ἦταν ἀκριβῶς ἡ ἡμέρα ποὺ οἱ Ἑβραῖοι ἔξαλλοι ὠδηγοῦσαν τὸ Χριστὸ στὸ Γολγοθᾶ γιὰ νὰ τὸν σταυρώσουν. Ἡ μητέρα του — ἡ Παναγία — βαρυαλγής, δὲν μπορούσε νὰ βρῇ ἡσυχία. Καὶ πῆρε κλαίοντας

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ Ο ΚΩΜΙΚΟΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 6)

χόμενον μιᾶς ἐξ αὐτῶν, τῶν «ἱππέων». Οἱ «ἱππῆς» ἐδιδάχθησαν κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀθηναίων τοῦ 424 π. Χ. καὶ ἔλαβον τὸ πρῶτον βραβεῖον. Ὁ Δῆμος τῶν Ἀθηναίων, ὁ ὁποῖος παρίσταται ἐπὶ σκηνῆς ὡς γέρον ὀξύχολος, δεισιδαίμων καὶ παρασυρόμενος ὑπὸ κολάκων, κυριαρχεῖται ὑπὸ τοῦ δημαγωγοῦ Κλέωνα, ὁ ὁποῖος ἀγεῖ καὶ φέρει τὸ πολὺ πλῆθος τῶν βαναύσων καὶ πτωχῶν ἀνθρώπων. Ὁ Ἀλλαντοπώλης, ἄνθρωπος βάνανσος, γυδαῖος καὶ πονηρός, προσπαθεῖ νὰ κατακτήσῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ γέροντος οἰκοδεσπότη, δηλαδὴ τοῦ Δήμου, μεταχειριζόμενος τὴν υπερβάλλουσαν ἀναισχυντίαν, ὡς τὸ μόνον ὄπλον διὰ τοῦ ὁποῖου δύναται νὰ νικήσῃ τὸν πονηρὸν καὶ ἀναιδῆ Κλέωνα, τὸν εὐνοούμενον τοῦ Δήμου. Ὁ χορὸς ἀποτελεῖται ἐξ ἱππέων, δηλαδὴ ἐκ τῆς εὐγενοῦς καὶ εὐπόρου τάξεως, ἡ ὁποία κατ' ἐξοχὴν φορολογεῖται καὶ στρατεύεται καὶ ἡ ὁποία μισεῖ τὸν δημόκρον Κλέωνα, ὁ ὁποῖος δὲν δι-

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

τὰ βουνά. Τὰ δακράκια τῆς Παναγίας ἐπεφταν παντοῦ, ἀπ' ὅπου περνοῦσε. Μὰ στὸ σημεῖο ποὺ ἔπεφε κάθε δακρυ ξεφύτρωνε κι ἕνα λουλουδάκι ποὺ σκορποῦσε μιὰ βαρεῖα θεία κι εὐχάριστη μυρωδιά... Ἔτσι λουλουδιὰ ἐδῶ, λουλουδιὰ ἐκεῖ, γέμισεν ὁ ὅλος ὁ τόπος ἀπὸ λουλουδιὰ, ποὺ μιὰ καὶ φύτρωναν ἀπὸ τὰ δακράκια τῆς Θεομήτορος τὰ ὀνόμασαν δακράκια τῆς Παναγίας.

Ὁ Ἀζόγυρος εἶναι ἕνας θάμνος, ποὺ τὸν λένε καὶ ἀνάγυρον καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὸν ὀνόμαζαν καὶ «δύσομον». Τὸ χαμόκλαδο αὐτὸ βγάζει μιὰ ἀσχημὴ μυρωδιά, μὰ αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει τίς κατασκευὲς νὰ τὸν τρῶν. Ὅταν μάλιστα τὸν κουνήσει, ἡ μυρωδιὰ γίνεται πρὸς ἔντονα αἰσθητὴ καὶ γι' αὐτὸ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγαν «μὴ κίνη τὸν ἀνάγυρον». Ἡ φράσις αὕτη γίνηκε παροιμία καὶ ἔχει τὴν ἴδια σχεδὸν σημασίαν μετὰ τὸ «μὴ θίγε τὰ εὐ κείμενα».

Οἱ νεώτεροι ἔχουν παρόμοιες παροιμίες: «Μὴν ξυπνᾶς τὸν ἀζόγυρο» ἢ «μὴν ἀνακατῶν τὸν ἀζόγυρο». Ἡ ἑλληνικὴ παράδοσις ἐξηγεῖ γιὰ τὸ Ἀζόγυρος μυρίζει ἀσχημὰ! Ὅταν ὁ Ἰούδας ἐπρόδωσε τὸ Χριστὸ μετάνοιωσε. Καὶ ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἐπῆγε ν' αὐτοκτονήσῃ. Καὶ ὅπως ξέρουμε πῆρε σχοινὶ καὶ ἐκέντησε νὰ βρῇ δέντρο νὰ κρεμαστῇ. Πάει τότε σ' ἕνα δέντρο γιὰ νὰ δέ-

σῃ τὸ σχοινί, πᾶει στὸ ἄλλο, μὰ κἀνένα ἀπ' αὐτὰ δὲν δέχτηκε νὰ μολυνθῇ ἀπὸ τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτη τὴν κρεμάλα.

Μόνον ὁ Ἀζόγυρος δέχτηκε. Ἔτσι σ' αὐτὸν ἔδεσε τὸ σχοινὶ καὶ κρεμάστηκε. Ἀπὸ τότε τὸ χαμόκλαδο αὐτὸ εἶναι καταραμένο καὶ βρωμαεῖ. Τότε ποὺ οἱ Ἑβραῖοι κυνηγοῦσαν τὸν Χριστὸ γιὰ νὰ τὸν σταυρώσουν, ὁ θεῖος ἄνθρωπος κρύφτηκε σὲ μιὰ σπηλιὰ πρὸς ἕνα βάτο. Κι αὐτὸς ἔσπασε τὰ κλωνάρια του καὶ σκέπασε τὸ Χριστὸ.

Σὰν πέρασαν ἀπὸ κεῖ οἱ Ἑβραῖοι δὲν τὸν εἶδαν τὸν Χριστὸ, κι ἔφυγαν. Κι ἔτσι ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα δὲν κατάρθωσαν νὰ τὸν πιάσουν. Κι ὁ Χριστὸς εὐγνωμονῶντας εὐλόγησε τὸν βάτο.

— Μὲ τὴν εὐχή μου. Ὅπου κι ἂν ἀγγίξῃς χῶμα, ρίζες νὰ βγάζῃς.

Καὶ ἀπὸ τότε καὶ ἡ κορφή τοῦ βάτου ἀκόμη ἂν ἀγγίξῃ χῶμα ριζοβολεῖ. Ριζοβολεῖ ἀπὸ τὴ θεϊκὴ εὐχή γιὰ τὴν καλωσύνη ποὺ ἔδειξε στὸν κατατρεγμένο Ἰησοῦ.

Ἡ ἐλιά εἶναι τὸ πιὸ εὐλογημένο δέντρο. Βγάζει τὸ λάδι, τὸ πιὸ νόστιμο ἄρτυμα τῶν φαγητῶν μας: Δίνει φῶς στὰ καντήλια τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν μοναστηριῶν καὶ τῶν σπιτιῶν...

Καὶ ξέρετε γιὰτί; Οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι κυνηγοῦσαν τὸ Χριστὸ, καὶ ὁ Λυτρωτὴς δὲν εὐρίσκει ἀπὸ τὸ ἄγριο κυνηγιὸ ποὺ θεὸς ἡσυχία. Κατὰκοπος ἔφτασε μιὰ μέρα κάτω ἀπὸ μιὰ ἐλιά, ξαπλώθηκε χάμω κι ἀκούμπησε τὸ κεφάλι στὸν κορμὸ τῆς. Ἀπὸ τότε ἡ ἐλιά εἶναι εὐλογημένο δέντρο.

ΑΓΓ. ΜΕΤΑΞΑΣ

οντος ἕνα Δῆμον ὅχι πλέον γέροντα καὶ ὀξύχolon, ἀλλὰ λάμποντα ἐκ νεότητος καὶ ὑποσχόμενον ἀλλαγὴν τῆς καταστάσεως. Ὁ γυδαῖος λαϊκὸς τύπος Ἀλλαντοπώλης τὸν εἶχε ψήσει ἐντὸς λέθης καὶ τὸν εἶχε μεταμορφώσει ἀπὸ γέροντα εἰς νέον καὶ ὠραῖον, ὅπως ἄλλοτε εἶχε μεταμορφώσει διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου ἡ Μήδεια τὸν γνωστὸν ἀμνὸν τοῦ μύθου.

Εἰς τὴν κωμῶδιαν αὐτὴν ὁ Ἀριστοφάνης εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ σατιρίσῃ καυστικώτατα τὸν δημαγωγὸν Κλέωνα, ὁ ὁποῖος εἶχε καταστῇ πανίσχυρος ἰδίως μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν του εἰς Σφακτηρίαν (425 π. Χ.). Οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τὸν θίγῃ καὶ δι' αὐτὸ οἱ σκευοποιοὶ ἠονήθησαν νὰ κατασκευάσουν κωμικὸν προσωπεῖον αὐτοῦ διὰ τὴν παράστασιν, οὐδεὶς δὲ ἠθοποιὸς ἐδέχετο νὰ παραστήσῃ ἀπὸ σκηνῆς τὸν Κλέωνα, διὸ ἠναγκάσθη ὁ Ἀριστοφάνης νὰ παραστήσῃ ὁ ἴδιος ὡς ἠθοποιὸς τὸ πρόσωπον τοῦ σατιριζομένου δημαγωγοῦ.

Γ. Ι. ΚΟΥΡΜΟΥΛΗΣ

ΚΟΜΜΑΤΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΜΑΣ

Ὅπως τὰ διηγείται στὰ ἀνηψάκια τοῦ ὁ θεὸς Δημητράκης

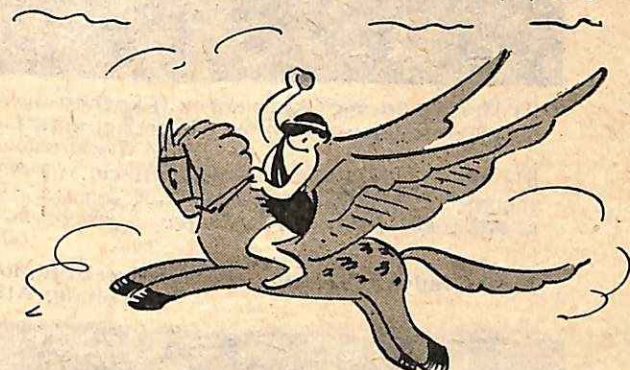
Ο ΒΕΛΛΕΡΟΦΟΝΤΗΣ

Τώρα, παιδιὰ μου, θὰ σᾶς πῶ γιὰ τὸ Βελλεροφόντη, ποὺ ἦταν ἕνας πρίγκηπας πεντάμορφος τῷ ὄντι, μὰ καὶ σπουδαῖος ἀθλητὴς, ἄλτης, δρομεύς, ἀκοντιστὴς πρῶτος στὰ χρόνια 'κεῖνα. Κι ἂν πῆς καὶ στὸ κολύμπημα, περνοῦσε καὶ τὴ χίνα!

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ νεαρός, ὁ πρίγκηπας ὁ τολμηρὸς, φιλοξενιόταν κάποτε στὸ πλούσιο παλάτι τοῦ βασιλιᾶ τῆς ἑξακουστῆς Λυκίας Ἰοθάτη.

Κι ὁ βασιλιάς, πανευτυχής, καταγοητευμένος μετὰ τοῦ Βελλεροφόντη μας τοὺς λεπτοτάτους τρόπους, περιποιήσεις τοῦκανε ἀράδα ὁ καῦμένος, ὅσες δὲν ἔκανε ἄνθρωπος ποτὲ σ' ἄλλους ἀνθρώπους.

Δύο καρδιάρες τὸ πρῶτ' ἐμὲ γάλα τοῦ προβάτου καὶ δίπλα καρυδόπτης καὶ μιὰ λεκάνη μέλι, καὶ μεσημέρι-βράδυ πιά τοῦ ἄπλωνε μπροστὰ του

ὅ,τι μπορούσε φυσικὰ στὰ χρόνια αὐτὰ τ' ἀρχαῖα ἕνας φαγᾶς νὰ θέλῃ!

Ἔτσι τὸν περιποιόταν. Καὶ κατάκαρδα λυπόταν, ποὺ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη δὲν μπορούσε νὰ τοῦ δῇ οὔτε τοῖκλες πρῶτα-πρῶτα, οὔτε ἐγγλέζικα μισκότα, οὔτε καὶ κομφὸρ λιγάκι, μιὰ σταλίτσα χαβιαράκι, οὔτε τσάι Ἰαπωνίας καὶ τυρὶ τῆς Ὀλλανδίας, οὔτε κᾶν καὶ μακαρόνια καὶ γερμανικὸ ζαμπόν, οὔτε καὶ γκλασὲ μαρόνια, σοκολάτες καὶ μπονμπόν...

Καὶ ὁ Βελλεροφόντης μας, γιὰ νὰ τοῦ ἀνταποδώσῃ τὰ τόσα ποὺ τοῦ πρόσφερε μετὰ καλωσύνη τόσο, μιὰ μέρα τοῦπε: Βασιλιά, καὶ φίλε Ἰοθάτη,

θέλω κι ἐγὼ πιά χρήσιμος νὰ σοῦ φανῶ σὲ κάτ' ἐμὲ. Κι ὁ βασιλιάς: Πές μου μπορεῖς νὰ θανατώσῃς τάχα τὸ τέρας ποδὶν ἐδῶ κοντὰ καὶ ποὺ τὸ λένε Χίμαιρα; — Μὰ ναι, μεγαλειότατε. Κι ὅχι αὐτὸ μόνον, μὰ κι ὅσα θέλεις τέρατα μ' οὐρὲς πολλὰ καὶ κέρατα, κι ἀμέσως κι ὅλας. Σήμερα.

Καὶ ξεκίνησε. Μὰ μόλις τὸ καῦμένο τὸ παιδί εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸ τέρας κοντοστάθηκε, ἐπειδὴ - σκόρπαγε φοβέρα τόσο, ποὺ καθέναν βλέποντάς το θὰ μπορούσε νὰ ζαρώσῃ.

Εἶχε λιονταριοῦ κεφάλι καὶ ἕνα σῶμα καταικίσιον, τρία κέρατα μεγάλα, δυὸ στραβά καὶ τ' ἄλλο ἴσιο, ἕνα φίδι γιὰ οὐρὰ του, τρίδιπλη ἀπ' τ' ἄλλο σῶμα, καὶ φωτιὲς δλόγυρά του ὅλο πέταγε ἀπ' τὸ στόμα!

Ἔ, τέτοιο τέρας βέβαια δὲν ἦταν παιχνιδάκι. Μὰ 'κεῖ ποὺ κοντοστέκονταν γιὰ νὰ σκεφθῇ λιγάκι, ρίχνει ἕνα βλέμμα παρακεῖ καὶ βλέπει μετὰ χαρὰ τοῦ τὸν ἑξακουσμένο Πήγασο μετὰ τὰ χρυσὰ φτερά του.

Εἶδате λοιπὸν, παιδιὰ μου, ἄλογο καμιά φορὰ στὸν αἰθέρα νὰ πετᾷ σὰ λελέκι μὲ φτερά; Μὴ γελάτε, γιὰτί τέτοιος ἦτο ὁ Πήγασος αὐτός.

Ἕνας ἵππος φτερωτός, ποὺ ὁ πρίγκηπας τὸν εἶδε καὶ ἐπιθύρισε μετὰ πόνο: — Νά, μετὰ τὸν ἂν πετάξω, δέκα Χίμαιρες σκοτώνω.

Αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Ἀθηνᾶ — μετὰ γιὰ τῆς καὶ χαρὰ τῆς — ποῦχε σπουδαῖα, φαίνεται, ἀκουστικά σ' αὐτιά τῆς, τ' ἀκούσε ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο, καθὼς καὶ ἄλλα ἐπίσης, καὶ μιὰ καὶ τὸχε ἐπάγγελμα νὰ κἀν ἐμφανίσεις, ἀμέσως ἐμφανίστηκε στὸ φίλο μας μπροστὰ καὶ τοῦπε: Ὅσα ψιθύρισε ἦταν πολὺ σωστά.

Ἐστερα τοῦδωσε, ποὺ λές, ἕν' ἄσπρο χαλινάρι καὶ πρόσθεσε: Τὸν Πήγασο τρέξε μεμιάς νὰ πιάσῃς, κι ἂν εἰσαι παληκάρ' ἐμὲ αὐτὸ τὸ χαλινάρι μου εὐθὺς θὰ τὸν δαμάσῃς.

Ἔτσι κι ἔγινε. Ὁ νέος σ' ἄλογο τὸ γκέμι βάζει καὶ ἀμέσως τὸ δαμάζει.

Τότε τὸ καθάλλικε καὶ πετᾷ μ' αὐτὸ ὅπου θέλει, μέσ' στὰ νέφη φέρνει βόλτες, πάνω ἀπὸ τὸ τέρας φτάνει, καὶ μετὰ πέτρες καὶ μετὰ βέλη, σὲ λιγάκι τὸ ζαλίζει κι ἐπιτέλους τὸ ξεκάνει!

Ἔ, ὑστερὰ ἀπ' τὸν ἀθλοῦ αὐτοῦ λοιπὸν ὁ Ἰοθάτης τοῦπε: Μὰ σὺ, παιδάκι μου, θὰ γίνῃς στρατηλάτης ἀπὸ τοὺς λίγους! Μπράβο σου! Γίνε διάδοχός μου καὶ πάρε καὶ τὴν κόρη μου, γιὰ νὰσαι πιά καὶ γιὸς μου!

Εὐθὺς ὁ νῖος θρονιάσθηκε μέσ' τὸ χρυσὸ παλάτι, ἔζησε χρόνια κάνοντας φιλοanthropias πλῆθος, σὲ λίγο διαδέχθηκε τὸ γέρον Ἰοθάτη, καὶ... τέλειωσε μετὰ τὸ καλὸ καὶ τοῦτος μας ὁ μύθος.

ΑΝ. ΒΩ.

Από την συγκέντρωση των Σχολιάτρων και των Επιθεωρητών Μέσης και Δημ. Εκπ/σεως Αθηνών Πειραιώς εις τα Γραφεία μας.
Εις το μέσον ο Υπουργός της Παιδείας κ. Κ. Τσάτσος και ο Πρόεδρος του Ε.Ε.Σ.Ν. κ. Αχ. Κύρου.
From the meeting of the School Doctors and School Inspectors at our offices. In the middle the Minister of Education Mr. C. Tsatsos and the President of the G. J. R. C. Mr. Ach. Kyrou.

Ε.Σ.Ν. 3ου Δημ. Σχολείου Πειραιώς με δέματα δια τους τραυματίες.
Juniors of the 3rd Elementary School Piraeus, with parcels for the wounded.

Ε.Σ.Ν. Γυμνασίου Ἀρρένων Καλλιθέας ετοιμάζουν δέματα δια τους τραυματίες.
Juniors of the High School for boys Kallithea, preparing parcels for the wounded.

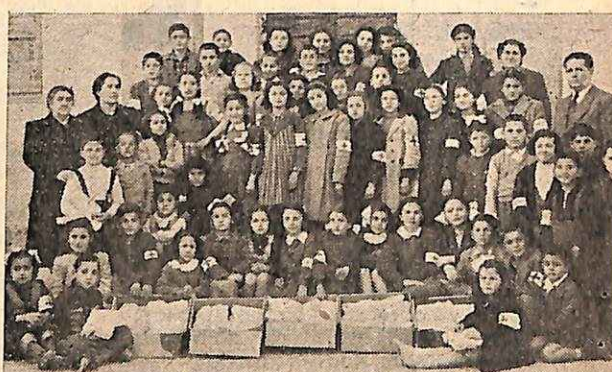

Ε.Σ.Ν. του 16ου Δημ. Σχολείου Β' Περιφ. Ἀθηνών με δώρα για τα ανταρτόπληκτα
Juniors of the 16th Elem. School with gifts for the refugee children.

Ἡ Πρόσβειρα τῆς Ἀμερικῆς κ. Γκρέιντνυ δμιλεῖ ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τῶν Γραφείων τοῦ Ε.Ε.Σ.Ν. πρὸς τοὺς 600 Ἑρυθροσταυρίτας Ἀθηνῶν Πειραιῶς πρὶν ξεκινήσουν γιὰ τὰ Στρατιωτικὰ Νοσοκομεῖα πρὸς ψυχαγωγίαν τῶν τραυματιῶν καὶ διανομὴν δώρων εἰς αὐτοὺς.
Εἰς τὴν φωτογραφίαν διακρίνονται εἰς τὴν Ἀγν. σειρὰν ὁ Υπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Κ. Τσάτσος, ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς καὶ προσωπικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ Προέδρου Τρούμαν κ. Γκρέιντνυ καὶ ὁ Υπουργὸς Τύπου κ. Αἰλιανός. Εἰς τὴν Βαν. σειρὰν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου Στρατηγὸς κ. Κοσμάς καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ε.Ε.Σ.Ν. κ. Κύρου.

Mrs. Grady addressing the 600 Greek Juniors of Athens Piraeus before their starting for the Military hospitals, Athens to recreate the wounded.

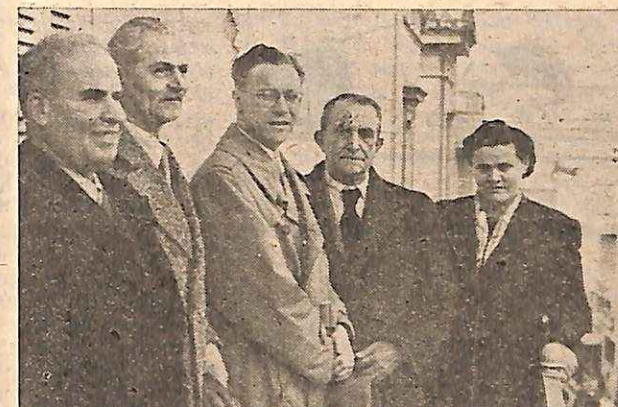
Ε.Σ.Ν. Β'. Δημ. Σχολείου Βύρωνος, με δέματα δια τα ανταρτόπληκτα.
Juniors of the 2nd Elementary School, Byron quarter, with gifts for the refugee children.

Ε.Σ.Ν. 3ου Γυμνασίου Θηλέων Ἀθηνῶν με δέματα δια τους τραυματίες.
Juniors of 3rd High School for girls, Athens, with gifts for the wounded.

Οἱ Ε.Σ.Ν. τῶν Γυμνασίων Πειραιῶς συσκευάζουν δέματα δια τα ανταρτόπληκτα.
The Juniors of the High Schools Piraeus packing parcels for the refugee children.

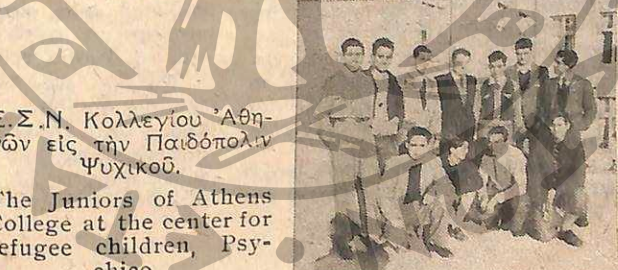
Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Α.Ε.Σ. κ. Γκάλλοπ, οἱ Γεν. Ἐπιθ/ταὶ Μ. Ἐκπ/σεως Ἀθηνῶν κ.κ. Ἀναγνωστόπουλος καὶ Γεωργούντζος, ὁ κ. Παπαδόπουλος Γενικὸς Γραμματεὺς Ε.Ε.Σ.Ν. καὶ ἡ Διευθύντρια αὐτοῦ Κυρία Παπαδοπούλου.
With the A.R.C. Representative, Mr. Callub in our offices the Gen. school Inspectors, Mr. Georguntzos and Anagnostopoulos, The Sec. Gen. GJRC Mr. Papadopoulos and the Dir. GJRC Mrs. Papadopolou.

Ἀπὸ τὴν διανομὴν δώρων τοῦ ἀμερ. ΕΣΝ καὶ ἱματισμοῦ εἰς τὰ παιδιὰ τῆς παιδοπόλεως Καστέλλας. Εἰς τὴν φωτογραφίαν ἡ Κα Σμιθ δοκιμάζει εἰς μίαν τρόφιμον ἓνα ἀπὸ τὰ φορέματα πού ἔστειλαν αἱ μαθήτριαι τοῦ Σχολείου Κράμερ τῆς Ἀμερικῆς.

Ε.Σ.Ν. 5ου Δημ. Σχολείου Γ' Περιφ. Ἀθηνῶν με δέματα δια τα ανταρτόπληκτα.

Ε.Σ.Ν. Κολλεγίου Ἀθηνῶν εἰς τὴν Παιδόπολιν Ψυχικοῦ.
The Juniors of Athens College at the center for refugee children, Psychico.

Εικ. 1
ΕΝΑ ΑΠΛΟ ΚΙ' ΕΥΚΟΛΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

2
Όπως είπαμε, λοιπόν, στο προηγούμενο φύλλο — και αποδείξαμε νομίζω — ο άνθρωπος πρέπει φυσιολογικά να μένει στην επιφάνεια του νερού, ιδίως όταν αυτό είναι θαλασσινό, κι ότι, αν βουλιάζει, αυτό οφείλεται στις σπασμωδικές κινήσεις που κάνει απ' το φόβο του κι επειδή δεν μπορεί ν' αναπνεύσει καλά μέσα σ' αυτό.

Τόν τρόπο της αναπνοής στο νερό, που είναι η αρχή, και φυσικά το «ήμισυ του παντός», αρχίζουμε να τον μαθαίνουμε στο σπίτι, μέσα σ' εμάς, με καθαρό νερό (εικ. 1). Σ' αυτήν βουτούμε το πρόσωπο μαλακά, αφού πάρουμε προηγουμένως αναπνοή έξω από το νερό. Το πρόσωπο δεν το βάζουμε στο νερό με το σαγόνι ή με το κεφάλι, αλλά πλαγιστό, και παράλληλο με την επιφάνεια του νερού. Επίσης δεν τ' ανοίγουμε όλο μέσο, αλλά το μισό — ως τα μάτια και το σαγόνι — χωρίς να κρύβονται τ' αυτιά. Τα μάτια πρέπει να συνηθίσουμε να τα κρατάμε ανοιχτά στο νερό. Έχοντας πάρει, όπως είπαμε, αναπνοή αρχίζουμε ήρεμα και απαλά να τη βγάζουμε μέσ' στο νερό ξεφυσώντας την και κάνοντας έτσι μπουρμπουλήθρες. Μόλις τελειώσει η έκπνοή μέσ' το νερό, στρίβουμε το κεφάλι — το οποίο κρατάμε πάντα κοντά και παράλληλα στο νερό — προς τα πλάγια κι ανοίγοντας το στομάχι εισπνέουμε ρουφώντας αέρα μ' αυτό και με τη μύτη. Μετά την κανονική εισπνοή, ξεαναγυρίζουμε το κεφάλι και ξαναβουτούμε το πρόσωπο στο νερό, προσπαθώντας να εκπνέσουμε κατά τον ίδιο όπως και πριν τρόπο — ξεφυσώντας από το στομάχι κι από τη μύτη τον αέρα που εισπνέσαμε, γυρίζοντας το κεφάλι στα πλάγια. Τό να εισπνέουμε ή να εκπνέουμε από το στομάχι κι από τη μύτη συγχρόνως δεν είναι υποχρεωτικό. Λέμε αυτή την περίπτωση, γιατί είναι η πιο συνηθισμένη κι εύκολότερη για τους πιο πολλούς. Αν όμως κανείς μπορεί καλύτερα να εκπνέει μόνο με τη μύτη ή μόνο με το στομάχι δεν είναι λάθος. Άρκει να εύκολυνεται έτσι. Απαραίτητο όμως είναι η εισπνοή να γίνεται με το στόμα, γιατί, όπως θα δούμε παρακάτω, δεν έχουμε πολύ ώρα για να μείνει το πρόσωπο έξω απ' το νερό και να γίνη η εισπνοή μόνο απ' τη μύτη. Η δυσκολία που παρουσιάζεται στην αρχή μέχρις ότου να συνηθιστεί κανείς, είναι η έκπνοή μέσ' το νερό, γιατί οι μπουρμπουλήθρες θα τον εμποδίζουν στη μύτη και στα μάτια. Σιγά-σιγά όμως και με λίγη επιμονή θα επιτύχετε τον τρόπο αυτό της αναπνοής, όποτε θα προσπαθήσετε χωρίς διακοπή να τόν εφαρμόσετε συστηματικότερα. Στην αρχή, μέχρις ότου επιτύχετε ήρεμα τον τρόπο αυτόν της αναπνοής, προσπαθήστε να τόν εφαρμόσετε δυο-τρεις φορές συνέχεια. Όταν όμως συνηθι-

σετε την αναπνοή αυτή, συνεχίστε είκοσι και τριάντα αναπνοές την φορά, μέχρις ότου κουρασθήτε. Επιτυχία θα έχετε αν το πρόσωπο δεν βγίη καθόλου έξω από το νερό και παίρνετε την αναπνοή στρίβοντας μόνο λίγο το κεφάλι, ίσα-ίσα για να βγίη το στομάχι και να ρουφήξει τον απαραίτητο αέρα που σ' ας χρειάζεται. Την αναπνοή αυτή, σε μία λεκάνη ή σ' ένα άλλο φαρδύ δοχείο, πρέπει να κάνετε πολλές φορές κατά διαστήματα, μέχρις ότου να την μάθετε τέλεια και να γίνεται μηχανικά χωρίς να σ' ας κουράζει.

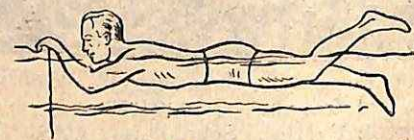
Όταν τελειοποιήσετε το σύστημα αυτό της αναπνοής στο νερό, τότε μπορείτε να κάνετε την πρώτη σας επίσκεψη στη θάλασσα. Εκεί σ' ένα κατάλληλο άδραχθες μέρος, όπου το νερό να είναι γαλήνιο και καθαρό, εφαρμόζετε το ίδιο ξαπλώνοντας το σώμα και ακουμπώντας τα χέρια στο βυθό. Αυτό χρειάζεται, γιατί το άλμυρο νερό της θάλασσας παρουσιάζει διαφορά από το γλυκό και προκαλεί άλλη γεύση στο στόμα, που πρέπει κανείς να την συνηθίσει. Έδω χρειάζεται μεγάλη προσοχή και

ήρεμία για να εφαρμοσθή ο τρόπος της αναπνοής σωστά. Καλό είναι, βέβαια, να σ' ας βοηθή ένας άλλος που ξέρει κολύμπι. Εάν βρίσκετε δυσκολία στην αναπνοή του θαλασσινού νερού δεν πρέπει ν' απογοητευθήτε. Τίποτα δεν είναι ακατόρθωτο. Αυτό μάλιστα είναι πολύ εύκολο. Απλούστατα, παίρνετε θαλασσινό νερό σε μία λεκάνη και εφαρμόζετε το σύστημα εκεί, όπως πριν με το γλυκό νερό στο σπίτι. Θα σ' ας έλεγα μάλιστα, απ' την αρχή να βάζετε λίγο αλάτι στο γλυκό νερό για να το συνηθίσετε άλμυρο. Είναι αδύνατο να μη επιτύχετε — και σύντομα μάλιστα — την εφαρμογή της αναπνοής αυτής και στο θαλασσινό νερό, ξαπλωμένοι «μπρούμυτα» στη θάλασσα. Σημειώστε ότι δεν αρκεί να μάθετε λίγο το σύστημα αυτό της αναπνοής και να προχωρήσετε άμέσως παρακάτω. Τότε δεν θα κάνουμε τίποτα. Πρέπει να μάθετε κ α λ ά, ώστε να γίνεται εύκολα και μηχανικά πιά η εισπνοή στα «άρπαχτά» με το στόμα μόλις έξω απ' το νερό και η ήρεμη κανονική έκπνοή μέσ' στο νερό. Γιατί η σωστή αναπνοή, όπως είπαμε, είναι η βάση. Όταν μπορείτε, ξαπλωμένος στη θάλασσα, να κάνετε τουλάχιστον πενήντα τέτοιες αναπνοές απαλά και κανονικά, χωρίς να σ' ας κουράζει, τότε μόνον θα προχωρήσετε στην επόμενη ασκήσι.

Αυτή είναι πιο εύκολη και γίνεται, όπως ακριβώς φαίνεται στην εικόνα 2. Ξαπλώνετε δηλαδή στη θάλασσα σ' ένα μέρος που το βάθος της να είναι τουλάχιστον μισό μέτρο έχοντας ένα σημείο για να πιαστήτε με τα χέρια, όπως π.χ. ένα βραχάκι. Εκεί, έχοντας το κεφάλι έξω απ' το νερό και στηριζόμενοι από κάπου, όπως στην εικόνα, αρχίζετε να κτυπάτε ρυθμικά και μαλακά τα πόδια αρχίζοντας από ψηλά στο μηρό, αλλά με έλαφρη κάμψη των γονάτων και με άνοιγμα των άκρων περί τα 30-40 εκατοστά.

Περισσότερες όμως λεπτομέρειες θα ειπούμε στο επόμενο φύλλο μας.

ΣΠ. ΑΥΛΩΝΙΤΗΣ

Εικ. 2

γαλείων, από πέτρες και ξύλα πρώτα και έπειτα από μέταλλα.

Πώς γνώρισαν να μεταχειρίζονται τα μέταλλα είναι δύσκολο να συμπεράνωμε. Μάλλον από ήφαιστειον τούς δόθηκε άφορμή να μιμηθούν τη φύση και να προδούν στο κοπιαστικό αυτό έργο, προβλέποντας τα άγαθα του.

Επίσης εδοθήθηκε τη γεωργία ή εξημέρωσις των ζώων, ή όποία προήλθεν από τή κτηνίη. Ο άνθρωπος πιάνοντας τή ζωά ζωντανά με τις παγίδες ήλθε νωρίς σε φιλικές σχέσεις μ' αυτά και ενώ πρώτα τα μετεχει-

ρίζετο μόνο για την τροφή και ένδυμασία του, τώρα τα χρησιμοποιεί και για τις δουλειές του και κυρίως για την καλλιέργεια της γης. Το πρώτο αλέτρι, φτιαγμένο από ξύλο με μία μυτερή πέτρα ή κόκκαλο στην άκρη τόν επενόησε σχεδόν από την αρχή της γεωργίας.

Από τη γεωργία προήλθεν άναγκάως ή διανομή της γης και ή ιδιοκτησία. Από δέ την ιδιοκτησία οι πρώτοι κανόνες της δικαιοσύνης, που άπετέλεσε και άποτελεί τόν άδιάσειδτο βάθρο της δημοκρατίας και διατηρήσεως της ανθρώπινης κοινωνίας.

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΕΛΙΞΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

(Συνέχεια από την σελίδα 9)

πως σήμερα οι Έσκιμώοι, Φουεγιανόι, Άλτουτοι, ή με τριή ξύλων, όπως οι Όστιάκοι της Σιθήςρας, μερικά φυλά της Βορείου Άμερικής, οι Ντογιάκοι τού Βόρνεο κ. ά.

Πόσοι αϊώνες άραγε πέρασαν χωρίς να έχη ό άνθρωπος φωτιά! Πόσα περιστατικά έπρεπε να βοηθήσουν για να διδαχθή τις απλούστερες χρήσεις αυτής!

Εκείνο που τούς έβοήθησε πολύ στη γεωργία ήταν ή κατασκευή έρ-

Όταν ήμουν μικρός, μαθητής τού δημοτικού άκόμη, συχνά μ' έκυρίευε ή ζωηρή επιθυμία, που αισθάνονταν συνήθως τή παιδιά, όσα ζούν ιδίως σε χωριά. Λαχταρούσα να πιάσω κανένα πουλάκι, να τόν βάλω στο κλουβί, για να γεμίζη τόν σπιτί με τόν κελάδημά του.

Είναι άλήθεια ότι πολλές φορές προσπάθησα να ικανοποιήσω τόν πόθο μου αυτό, αλλά ποτέ δεν τή κατάφερα. Μιά φορά ένα παιδί μεγαλύτερό μου μού πούλησε μερικές ξόβεργες, βεβαιώνόντάς με ότι μ' αυτές άσφαλώς θα έπιανα πουλιά. Μά είτε γιατί οι ξόβεργες έκείνες δεν ήταν καλές, είτε γιατί έγω δεν ήμουν επιτήδειος, δεν κατώρθωσα να πιάσω ούτε μύγα. Έτσι μού έμειναν μόνο τή δυο-τρία κλουβιά που είχα αγοράσει και τή όποια συχνά εκαμάρινα, τοποθετώντας μέσα, πάντα βέβαια με τή φαντασία μου, πότε τόν ένα και πότε τόν άλλο πουλί, που, δεν μπορούσε, κάποτε θα κατάφερνα να πιάσω.

Εσκέφτηκα λοιπόν πώς ό μόνος τρόπος, για να κελαδήση πουλί μέσα τόν κλουβί μου, ήταν, εάν μπορούσα να πιάσω τή μικρά κάποιας φωλιάς πριν άκόμα ξεπετάξουν. Θά τή έβραζα στο κλουβί, θά τή ετάγιζα με προσοχή, και όταν θά μεγάλωναν, θά άντιλαλούσε τόν σπιτί από τόν χαρούμενο τραγούδι των.

Γι' αυτό κάθε άνοιξη, την εποχή που φωλιάζουν τή πουλιά, όσες φορές μού έμεινε καιρός δεν έπαυα να γυρίζω έδω κι εκεί, προσπαθώντας να ανακαλύψω καμιά φωλιά. Δεν μπορούσε τότε να χωρέση τόν παιδικό μυαλό μου, ότι πολλές φορές τή πουλιά, όπως και τή ζωά, άπόδεικνύονται πολύ πιο έξυπνα από τούς ανθρώπους. Όταν μάλιστα πρόκειται να κρύψουν από άδιάκριτα μάτια τις φωλιές των για να μην κινδυνεύσουν τή παιδιά των, ή τέχνη και ή έξυπνάδα τους ξεπερνά κάθε φαντασία.

Έτσι λοιπόν οι προσπάθειές μου έμειναν άτελεσφόρητες. Κι αν καμιά φορά έτύχαινε ν' ανακαλύψω καμιά φωλιά, αυτή ήταν χτισμένη άνάμεσα στα λεπτά κλαδάκια της κορυφής κάποιου πανύψηλου δέντρου, που θά ήταν άδύνατο και σε γάτα άκόμη να σκαρφαλώση ως εκεί πάνω.

Φαντάζεστε λοιπόν πόση ήταν ή χαρά μου, όταν, κάποια μέρα, ό θεός μου ό Γιώργης, ό άδελφός της μάνας μου, γυρίζοντας από τόν χωράφι του, μού λέει: — Ξέρεις, Κώστα; Κάπου βρήκα μία φωλιά και να πιάς να πιάσης τή κορυδαλλάκια.

Μόλις τ' άκουσα πήγα να πετάξω από τή χαρά μου. Ξεκίνησα άμέσως και άκολουθώντας τις οδηγίες τού θείου μου δεν άργησα να ανακαλύψω τή φωλιά. Πέντε μικρά καστανοξανθόχρωμα κορυδαλλάκια λούφαζαν άκίνητα μόλις μ' ένωσαν να πλησιάζω. Με δυσκολία μπορούσε να τή ξεχωρίσης από τόν χώμα και τή χόρτα.

Άπλωσα τόν χέρι μου και τή έπήρα στη χούφτα μου. Ό! Πώς χτυπούσαν οι μικρές καρδούλες των — από φόβο βέβαια.

Τή χάιδεψα μαλακά-μαλακά και εύχαριστημένος, όσο ποτέ άλλοτε, ξεκίνησα για τόν σπιτί μας.

Δέν είνα κάμει παρά έλάχισια βήματα, όταν φωνή κορυδαλλού άντήχησε κάπου κοντά μου. Στή φωνή αυτή άπάντησαν τή κορυδαλλάκια που έτρεμαν μέσα στα χέρια μου. Και ή φωνή τους ήταν παράξενη, που τέτοια δεν είχα ξανακούσει να βγαίν(από τόν λάρυγγα κορυδαλλού.

Μονομιάς δύο μεγάλοι κορυδαλλοί, οι γονείς των μικρών άσφαλώς, άρχισαν να με πλησιάζουν όλοένα και να φωνάζουν. Και οι φωνές των έκείνες, τόν ξεχώριζε κανείς καθαρά πώς δεν ήταν κελάδημα. Ήταν

Στην αρχή συνέχισα τόν δρόμο μου άδιάφορος.

φωνές άπελπισίας, ήταν ίκεσία προς τόν θεόρατο τέρας που είχε άρπάξει τή παιδιά των και τή ώδηγοῦσε άσφαλώς προς τόν θάνατο.

Στήν αρχή συνέχισα τόν δρόμο μου άδιάφορος. Όσο όμως τή λυπητερά έκείνα ταισιρίσματα των κορυδαλλών δεν έπαυαν να μού ξεσχίζουν τ' αυτιά, κάποια λύπη άρχισε να βαραίνει τήν ψυχή μου και κάποια συμπόνια γεννιόταν στην καρδιά μου.

Στό νοῦ μου ήρθε άθελά μου ή ει-κόνα της μάνας μου. Πόση λύπη δεν ζωγραφιζόταν στο πρόσωπό της, όταν κανένα από τή παιδιά της ήταν άδιάθετο! Και πόσες φορές δεν τή είχα ιδεί να κλαίη και να παρακαλή τήν Παναγίτσα, όταν κάποιος από τ' άδερφάκια μου ήταν άρρωστο! Γιατί τάχα και οι κορυδαλλοί και τή άλλα ζωντανά πλάσματα να μη νιώθουν τόν ίδιο πόνο, που νιώθει ό άνθρωπος για τή παιδιά του, όταν κινδυνεύουν;

Άθελά μου κοντοστάθηκα. Τή κορυδαλλάκια μέσα στο χέρι μου εξακολουθούσαν να τσιρίζουν και οι μικρές των καρδούλες πήγαιναν να σπάσουν.

Άσυναίσθητα σχεδόν άρχισα να γυρίζω πίσω. Έπληγα πάλι στο μέρος που είχα πιάσει τή πουλάκια και μηχανικά άκούμπησα τή πέντε κορυδαλλάκια μέσα στη φωλιά των.

Δέν είχα άπομακρυνθί ούτε δέκα βήματα, όταν οι γονείς, που σ' όλο αυτό τόν διάστημα δεν έπαυαν να πετούν γύρω μου, ώρμησαν με λαχτάρα προς τή παιδιά των, όπως χύνεται με λαχτάρα μία μάνα και άγκαλιάζει τόν παιδί της, που γλύτωσε από μεγάλο κίνδυνο.

Άφου τή παρηκολούθησα κάμποσο, έφυγα και δεν άργησα να γυρίσω στο σπίτι. Μιά ένδόμυχη χαρά, άνακατωμένη με λύπη, έγέμιζε τήν ψυχή μου. Ό θεός μου ήταν άκόμη εκεί.

— Αί, Κώστα, τή βρήκες τή φωλιά;

— Ναι, τή βρήκα, θεέ. Μά τή πουλάκια... δεν ήταν μέσα. Θά έφυγαν φαίνεται. Είπα με σταθερή και ήρεμη φωνή, αν και έλεγα ψέματα.

Ό θεός μου δεν έμνησε. Κάποιο όμως είρωνικό χαμόγελο μού φάνηκε πώς έζωγραφίστηκε στο πρόσωπό του. Να κατάλαβε άραγε πώς δεν είχα πεί τήν άλήθεια; Ίσως.

Η άλήθεια είναι πώς άμέσως τόν μετάνιωσα. Μά δεν ήθελα πιά και να φανερωθώ.

Τήν άλλη μέρα ξαναπήγα στη φωλιά. Τή πουλάκια δεν βρίσκονταν πιά εκεί. Άσφαλώς θά τή πήραν οι γονείς των, άφου μάλιστα είχαν διατρέξει τέτοιο κίνδυνο. Άλλωστε ήταν άρκετά μεγάλα, ώστε σε μία-δυο μέρες θά μπορούσαν να πετάξουν.

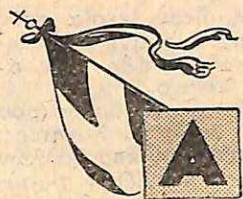
Έχουν περάσει χρόνια από τότε, και δεν έτυχε ποτέ να φανερώσω τήν άλήθεια στο θείο μου, γιατί άκόμα ντρέπομαι για τόν ψέμα που είπα τότε. Δέν έχασα όμως ποτέ τή συγκινητική εκείνη σκηνή, όταν οι γονείς των μικρών κορυδαλλών πετούσαν γύρω μου και φώναζαν λυπητερά, σαν να με παρακαλούσαν να τούς λυπηθώ και να αφήσω έλεύθερα τή παιδιά των.

Και κάθε φορά που επισκέπτομαι, σαν γιατρός που είμαι, κάποιο παιδάκι άρρωστο, όταν θά ιδώ στο προσκέφαλό του τή μάνα του να τόν περιποιήται και να παρακαλή τόν Θεό να τήν τόν γιατρέψη, έρχεται στο νοῦ μου ή φωλιά των κορυδαλλών και σ' αυτιά μου άντηχούν τή λυπητερά ταισιρίσματα των γονιών τους, όμοια με τή παρακάλια που κάνει ή κάθε μάνα στο Θεό για τή σωτηρία τού παιδιού της.

Ν.Γ.ΔΗΜΗΤΡΟΚΑΛΗΣ

Να κατάλαβε άραγε πώς δεν είχα πεί τήν άλήθεια;

Ο ΓΕΡΟΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

H. ΓΕΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Π' τὸ παράθυρο ἔμπαινε ὁ δροσερός θαλασσινὸς ἀέρας, μυρωμένος μετ' τὴν ἀνοιξιὰτικὴς εὐωδίας κήπων καὶ αὐλῶν. Ἡ μυρωδιά, ὅπ' τ' ἀγιοκλίμα, ἐπικρατοῦσε.

Τὴν ἀπόλυτη ἡρεμία τοῦ Γέρου — μόνο τὰ μάτια τοῦ ἔπαιζαν — αὐτὴ τὴ μεσημεριάτικὴ γενικὴ ἡσυχία, τὴν ἔκοβε μόνο μιὰ χορωδία, ὅχι σὲ μακρυνὴ ἀπόστασι. Πολὺ εὐχάριστη ἡ μουσικὴ ἰταλικά τὰ λόγια.

— "Ὅσο γιὰ τὰ τραγούδια, εἶπε ὁ Γέρος, εἴτανε ἄφθοστοι!

Τὸ εἶπε δίχως κακία, μετ' εὐλικρίνεια. Καὶ συνέχισε: — "Ἀς πᾶνε στὸ καλὸ! Ἴσως οἱ μεγάλοι τοὺς νὰ φαντάζονται πὼς θὰ ξαναγυρίσουν ἐδῶ ἀφέντες! Μὰ ὁ κοσμάκης τί φταίει; "Ἀς πᾶνε στὸν τόπο τοὺς καὶ ἄς ζήσουν καὶ αὐτοί. Χριστιανοὶ εἶναι. Τώρα ἔρχονται τ' ἀδέρφια μας. "Ἐναν αἰῶνα σχεδὸν τοὺς περίμενα! Δόξα νάχη ὁ Θεός!

Δάκρυα κύλησαν στὰ μαραμένα μάγουλα. "Ἐτρεξε ἡ Ρηνούλα μετ' τὸ μαντῆλι.

— "Ἄστα, νὰ τρέξουν. Εἶναι δάκρυα, ποὺ βαλσαμώνουν τὴν καρδιά!

Πράγματι, σὲ λίγες μέρες ἦρθαν ἑλληνικὲς ἀρχὲς στὸ νησί, καὶ ὑψώθηκε στὸ διοικητήριον ἡ ποθητὴ ἑλληνικὴ σημαία.

Τοῦ Γέρου τοῦ ἔφτανε νὰ παίρνη τὴν ὄλο καὶ πιὸ εὐχάριστες πληροφορίες, ν' ἀκούη τοὺς συχνοὺς πανηγυριάτικους βρόντους καὶ θορύβους καὶ τὴν χαρούμενη φωνὴν τῶν σπιτικῶν τοῦ καὶ τῶν γειτόνων τοῦ. Κοίταξε μ' ἔρωτα τὴν κατακαίνουργια, θαλασσινὴ ἑλληνικὴ σημαία τὴν ἀπλωμένη ἀπὸ χτέος στὸν τοίχο, πάνω ἀπ' τὸ μιντερί. "Ἐβλεπε ἀπ' τὸ παράθυρο, σὰν μ' ἄλλα μάτια, τὴν ἑλληνικὴν τὴν θάλασσα. Ρωτοῦσε, πότε θάρρη ὁ ἑλληνικὸς στρατός. Καὶ σὰν ἔφτασε καὶ αὐτὸς — ἕνα τάγμα διαλεχτὸ χωροφυλακῆς — καὶ ἀκούστηκε πὼς θὰ γινόταν σὲ λίγο παρέλασι, πῆρε τὴν ἀπόφασιν.

— Θὰ πάω νὰ τὰ καμαρώσω τ' ἀδέρφια μας! Ἡ ψυχὴ μου μοῦ τὸ λέει, πὼς θ' ἀνθέξω στὸν κόπο. "Ἀν πάλι δὲν ἀνθέξω στὴ χαρά, ἄς γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ! Βοηθᾶτε με νὰ πάω!

Τὸν πῆγανε στὸ πεζοδρόμιον, σὲ μιὰ θεαματικὴ γωνιά, καὶ τὸν ἔβαλαν νὰ καθίσῃ σὲ μιὰ καρέκλα. Μὰ ὁ ψυχωμένος τώρα Γέρος, μόλις ἔφθασαν σ' αὐτὰ τοῦ γνωστοί, ποθητοὶ ἦχοι φιλαρμονικῆς, ἀνασηκώθηκε σὰν ἡλεκτρισμένος καὶ κοίταξε ἀριστερά, στὸ βάθος τοῦ δρόμου, ποὺ ἀνηφόριζαν τ' ἀστραφτερά χάλκινα ὄργανα. Σὲ λίγο, ἀπὸ τὰ πλήθη ὑψώθηκε αὐθόρμητα, μέσ' ἀπ' τῶν καρδιῶν τὰ βάθη, τὸ τραγούδι τοῦ θουρίου:

«Μαὺρ' εἴν' ἡ νύχτα στὰ βουνά...»

Τὰ δάκρυα τρέχανε. Ἡ ἑλληνικὴ παρέλασι πλησίαζε, μετ' τοὺς μουσικοὺς ἐπικεφαλῆς, γιορταστικὰ λαμπροστολισμένους.

Ὅταν ὁ ἔφιππος συμπάθητικός ἀξιωματικός τῆς χωροφυλακῆς, μετ' ἀπόφασιν, ἀνέβη στὸν ὕψος τοῦ Γέρου, δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὴν ἀτενὴν τοῦ προσήλωσι. Κοίταξε δεξιὰ. Ἐκεῖ, στὸ πεζοδρόμιον, στηριγμένος μετ' τ' ἀριστερὸ τοῦ στὸ μπαστούνι τοῦ, καὶ ἐνῶ τὰ δάκρυα τοῦ τρέχανε, ὁ Γέρος ἔσκυβε ὥστε νὰ φτάνῃ τὸ δεξιὸν τοῦ ὡς τὴ λευθερωμένην πιά γῆν, καὶ ἀνασηκωνόταν νὰ σταυροκοπήσῃ, καὶ πάλι, καὶ πάλι. Αὐτὸν κοίταξε τώρα ὁ "Ἑλλην ἀξιωματικός συγκινημένος, δακρυσμένος, καὶ τὸν κοίταξε καὶ ὅταν ἔφτασε στὸ ὕψος τοῦ, σὰ νὰ τὸν χαιρετοῦσε κανονικὰ, σὰ νὰ χαιρετοῦσε στὸ πρόσωπό τοῦ τὸ σεβαστὸ ἐκπρόσωπο ὅλου τοῦ ἐνθουσιασμένου αὐτοῦ ἀγνοῦ λαοῦ, ποὺ τραγουδοῦσε κλαίοντας:

«Ξαίρει νὰ ζήσῃ μετ' τιμὴν, καὶ ν' ἀποθάνῃ ξαίρει...»

Ὅταν πῆγανε τὸν πάππο Ἀλέξανδρο σπῖτι, εἶχε πυρετό.

Τὸ πρωῒ, τὰ μάτια τοῦ ἀργοκινούμενα στίς κόχες τοὺς βαθιά, κοιτάζανε γύρω ἐξεταστικά.

— Θέλεις τίποτε, Πατέρα; Καμμιὰ ἀπάντησι.

— Θέλεις τίποτε, Πατέρα; Δὲν ἀκούς;

— Θέλω νὰ δῶ τοὺς "Ἑλληνες! Πότε θάρρουν;

— "Ἡρθανε, Πατέρα, ἦρθανε! Τοὺς εἶδες! Γιὰ θυμήσου χτέος τὴν παρέλασι!

— Δὲν ἦρθαν, γιέ μου! δὲν ἦρθαν! "Ὀνειρο τὸ εἶδα!

Τόσα τοῦ εἶπαν, τόσα τοῦ ἀναπαράστησαν ἀπ' τὴν χθεσινὴ ἑλληνικὴ ἐκείνη μυσταγωγία, τίποτε! Ὁ Γέρος ὅλο τὸ ἴδιο! "Υστερα πρόσθεσε:

— Κρίμα! Θὰ πεθάνω, δίχως νὰ τοὺς δῶ!

Τὸν πῆραν τὰ κλάμματα.

Κατ' ἔπρεπε νὰ γίνῃ.

Ὁ γιὸς παρουσιάστηκε στὸν ἀξιωματικὸ καὶ τοῦ ἰστόρησε τὴν κατάσταση τοῦ Γέρου καὶ τὸν ἄδικο καὶ μὲν τοῦ.

— "Εγὼ θὰ τὸν κάνω καλὰ ἀμέσως τὸν καλὸ ἐκεῖνο γέρο! Τὸν θυμοῦμαι πολὺ καλὰ τὴν παρέλασι, στὴ γωνία. Σὰν νὰ τὸν βλέπω! Καθηστε δυὸ λεπτά.

Καί, γυρίζοντας στοὺς ἐνωμοτάρχες, ποὺ παρακολοῦθησαν μετ' ἐνδιαφέρον τὴ συνομιλία, λέει:

— Παιδιά θέλω νὰ με συνοδεύετε δυὸ-τρὶς σὰς στὴν πατριωτικὴ αὐτὴ ἐπίσκεψιν. Πάω νὰ ἐτοιμασθῶ, καὶ σὲ πέντε λεπτά ἔφτασα. Νὰ εἰστε ἐτοιμοί!

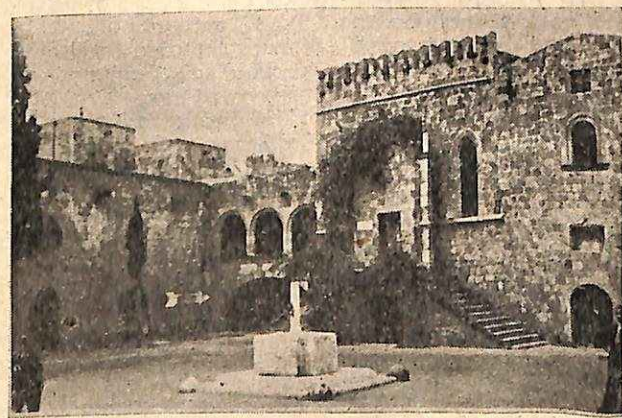
Στὴν ἐπιστροφὴν τοῦ φοροῦσε τὸ χιτῶνιον μετ' τὰ παράσημα, τὸ χρυσοστολισμένο πηλίκιό τοῦ καὶ κρατοῦσε τὴν ἀσπρὴ ζώνην μετ' τὸ σπαθί, καὶ μέσα σὲ χαρτὶ κατὰ σὰν πλάκα.

Σὲ λίγο τὸ κλειστὸ στρατιωτικὸ αὐτοκίνητον, μετ' τὴ σημαϊούλα τοῦ, ἔφτασε καὶ σταμάτησε μπροστὰ στὴν ἀνοιχτὴ αὐλόπορτα τοῦ παλαιοῦ ροδίτικου ἀρχοντικοῦ.

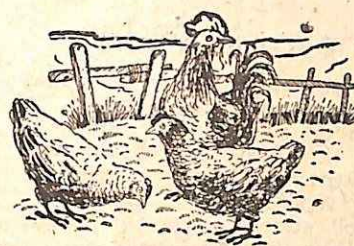
— Γεῖα-χαρά! Εἶπε ὁ ἀξιωματικός.

— Καλῶς ὀρίσατε! Πάντα τιμημένοι καὶ εὐτυχισμένοι!

Ὅταν ὁ Γέρος στὸ κρεβάτι ἀκούσε τὸ «Μαὺρ' εἴν' ἡ νύχτα στὰ βουνά», ἄρχισε νὰ παραμιλῇ. "Υστερα κι-

Ἐνα ἀπὸ τὰ Μεσαιωνικὰ παλάτια τῆς πόλεως Ρόδου.

ΟΙ ΑΡΡΩΣΤΕΙΕΣ ΤΩΝ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ

Τὴς μεταδοτικὲς ἀρρώστειες, ὅπως ἄλλωστε ξέρετε, εἶναι πολὺ εὐκολότερο καὶ καλύτερο καὶ οἰκονομικότερο νὰ τὴς προλαμβάνωμε παρά νὰ τὴς θεραπεύωμε.

Ὅπως γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ἔτσι καὶ γιὰ τὰ πουλερικά ὁ βασικὸς τρόπος νὰ προλάβῃ κανεὶς τὴς μεταδοτικὲς ἀρρώστειες εἶναι ἡ καθαριότης καὶ ἡ ὑγιεινὴ τροφή. Μαζὶ μ' αὐτὰ πρέπει νὰ ἔχῃ κανεὶς ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀφῇ τὰ πουλερικά τοῦ νὰ βόσκουν ὅπου καὶ τὰ ξένα. "Υστερα νὰ μὴ ἀγοράζῃ καὶ βάζῃ στὸ κοτέτσι τοὺς κότες, ποὺ δὲν ξέρει ἀπὸ ποῦ ἔρχονται. "Ἀν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀγοράσῃ τότε πρέπει νὰ τὴς ἀπομονώσῃ 6-8 μέρες καὶ ὅταν δῇ ὅτι ἑξακολουθοῦν νὰ εἶναι ζωηρὲς καὶ ὑγιεῖς νὰ τὴς ἐνώσῃ μετ' τὴς ἄλλες.

Καλὸ εἶναι νὰ μὴν ἀφῇ νὰ μπαίνουν στὸ κοτέτσι ξένοι ἀνθρώποι καὶ ἄριστο προφυλακτικὸ εἶναι νὰ ἔχῃ στὴν πόρτα τοῦ κοτεταίου ξύλινα τσόκαρα ἢ γαλότσες καὶ νὰ τὴς βάζῃ ὅταν μπαίνῃ στὸ κοτέτσι γιὰ νὰ μὴ μεταφέρῃ μετ' τὰ παπούτσια τοῦ μικρόβια.

"Ἀν παρ' ὅλα τὰ μέτρα ποὺ πῆραμε πέση στὰ πουλερικά μας μιὰ ἐπιδημία πρέπει ἀμέσως νὰ τὰ χωρίσωμε σὲ μικρὲς ὁμάδες ἀνὰ 8-10 καὶ νὰ τὰ ἐπιβλέψωμε. "Ἀν μ' ὅλ' αὐτὰ ἑξακολουθοῦν νὰ φοβοῦν τὰ πουλερικά καλὸ εἶναι νὰ σφαγοῦν ὅλα καὶ νὰ πουληθοῦν. Κατόπιν πρέπει ν' ἀπολυμανθοῦν τὰ κοτέτσια μ' ἕνα καλὸ πλύσιμον μετ' ἄφθονο νερὸ ποὺ περιέχει 5 τοῖς ἑκατὸ κρεολίνη. "Υστερα πρέπει ν' ἀσθεσθῶν ὅλα καλὰ μετ' πικρὸ ἀσθεστογόνα ποὺ νὰ ἔχῃ μέσα 2 τοῖς ἑκατὸ θεϊκὸ χαλκὸ (γαλαζόπετρα) καὶ τότε νὰ μποῦν τὰ πουλερικά μέσα.

1) Ἡ Χολέρα. Δὲν εἶναι βέβαιον ἡ χολέρα τῶν ἀνθρώπων ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πουλερικά ὅταν πάθουν χολέρα ἔχουν διάρροια τὴν ὁνόμασαν ἔτσι. Εἶναι εὐκόλως νὰ διακρίνῃ κανεὶς τὰ χολερισμένα πουλιά. Κάθονται ἀκίνητα, δὲν τρών, διψοῦν, χάνουν τὸ κεφάλι τοὺς στοὺς ὤμους τοὺς, τὰ φτερά τοὺς ἀνασηκώνονται τρέχει ἡ μύτη τοὺς ὑγρὰ καὶ ἔχουν διάρροια. Ὁ πυρετός τοὺς φθάνει 43-44 καὶ τὸ λειρὶ τοὺς κρεμαῖ καὶ ἔχει σκοτεινὸ χρῶμα. Συνήθως ψοφοῦν σὲ 4-5 ὥρες. Καμμιὰ φορὰ ἀργοῦν. "Ἀλλοτε πάλι ψοφοῦν χωρὶς κανένα σύμπτωμα ἀλλ' ἔτσι σὰ καλὰ καθοδόμενα. Ἀπὸ χολέρα παθαίνουν ὅλα τὰ πουλιά ἀπὸ τὰ μικρὰ.

2) Ἡ Πανώλη. Δὲν εἶναι βέβαιον ἡ χολέρα τῶν ἀνθρώπων ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πουλερικά ὅταν πάθουν χολέρα ἔχουν διάρροια τὴν ὁνόμασαν ἔτσι. Εἶναι εὐκόλως νὰ διακρίνῃ κανεὶς τὰ χολερισμένα πουλιά. Κάθονται ἀκίνητα, δὲν τρών, διψοῦν, χάνουν τὸ κεφάλι τοὺς στοὺς ὤμους τοὺς, τὰ φτερά τοὺς ἀνασηκώνονται τρέχει ἡ μύτη τοὺς ὑγρὰ καὶ ἔχουν διάρροια. Ὁ πυρετός τοὺς φθάνει 43-44 καὶ τὸ λειρὶ τοὺς κρεμαῖ καὶ ἔχει σκοτεινὸ χρῶμα. Συνήθως ψοφοῦν σὲ 4-5 ὥρες. Καμμιὰ φορὰ ἀργοῦν. "Ἀλλοτε πάλι ψοφοῦν χωρὶς κανένα σύμπτωμα ἀλλ' ἔτσι σὰ καλὰ καθοδόμενα. Ἀπὸ χολέρα παθαίνουν ὅλα τὰ πουλιά ἀπὸ τὰ μικρὰ.

τερα στὰ μεγαλείτερα τόσο τ' ἄγρια ὅσο καὶ τὰ ἡμέρα.

Θεραπεία τῆς ἀρρώστειας δὲν ὑπάρχει. Μερικοὶ βάζουν στὸ νερὸ λίγες παστίλιες σουλφαιδίες καὶ λένε πὼς εἶδαν καλὰ ἀποτελέσματα. Δὲν εἶναι ὅμως ἀκόμη βέβαιον πὼς οἱ σουλφαιδίες μποροῦν νὰ θεραπεύσουν τὴ χολέρα. Τὸ καλύτερο εἶναι νὰ προλάβῃ κανεὶς τὸ κακὸ. Μόλις ἀκούσῃ πὼς γύρω ὑπάρχει προσβολὴ πρέπει ἀμέσως νὰ χωρίσῃ τὰ πουλερικά τοῦ σὲ μικρὰ κοπάδια καὶ νὰ τὰ μολιάσῃ μετ' ἀντιχολερικό ὀρρὸ. Τέτοιο ὀρρὸ μετ' ὀδηγίης χρήσεως ἐτοιμάζει καὶ διαθέτει τὸ Μικροβιολογικὸ ἐργαστήριον τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας. "Ἀν τὸ κακὸ ἐξοσπᾷ τὸ κοπάδι μας πάλι θὰ ζητήσωμε ἰδιαιτέρως ὀρρὸ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας. Θὰ μεταφέρωμε τὴς κότες σ' ἄλλα κοτέτσια θ' ἀπολυμάνωμε ὅπως ἔχουμε ἐξηγήσῃ καὶ ὅταν περάσῃ τὸ κακὸ θὰ τὴς φέρωμε πίσω.

2) Ἡ Πανώλη. Δὲν εἶναι βέβαιον ἡ χολέρα τῶν ἀνθρώπων ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πουλερικά ὅταν πάθουν χολέρα ἔχουν διάρροια τὴν ὁνόμασαν ἔτσι. Εἶναι εὐκόλως νὰ διακρίνῃ κανεὶς τὰ χολερισμένα πουλιά. Κάθονται ἀκίνητα, δὲν τρών, διψοῦν, χάνουν τὸ κεφάλι τοὺς στοὺς ὤμους τοὺς, τὰ φτερά τοὺς ἀνασηκώνονται τρέχει ἡ μύτη τοὺς ὑγρὰ καὶ ἔχουν διάρροια. Ὁ πυρετός τοὺς φθάνει 43-44 καὶ τὸ λειρὶ τοὺς κρεμαῖ καὶ ἔχει σκοτεινὸ χρῶμα. Συνήθως ψοφοῦν σὲ 4-5 ὥρες. Καμμιὰ φορὰ ἀργοῦν. "Ἀλλοτε πάλι ψοφοῦν χωρὶς κανένα σύμπτωμα ἀλλ' ἔτσι σὰ καλὰ καθοδόμενα. Ἀπὸ χολέρα παθαίνουν ὅλα τὰ πουλιά ἀπὸ τὰ μικρὰ.

Τὸ ζῶον δείχνει τὰ ἴδια συμπτώματα μετ' τὴ χολέρα χωρὶς νὰ ἔχῃ κεραυνοβόλα ἀποτελέσματα. Ἡ κότα μένει σὲ μιὰ γωνία μοναχὴ ἀνασέει δύσκολα καὶ ἀνοίγει τὸ στομάχι κάθε φορὰ. Παθαίνει παράλυσι, ἰδιαιτέρως τοῦ ἐνὸς ποδίου, δὲν τρώει καὶ δὲν πίνει. Στὴν πανώλη δὲν παρουσιάζεται διάρροια ὅπως στὴ χολέρα. Θεραπεία ἀποτελεσματικὴ ὡς τώρα δὲν εἶναι γνωστὴ. Ἀπομονώσῃ, ἀπολυμάνῃ ὡς προληπτικὸ καὶ σφάζῃ τοὺς ὑπολοίπων μόλις παρουσιασθῇ προσβολὴ στὸ κοτέτσι εἶναι τὰ μόνα μέσα.

3) Νιού Κάστυλ. Εἶναι μιὰ πολὺ καταστροφικὴ ἐπιδημία ποὺ παρουσιάστηκε στὸν τόπο μας μετὰ τὴν κατοχὴ. Ἐχῇ κανεὶς ὡς τώρα μεγάλες ζημιὲς καὶ σὲ πολλὰ χωριά δὲν ἀκούστηκε γιὰ καιρὸ λάλημα πετεινοῦ.

"Ἐχει περίπου τ' αὐτὰ συμπτώματα μετ' τὴν πανώλη. Δυστυχῶς ὡς τὴ στιγμὴ δὲν ἔχει εὐρεθὴ ἀποτελεσματικὸ θεραπευτικὸ φάρμακον ἀλλὰ οὐτε καὶ προφυλακτικόν.

4) Διφθερίτις. Αὐτὴ ἡ ἀρρώστεια εἶναι πολὺ γνωστὴ καὶ πολὺ διαδεδομένη στὸν τόπο μας. Εἶναι καὶ αὐτὴ μεταδοτικὴ καὶ τὴν διακρίνομε πολὺ εὐκόλως. Προσβάλλει τὰ μάτια, τὴ μύτη, τὴ γλῶσσα, τὸ στομάχι καὶ τὸ λάρυγγα. Τὰ μάτια κοκκινίζουν, πρήζονται καὶ τὸ πουλὶ τυφλώνεται. Ἡ γλῶσσα καὶ τὸ στομάχι ὅταν προσβληθοῦν γεμίζουν ἀπὸ κατὶ κιτρινωπὲς πλάκες ποὺ εἶναι σὰν πηγμένο πῦθ. Ἀμα ξεκολλήσουν

αὐτὲς οἱ πλάκες ἀπὸ κάτω φαίνεται μιὰ πληγὴ κόκκινη. Τὸ ζῶον δὲν μπορεῖ νὰ φάῃ οὔτε ν' ἀναπνεύσῃ, παθαίνει διάρροια καὶ ψοφᾷ ἢ ἀπὸ πείνας ἢ ἀσφυξίας. Μερικὰ γερὰ πουλιά θεραπεύονται μόνο τοὺς ἢ καὶ μετὰ φάρμακα ὅπως π.χ. ἂν μετὰ τὴν ἐπιδημία βγάλουμε μετ' ὑπομονὴν τὴς πλάκας καὶ ἀλείψωμε ὑστερα τὴν πληγὴν μετ' βάμμα ἰωδίου καὶ γλυκερίνης ἢ μετ' νεφτί ποὺ ἔχει μέσα 2 στα ἑκατὸ φονικὸν ὀξὺ. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ πλάκες ξαναγίνονται πρέπει νὰ ἐπαυλαμβάνωμε τὴν θεραπεία ὡς πού νὰ γίνων ἐντελῶς καλὰ. Στ' ἄρρωστα πουλιά καλὸ εἶναι νὰ δίνωμε ἕνα κουταλάκι τοῦ γλυκοῦ κάθε μέρα μουρουνόλαδο ποὺ νὰ ἔχῃ μέσα κρεζότο σὲ ἀναλογία 2 στα ἑκατὸ. Ἐκτός τῆς θεραπείας αὐτῆς ποὺ θέλει ὑπομονὴν καὶ κόπο ὑπάρχει ὀρρὸς γιὰ προληπτικὸ καὶ θεραπευτικὸ μολυσμα καὶ μπορεῖτε γὰ τὸν ζητήσετε καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ Μικροβιολογικὸ ἐργαστήριον τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

5) Ἡ Βλογιὰ τῶν πουλῶν. Διακρίνεται εὐκόλως ἀπὸ μικρὰ σπειρίδι ποὺ παρουσιάζονται στὴ βάσιν τῆς μύτης, γύρω στὰ μάτια δὲν εἶναι σκεπασμένα μετ' φτερά. Κι ἀπὸ τὴν ἐπιδημία αὐτὴ ψοφοῦν πουλερικά ἀλλὰ δὲν κανεὶ τὴς ζημιὲς ποὺ κάνουν οἱ ἐπιδημίες, ποὺ περιέγραψα πρίν. Θεραπευτικῶς κάνομε ἐπάλειψιν μετ' βάμμα ἰωδίου ἢ νεφτί, ἢ βενζίνη. Ἄλλες ἐπιδημίες ἢ μεταδοτικὲς ἀρρώστειες εἶναι ἡ φθίσις, ποὺ δύσκολα ξεχωρίζεται ἀπὸ ἄλλες ἀρρώστειες καὶ ἡ ψευδοφθίσις.

ΑΛΛΕΣ ΜΕΤΑΔΟΤΙΚΕΣ

ΑΡΡΩΣΤΕΙΕΣ

α) Κόρυζα. Εἶναι γνωστὴ ἀπ' τὴν ἀρχαία ἐποχὴ καὶ πολὺ γνωστὴ στὰ χωριά μας. Πολλὲς κόρες πιστεύει πὼς ἡ ἀρρώστεια ὀφείλεται σὲ μιὰ σκληρὴ ἀσπρουδερί ἢ κίτρινη πέτσα ποὺ εἶναι στὴν ἀκρὴ τῆς γλώσσας τῆς κότας καὶ γι' αὐτὸ στὰ χωριά ὅταν ἀκούσουν καμμιὰ κότα νὰ κράζῃ ἢ νὰ ἔχῃ ἄφθρες στὸ στομάχι τῆς προσπαθοῦν νὰ ξεκολλήσουν καὶ νὰ κόψουν τὴν ἀσπρὴ αὐτὴ πέτσα. Κάνουν μεγάλον λάθος καὶ βασανίζουν ἄδικα τὰ δυστυχισμένα ζῶα γιὰτὶ ἀπλούστατα αὐτὴ ἡ πέτσα ἢ ἀσπρὴ σταχτιά ἢ κίτρινη ποὺ εἶναι στὴν ἀκρὴ τῆς γλώσσας τῆς κότας εἶναι ἐντελῶς φυσιολογικὴ καὶ βγαλόντας τὴν πληγνόμενος ἀσκάπῃ ἀπ' αὐτὸ.

Ἡ κόρυζα δὲν εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ ἀρρώστεια ἀλλὰ σύμπτωμα ἄλλης ἀσθένειας τοῦ λαίμου, τοῦ στομάχου, ποὺ ἐξαλείνῃ τὴν γλῶσσα καὶ τὴν γεμίζει βλῆνες καὶ σκασίματα ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἀφθρες τῶν ποδιῶν. Ὅταν περάσῃ ἡ ἀρρώστεια ποὺ ἐξ αἰτίας τῆς παρουσιάζεται ἡ κόρυ-

Η ΛΑΜΠΡΗ

Νάτην ή Λαμπρή με τὰ λουλούδια
κόψετε, παιδιά, τὴν πασχαλιά
κι ὅλοι με χαρὲς καὶ με τραγούδια
τρέξετε ν' ἀλλάξωμε φιλιά.

Σήμαντρα γλυκά βαροῦν ἀκόμα
καὶ μοσχοβολοῦν οἱ ἐκκλησιές.
Μόσχοι τὰ φιλιά στὸ κάθε στόμα.
Τὰ φιλιά τῆς ἀνοιξῆς δροσιές.

Πάμε νὰ στρωθοῦμε στὸ χορτάρι
καὶ τ' ἀρνί μας ψήνεται σιγά,
καὶ με τῆς Ἀνάστασης τὴ χάρι
φέρτε νὰ τσουγκρίσωμε τ' αἰγά.

Ο ΓΕΡΟΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 8)

νῆθηκε λίγο μέσ' στὰ στρωσίδια του, ἀνοίξε τὰ μάτια
του ἐξεταστικά, ἀναγνώρισε δεξιά του τὸ γιό του καὶ
προσπαθοῦσε τώρα νὰ βρῇ τὴν πηγὴ τοῦ θουρίου. Γύ-
ρισε ἀριστερὰ τὸ κεφάλι του κι ἔμεινε κατάπληκτος.
Πρὸς τὸν τοῖχο μετ' τῆ σημαία του, σὲ φόντο γαλανό-
λευκο, ἐκεῖ στὸ γλυκὸ φῶς τοῦ ἀνοιξιάτικου ἡλίου,
εἶδε τὸ θαυμαστό, τ' ὄνειρεμένο: τὸν ὠραῖο ἀξιωμα-
τικό μετ' τὸ γυνὸ σταθὶ στὸ δεξί πλευρό, νὰ τὸν κοι-
τάζει με στοργικὴ προσοχή, ἀσάλευτος, καὶ δεξιά-
ζερβὰ του τοὺς δυὸ λεβέντες μετ' τὰ μάνιχερ, σὲ προ-
σοχή. Ἀργὰ-ἀργὰ ὁ Γέρος ἀνασηκωνόταν ἐνῶ τὰ ὀρ-
θανόχτα μάτια του δὲν ξεκολλοῦσαν ἀπ' τὸ ἐπιβλη-
τικὸ θέαμα, πού τὸν εἶχε συνεπάρει σύψυχα. Τὴν κα-
τάχλωμη ὄψη του ἔλουζε ἰδρώτας, προδίδοντας τὴν ἐν-
τονη νοητικὴ του προσπάθεια. Τὸ στόμα του ἀνοίχτηκε
σὲ ὑπερικανοποιημένη κατάπληξι.

Γιὸς καὶ νύφη βοήθησαν μετ' συγκίνης καὶ τρυφερό-
τητα νὰ πάρη σταθερὴ θέσι ὁ Γέρος, προσηλωμένος
πάντα ἐκεῖ, στὸ μαγεμένο ὄραμά του, μὰ πῶς ἤρεμος
τώρα, ὥσπου στήν ὄψη του, πού γαλῆνεψε σὲ λίγο ὀλό-
τελα, ἀνθῆκε ἕνα χαμόγελο μακαριστικῆς εὐδαιμονίας,
στολισμένο μετ' δυὸ δάκρυνα διαμάντια. Τέλος ὁ Γέρος

ζα, περνάει κι αὐτή. Ἐνα καλὸ μέσον
γιὰ νὰ περάσῃ σύντομα ἡ κόρυζα καὶ
νὰ μὴ ὑποφέρῃ τὸ πουλὶ εἶναι ν' ἀ-
λειφώμε τὴ γλῶσσα καὶ τὸ στόμα
μ' ἕνα διάλυμα ἀπὸ 5 μέρη ποτάσ-
σα σὲ 100 μέρη νεροῦ.

β) Στὰσιμότης τῆς γού-
σας. Καμμιὰ φορά παρατηρεῖται ὅ-
τι μερικὰ πουλιά δὲν τρῶν, εἶναι με-
λαγχολικά καὶ ἡ γούσα τους μένει
φουσκωμένη. Καλὸ εἶναι νὰ τοὺς κά-
νουμε ἐντρίβη τῆς γούσας καὶ νὰ
σπρώξουμε τὶς τροφές πού ἔχουν σχε-
δὸν πετρώσει μέσα, εἴτε πρὸς τὸ στό-
μα εἴτε πρὸς τὸ στομάχι, ἀφοῦ δώ-
σωμε στὸ πουλὶ προηγουμένως λάδι
ἢ νὰ τοῦ κάνωμε ἐγγχείρησι.

ΤΑ ΠΑΡΑΣΙΤΑ

Ὅπως καὶ στὸν ἄνθρωπο ἔτσι καὶ
στὰ πουλικά ὑπάρχουν παρασιτικές
ἀρρώστιες δηλ. ὅχι μικροβιολογικῆς
ἀλλὰ ἀπὸ παράσιτα (ἐντομα σκουλί-
κια) πού ζοῦν μέσα στὸν ὀργανισμό
τῶν ζώων καὶ τὸν καταστρέφουν. Τὰ
πιο ἐπιζήμια παράσιτα εἶναι ἐκεῖνα,
πού ζοῦν στὰ ἔντερα τῶν πουλίκων
καὶ προκαλοῦν διάρροια πού θανα-
τώνει.

Γενικὴ ἀναγνώρισις εἶναι ἀπὸ τὸ
λειρὶ τους, πού ἀλλάζει χρῶμα, ἀπὸ
ἄφθονη διάρροια, ἀνορεξία καὶ με-
λαγχολία. Οὕτε γιὰ τὶς ἀρρώστιες

αὐτὲς ὑπάρχει θεραπευτικὸ φάρμακο.

Ὅπως εἶπαμε λοιπὸν ἐλάφιστες εἶ-
ναι οἱ ἀρρώστιες πού μποροῦμε νὰ
προλάβωμε μ' ἐμβολιασμό καὶ τὸ
μόνο μας ὄπλο εἶναι ἡ καθαριότης.

Τὸ Α λοιπὸν καὶ τὸ Ω γιὰ
τὴν ἀπόκτησι καλῶν πουλικῶν
εἶναι ἡ καθαριότης καὶ ἡ κατάλληλη
τροφή. Ἀλλὰ παράσιτα ἐντομα πού
εἶναι πολὺ εὐκόλο σήμερα νὰ κατα-
πολεμήσωμε ἐνῶ ἄλλοτε ἦταν σχεδὸν
ἀδύνατον εἶναι οἱ διάφορες ψῶρες
τῶν πουλικῶν πού διακρίνονται ἀπὸ
μιὰ χαρακτηριστικὴ φαγούρα πού
μεταδίδουν στὰ πουλικά καὶ πού
τ' ἀναγκάζει νὰ τσιμποῦν τὸ μέρος
πού ἔχει προσβληθῇ τόσο δυνατὰ ὥ-
στε πολλὲς φορές νὰ τὸ πληγώνουν.

Ἡ μιὰ ψώρα προσβάλλει τὰ πόδια, ἡ
δεύτερη τὴ θάσι τῶν φτερῶν καὶ ἡ
τρίτη τὸ δέρμα γενικῶς. Ἡ ψώρα δὲν
εἶναι τίποτ' ἄλλο ἀπὸ μικροσκοπικὰ
τσιμποράκια, ἀκάρεια ὅπως λέγον-
ται ἐπιστημονικῶς, πού ζοῦν εἴτε κά-
τω ἀπὸ τὸ δέρμα εἴτε πάνω στὸ δέρ-
μα τῶν πουλιῶν καὶ τοὺς ρουφοῦν τὸ
αἷμα. Τὸ προληπτικὸ εἶναι ἡ καθαριό-
της καὶ πάλι καὶ τὰ μπάνια στὴν
ἄμμο μετ' στάκτη, θειάφι καὶ Ντὶ-Ντὶ-
Τὶ πού εἶπαμε στὴν ἀρχὴ πὼς πρέπει
νὰ ἔχουν τὰ πουλικά στὴ διάθεσί
τους κοντά. Στὴν περίπτωσι προσβο-
λῆς ἂν εἶναι τῶν ποδιῶν μαλακάνου-
με τὰ λείπια μετ' ζεστὴ σαπουνάδα κα-

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΠΑΪΡΟΝ

Ἐκεῖ, πού ἡ μαύρη φαλαρίδα κ' ἡ ἄγρια πάπια
Χειμαδιὸ βρίσκουν στὴν προσηλιακὴ στεριά,
Στῆς λιμνοθάλασσας τ' ἀκρόνερτα τὰ σάπια
Τὶ ἦρθες ζητώντας, λευκὲ Κύκνε τοῦ Βοριά;
Τὸν Κύκνο κοσμοπλανευτὴ πλάνευε κάποια
Τῆς λιμνοθάλασσας νεράϊδα, ἡ Λευτεριά.
Παλάτι στεριανὸ τοῦ κάστρου εἶχε τὴν τάπια,
Κι' ἀντὶ στολίδια νύφης, ἄρματα βαρυά.
Ἄϊτός ὁ λευκὸς Κύκνος θέλησε νὰ γίνῃ,
Κι' αἰτοῦ φτερά καὶ νύχια τάνυσε γιὰ κείνη.
Μὰ ἦτον παράτολμη, θανάσιμη ἡ ὁρμή...
Καὶ τὰ μαγιάπριλα, ὅταν γύριζαν καὶ πάλι
Τὰ νεροπούλια πρὸς τὸ βορεινὸ ἀκρογιάλι,
Συνοδιά γίνηκαν στοῦ Κύκνου τὸ κορμί.

μίλησε, δείχνοντας μετ' τὸ δεξί του τὸν ἀξιωματικό:
—Ἐκεῖνος εἶναι! Ὁ Ἕλληνας ἄγγελός μου! Ἐλα.
Ἐλα!

Δυὸ μπράτσα τεντώθηκαν πού ἔτρεμαν...
Ὁ ἀξιωματικὸς τότε ἔβαλε τὸ σπαθὶ στὴ θήκη, καὶ
προχώρησε, ψιθυρίζοντας στοὺς παραστάτες του:
—Ἐλάτε ὅπως εἴστε, στὸ βῆμα μου!

Τότε ἔσμιξαν τ' ἀνήμερα μὰ πιστὰ γεράματα κι ἡ
ἀνδρεία ἡ ἀγαθὴ σ' ἀγκάλιασμα στοργικὸ, μακρὺ, πού
τ' ἀνατάραζε πολλαπλὸ ἀναφυλλητὸ καὶ κλάμα χα-
ρὰς ἀσυγκράτητο, ὀλωνῶν.

Ὁπποῦ τὸ θούριο τέλειωσε.
—Ἡρθατε, ἀγαπημένα μας παιδιά, κι εἴστε ὅπως
σὰς λαχταροῦσε ἡ ψυχὴ μας! Λέει ὁ Γέρος κι ἄπλωσε
τὰ χέρια του στὸ μάνιχερ τοῦ ὑπαξιωματικοῦ πού πλη-
σίαζε νὰ χαιρετίσῃ, τῷπιασε, μετ' τρεμάμενα χέρια καὶ
βάζοντας προσπάθεια τὸ σήκωσε, τ' ἀπόθεσε μπροστά
του, καὶ σκύβοντας ἀπάνω του, τὸ φιλοῦσε τρυφερά
στὴν κνήμη, στὸ κοντάκι...

Κι ἐνῶ τὰ τρεμάμενα χέρια χαίδευαν ἀκόμα τὸ
ὄπλο, τὸ μακάριο, τὸ ἐξαυλωμένο χαμόγελο τοῦ λευ-
κοστεφάντου προσώπου ἔχασε τὸν κύριο συνελεστή
του, τὰ μάτια, τὰ μάτια πού ἔκλεισαν γιὰ πάντα, κρα-
τώντας θεϊκώτατο ὄραμα.

Η. ΓΕΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

τόπιν τὰ ξεκολοῦμε μετ' προσοχὴ καὶ
τὰ καίμε καὶ ἀλείφωμε τὰ πόδια ἐπὶ
2-4 ἡμέρες μετ' ἄλοιφι Ἐλμεριχ. Ὁ-
λα τὰ φαρμακεία ἔχουν νὰ σὰς ἐ-
τοιμάσουν αὐτὴ τὴν ἄλοιφι πού εἶναι
πολὺ φθνή. Ἄν εἶναι τῆς βάσεως
τῶν φτερῶν, πού εἶναι εὐκόλο νὰ τὸ
διακρίνετε γιὰτὶ μαζί μετ' τὴν φαγού-
ρα παρουσιάζεται πέσιμο τῶν φτερῶν,
τότε πλένομε μετ' ζεστὴ σαπουνάδα τὸ
πουλὶ καὶ τ' ἀλείφωμε μετ' τὴν ἄλοιφι
Ἐλμεριχ 2-3 φορές. Ἡ τρίτη ψώρα
δὲν ζεῖ ἐπάνω στὸ πουλὶ ἀλλὰ τὸ
προσβάλλει τὴ νύχτα ὅταν κοιμάται
καὶ ἔρχεται ἀπὸ τὶς κούρνιες ἡ χα-
ραμάδες τοῦ τοίχου ἢ τῆς ὀροφῆς ὅ-
που περνάει τὴ μέρα του. Ἡ καθα-
ριότης καὶ ἀπολύμανσι τῶν κοιτησίων
μετ' Ντὶ-Ντὶ-Τὶ ἐξασφαλίζουν τὴν
καταστροφὴ τῆς ψώρας αὐτῆς.

Ἐνα καλὸ ράντισμα τοῦ κοι-
τιοῦ μετ' σκόνι Ντὶ-Ντὶ-Τὶ ἀρκεῖ
ἐπίσης γιὰ νὰ σώσῃ τὰ πουλικά
μας ἀπὸ τὰ τσιμπούρια, τὶς ψεῖρες
κλπ. παράσιτα.

Ὅσα λοιπὸν πάρα πάνω εἶπαμε γιὰ
τὴν ἀπόκτησι καρπερῶν πουλικῶν
καὶ γιὰ τὴν ἐξασφάλισι τῆς υγείας
τους συγκλίνουν στὸ ὅτι ἡ ΚΑΘΑ-
ΡΙΟΤΗΣ καὶ ἡ ΑΠΟΛΥΜΑΝΣΙΣ
εἶναι ὁ καλύτερος καὶ ἀσφαλέστερος
συνέταιρος κάθε πτηνοτρόφου.

ΚΩΣΤΑΣ ΖΕΥΓΑΣ

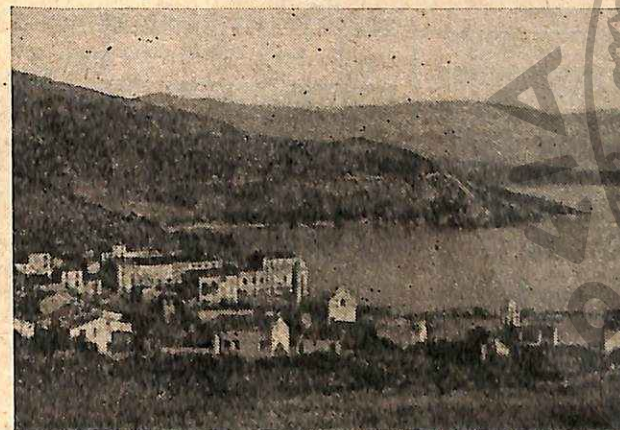
Ὁ Ἅγ. Νικόλ. τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος
τῶν Ἑλλήνων τῆς Κορσικῆς.

Ἦταν στὶς ἀρχές τοῦ
ἔτους 1919 καὶ βρισκό-
μουν στὴ Γαλλία, ξένος ἐν μέσῳ ξένων, φοιτητὴς στὸ
Πανεπιστήμιο τοῦ Αἰξ, μιᾶς μικρῆς, ἀλλὰ πολὺ ἱστορι-
κῆς πόλεως πανεπιστημιακῆς, κοντὰ στὴ Μασσαλία. Ἐ-
κεῖ, μεταξύ πολλῶν φοιτητῶν Γάλλων καὶ ξένων, ἔρ-
χονταν καὶ σπουδάζουν ἀρκετοὶ νεαροὶ ἀπ' τὸ νησί τῆς
Κορσικῆς, πού ἀποτελεῖ μέρος τῆς Γαλλίας καὶ γειτο-
νεύει μετ' τὴ Μασσαλία.

Οἱ Κορσικανοί, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γαλλικά, μιλοῦν ἐπί-
σης καὶ μιὰ ἰδιαίτερη διάλεκτο ὡς μητρικὴ τους γλῶσ-
σα. Μία μέρα λοιπὸν δυὸ-τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς νεα-
ροὺς Κορσικανούς συμφοιτητὰς μου, συζητώντας κάπως
ζωηρά, κατὰ τὴ συνήθειά τους, στὴ μητρικὴ διάλεκτό
τους, ἐπρόφεραν καὶ μερικὲς ἑλληνικὲς φράσεις, πού
μ' ἔκαμαν νὰ ἐκπλαστώ. Τοὺς ἐπλησίασα ἀμέσως κι'
ἔμαθα ὅτι εἶναι ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἀπὸ ἕνα παρά-
λιο χωριὸ τοῦ νησιοῦ τους, πού κατοικεῖται ἀπὸ ἀπογόν-
ους Ἑλλήνων, καὶ ὅτι οἱ πρόγονοί τους κατέφυγαν
ἐκεῖ πρὸ δυομῆσι αἰώνων.

Τὰ ὀνόματά τῶν νέων αὐτῶν ἦταν: Πατρίκιος Στε-
φανόπουλος, Γεώργιος Φριμυγκάκης καὶ Τζαννέτος Κότ-
της. Ἐγνωρίσθηκα μαζί τους, ἐγίναμε ἀχώριστοι φί-
λοι καὶ μοῦ διηγήθηκαν τὴν ἱστορίαν τοῦ χωριοῦ τους
καὶ τὶς περιπέτειες τῶν Ἑλλήνων προγόνων τους. Θὰ
σὰς τὴν διηγῶ καὶ ἐγὼ μετ' τὴ σειρά μου, ὅσο μπορῶ
πιο σύντομα.

Τὸ 1670, ὕστερα ἀπὸ τὸν Κρητικὸ πόλεμο καὶ τὴν
πανωλεθρίαν τῆς Βενετίας, οἱ Τοῦρκοι, πανίσχυροι καὶ
νικηταί, θέλοντας νὰ τιμωρήσουν τοὺς Ἑλλήνας τῶν
παλαιῶν τῆς Πελοποννήσου, πού βοήθησαν τοὺς Βε-
νετούς κατὰ τὸν πόλεμο, ἤλθαν στὴ Μάνη, ἔχτισαν
κάστρα καὶ γιὰ νὰ ὑποδουλώσουν τὴν ἀνυπότακτὴ αὐτὴ
χώρα, πού ἦταν ἀκόμη ἀπάτητη ἀπὸ Ὀθωμανούς, ἔκα-
μαν κάθε τρόπο νὰ διαιρέσουν τοὺς κατοίκους καὶ νὰ
ἐξολοθρεύσουν τοὺς πιο δυνατοὺς καὶ μάλιστα τὸ χω-
ριὸ Οἰτύλον, πού ἦταν τότε τὸ κυριώτερο τῆς Μάνης
καὶ ἔκανε τὴν πιο μεγάλη ἀντίστασι στὸν κατακτητὴ.

Τὸ ἑλληνικὸ χωριὸ τῆς Κορσικῆς Καργέζε

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΚΑΙ ΛΑΜΠΡΗ
ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΙΟ ΤΗΣ ΚΟΡΣΙΚΗΣ

Πάντοτε τὸ θυμοῦμαι,
μετ' ἀγάπη καὶ χαρὰ, μὰ
κάθε φορά πού πλησιάζ-
ουν οἱ ἡμέρες τῆς Λαμ-
πρῆς ἔρχεται ὀλοζώντα-
να στὴ σκέψι μου, σὰν
νὰ ἦταν χθές, τὸ ταξίδι
τοῦτο, πού θὰ σὰς διη-
γῶ, γιὰτὶ μετ' ἔκαμε νὰ
δοκιμάσω τὴν πιο δυνα-
τὴ πατριωτικὴ συγκίνη-
σι, σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ
μέχρι τούτῃ τῇ στιγμῇ.

Ἦταν στὶς ἀρχές τοῦ
ἔτους 1919 καὶ βρισκό-
μουν στὴ Γαλλία, ξένος ἐν μέσῳ ξένων, φοιτητὴς στὸ
Πανεπιστήμιο τοῦ Αἰξ, μιᾶς μικρῆς, ἀλλὰ πολὺ ἱστορι-
κῆς πόλεως πανεπιστημιακῆς, κοντὰ στὴ Μασσαλία. Ἐ-
κεῖ, μεταξύ πολλῶν φοιτητῶν Γάλλων καὶ ξένων, ἔρ-
χονταν καὶ σπουδάζουν ἀρκετοὶ νεαροὶ ἀπ' τὸ νησί τῆς
Κορσικῆς, πού ἀποτελεῖ μέρος τῆς Γαλλίας καὶ γειτο-
νεύει μετ' τὴ Μασσαλία.

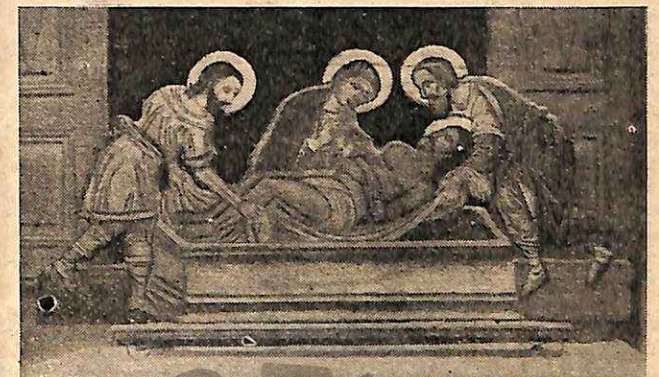
Οἱ Κορσικανοί, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γαλλικά, μιλοῦν ἐπί-
σης καὶ μιὰ ἰδιαίτερη διάλεκτο ὡς μητρικὴ τους γλῶσ-
σα. Μία μέρα λοιπὸν δυὸ-τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς νεα-
ροὺς Κορσικανούς συμφοιτητὰς μου, συζητώντας κάπως
ζωηρά, κατὰ τὴ συνήθειά τους, στὴ μητρικὴ διάλεκτό
τους, ἐπρόφεραν καὶ μερικὲς ἑλληνικὲς φράσεις, πού
μ' ἔκαμαν νὰ ἐκπλαστώ. Τοὺς ἐπλησίασα ἀμέσως κι'
ἔμαθα ὅτι εἶναι ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἀπὸ ἕνα παρά-
λιο χωριὸ τοῦ νησιοῦ τους, πού κατοικεῖται ἀπὸ ἀπογόν-
ους Ἑλλήνων, καὶ ὅτι οἱ πρόγονοί τους κατέφυγαν
ἐκεῖ πρὸ δυομῆσι αἰώνων.

Τὰ ὀνόματά τῶν νέων αὐτῶν ἦταν: Πατρίκιος Στε-
φανόπουλος, Γεώργιος Φριμυγκάκης καὶ Τζαννέτος Κότ-
της. Ἐγνωρίσθηκα μαζί τους, ἐγίναμε ἀχώριστοι φί-
λοι καὶ μοῦ διηγήθηκαν τὴν ἱστορίαν τοῦ χωριοῦ τους
καὶ τὶς περιπέτειες τῶν Ἑλλήνων προγόνων τους. Θὰ
σὰς τὴν διηγῶ καὶ ἐγὼ μετ' τὴ σειρά μου, ὅσο μπορῶ
πιο σύντομα.

Τὸ 1670, ὕστερα ἀπὸ τὸν Κρητικὸ πόλεμο καὶ τὴν
πανωλεθρίαν τῆς Βενετίας, οἱ Τοῦρκοι, πανίσχυροι καὶ
νικηταί, θέλοντας νὰ τιμωρήσουν τοὺς Ἑλλήνας τῶν
παλαιῶν τῆς Πελοποννήσου, πού βοήθησαν τοὺς Βε-
νετούς κατὰ τὸν πόλεμο, ἤλθαν στὴ Μάνη, ἔχτισαν
κάστρα καὶ γιὰ νὰ ὑποδουλώσουν τὴν ἀνυπότακτὴ αὐτὴ
χώρα, πού ἦταν ἀκόμη ἀπάτητη ἀπὸ Ὀθωμανούς, ἔκα-
μαν κάθε τρόπο νὰ διαιρέσουν τοὺς κατοίκους καὶ νὰ
ἐξολοθρεύσουν τοὺς πιο δυνατοὺς καὶ μάλιστα τὸ χω-
ριὸ Οἰτύλον, πού ἦταν τότε τὸ κυριώτερο τῆς Μάνης
καὶ ἔκανε τὴν πιο μεγάλη ἀντίστασι στὸν κατακτητὴ.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Οἰτύλου, ὕστερα ἀπὸ πέντε ἔτων
ἀπειγνωσμένη καὶ ἀνιση πάλι, κατὰ τὸ διάστημα τῆς
ὁποίας οἱ Τοῦρκοι κατάρθωσαν νὰ χτίσουν καὶ νὰ ὀχυ-
ρώσουν ἕνα κάστρο μετ' πολλὰ κανόνια πῶ πάνω ἀπὸ τὸ
χωριὸ τους καὶ πολὺ κοντὰ, βλέποντας ὅτι ὁ ἀγῶνας
τῶν ἦταν πιά μάταιος, ἀντὶ νὰ ὑποδουλωθοῦν στὸν
τύραννο, ἀναγκάσθηκαν νὰ ἐκπαρτισθοῦν. Ἐναῦλω-
σαν λοιπὸν ἕνα μεγάλο Φραντζέζικο καράβι, μπάρκα-
ραν σ' αὐτὸ ὅσοι ἐπρόλαβαν καὶ στριμωγμένοι ἐκεῖ
μέσα, ὕστερα ἀπὸ τριῶν μηνῶν ταξίδι, ἐφθασαν τὴν 1ην
Ἰανουαρίου 1676 στὴ Γένοβα τῆς Ἰταλίας ἐν ὄλῳ 730
ψυχῆς, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ.

Ἡ Γένοβα τότε ἦταν κράτος ἀνεξάρτητο καὶ εἶχε
ὑποτάξει τὸ νησί τῆς Κορσικῆς, τοῦ ὁποῦ οἱ κάτοι-
κοι κάθε τόσο ἔκαναν ἐπανάστασεις γιὰ ν' ἀποτινά-
ξουν κι αὐτοὶ τὸ ζυγὸ. Οἱ Γενοβέζοι ἔστειλαν λοιπὸν
τοὺς Ἑλλήνες πρόσφυγες στὴν Κορσικὴ, γιὰ νὰ τοὺς
ἔχουν σὰν χωροφύλακες τῶν ἀνυποτάκτων νησιωτῶν,
ὅπου καὶ τοὺς ἐγκατέστησαν σὲ ἕνα μέρος ἄγριο κι'
ἀκαλλιέργητο, τὸ ὁποῖον οἱ δικοὶ μας ἔκαμαν ἡμερο,

Ὁ ἐπιτάφιος τῶν Ἑλλήνων τῆς Κορσικῆς εἶναι τοῦ 16ου αἰῶνος,
ἕνα ἀπὸ τὰ ἱερά κειμήλια πού ἔπληρναν μαζί τους οἱ Ἑλλήνες
πρόσφυγες.

καλλιεργώντας χωράφια, κήπους καὶ χτίζοντας σπιτία
κι ἐκκλησίες, ἕνα ὀλόκληρο χωριὸ ἑλληνικόν.
Γρήγορα ὅμως οἱ Ἑλλήνες ἤλθαν σὲ προστριβὲς
μετ' τοὺς Κορσικανούς γιὰ κτηματικὲς διεδικήσεις, πού
εἶχαν οἱ δεύτεροι, καὶ πρὸ παντός ἀπὸ ζηλοτυπία καὶ
λόγῳ διαφορᾶς τῆς θρησκείας. Γιὰτὶ οἱ Ἑλλήνες εἴ-
χαν φέρεи μαζί τους τὸν ἐπίσκοπό τους, τοὺς ἱερεῖς
τῶν, ἔχτισαν μοναστήρια κι ἐκκλησίες ὅπου ἐτελοῦ-
σαν τὰ θρησκευτικὰ τους χρέη, φοροῦσαν ἑλληνι-
κὲς ἐνδυμασίες, μιλοῦσαν ἑλληνικά καὶ δὲν ἤθελαν νὰ
ἐλθοῦν σὲ καμμιὰ σχέσι μετ' τοὺς ἐντοπίους.

Αὐτὰ ὅλα ἦταν ἀρκετὰ γιὰ ν' ἀνάψουν τὸ μίσος
μεταξύ τῶν ντόπιων Κορσικανῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων
προσφύγων, οἱ ὁποῖοι ἐθεωροῦντο ὡς προστατευόμενοι
τῶν Γενοβέζων, τῶν ἐχθρῶν καὶ κατακτητῶν τῆς Κορ-
σικῆς. Τὸ 1729 γίνεται μιὰ μεγάλη ἐπανάστασις τῆς
Κορσικῆς καὶ τὸ ἑλληνικὸ χωριὸ καίεται καὶ κατα-
στρέφεται ὀλόκληρο ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες. Ὅμως οἱ
Ἑλλήνες, ὕστερα ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ἀντίστασι καὶ
ἡρωικὴ ἐξοδὸ, κατάρθωσαν νὰ φθάσουν στὸ Ἀγιάσιο,
τὴν πρωτεύουσα τῆς Κορσικῆς, ὅπου ἐγκαίρως εἶχαν
φυγαδεύσει τὶς οἰκογένειές των ἀπὸ πρὶν.

Ἐκεῖ γιὰ δεύτερη φορά ἐξοπλισμένοι καὶ πρόσφυ-
γες ἔμειναν ὡς πολιτοφυλακὴ τῶν Γενοβέζων, οἱ ὁποῖοι
κατάρθωσαν τελικὰ νὰ ἐπικρατήσουν μέχρι ὅτου, ἀρ-
γότερα, παρεχώρησαν τὴν Κορσικὴν στοὺς Γάλλους. Τό-
τε ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις τοὺς ἐγκατέστησεν ἐκ νέου
στὸ ἑνὸς μέρος γειτονικὸ τοῦ πρώτου, χτίζοντας
(1775) σ' ἕνα μέρος γειτονικὸ τοῦ πρώτου, χτίζοντας
ἕνα ὀλόκληρο χωριὸ, μετ' σπιτία καινούργια καὶ ἀρχισε
γιὰ τοὺς ἀναξιοπαθῆσαντας αὐτοὺς Ἑλλήνες μιὰ και-
νούργια ζωὴ πῶς ἡμερῇ καὶ πῶς ἀνθρωπινῇ.

Αὕτη εἶναι μετ' λίγα λόγια ἡ ἱστορία τῶν Ἑλλήνων

της Κορσικής, με τους απογόνους των οποίων γνωρίζεται κι' έτσι απέφασα να επισκεφθώ το μικρό χωριό τους, πηγαίνοντας στην Κορσική κατά τις σχολικές διακοπές του Πάσχα μαζί με τους φίλους μου.

Ξεκινάμε από το Αϊξ Μεγάλη Δευτέρα κι αθημερόν στη γειτονική Μασσαλία μπαρκάρουμε σ' ένα γρήγορο βαπόρι, που κάνει τη συγκοινωνία της Κορσικής. Σε δώδεκα περίπου ώρες, ύστερα από ένα θαυμάσιο ταξίδι, φθάνουμε στο 'Αγιάτσο, πρωτεύουσα της Κορσικής και γενέτειρα του Μεγάλου Ναπολέοντος. 'Απ' εκεί ένα μεγάλο αυτοκίνητο λεωφορείο μας παίρνει και μας πηγαίνει επάνω σ' έναν υπέροχο δρόμο, πλάι σε μιάν ολόλαμπρη θάλασσα με άκτες και γραφικά λιμανάκια, που μοιάζουν της 'Ελλάδος.

Σε δυο ώρες είμαστε στο Καργέζε. "Ετσι λέγεται το χωριό των φίλων μου. Είναι κοντά στη θάλασσα και κατοικείται από 900 ψυχές, εκ των οποίων το ήμισυ είναι ελληνικής καταγωγής. Πολλοί από τους "Ελληνες του Καργέζε είχαν φύγει προ έτών για την 'Αφρική, όπου έχουν ιδρύσει ένα άλλο χωριό, και τα κτήματά τους τα έπούλησαν από τότε σε ντόπιους Κορσικανούς, οι οποίοι έχουν εγκατασταθεί στο Καργέζε και έτσι το χωριό δεν είναι άμιγές πιά 'Ελληνικό.

Στο «Καφέ Μοντέρν», κέντρο του χωριού, όπου μαζεύονται οι καλλίτεροι του χωριού, υπήρχαν αρκετοί από τους απογόνους των παλαιών 'Ελλήνων αποίκων. Οι νέοι δεν ξέρουν πιά, παρά ελάχιστα ελληνικά. Είναι όμως περήφανοι για την καταγωγή τους και τα ελληνικά επώνυμά τους: Κριαλάκης, Τζαννετάκης, Στεφανόπουλος κλπ. Οι παλαιότεροι μιλούσαν τα ελληνικά κατά το ιδίωμα και την προφορά της Μάνης.

Πρώτος και καλλίτερος ο μπάμπας Τζαννέτος Φριμγκάκης, άριστος ψάλτης της 'Ελληνικής 'Εκκλησίας, τύπος εύθυμος και κρασποπατέρας μου τραγουδεί ένα παλιό κλέφτικο τραγούδι:

Σαράντα κλέφτες ήμαστε, σαράντα παλληκάρια,
Κι έτρώγαμε καλά άρνιά και τρυφερά κατσίκια...

Τελειώνοντας το τραγούδι και δείχνοντας τους άλλους, γύρω μου λέει περιφρονητικά: «'Ετούτοι όλοι, άφέντη μου, έχασάσαι. Μονάχα ή φαμέλια μου είναι

όλη Ρωμαία. 'Ο πατήρ μου Νικολός, ή μήτηρ μου Πανώρια»...

"Υστερα από τριών αιώνων ζωή στην ξενιτιά ήταν φυσικό να σβύση ή ελληνική γλώσσα στο μικρό αυτό ελληνικό χωριό, που αποτελεί σταγόνα μέσα στον άκεανό άλλολόσων, γιατί πάντα το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό. Μά τα ελληνικά διατηρήθηκαν στην έκκλησία της ελληνικής αυτής αποικίας, που έχει έτσι συνειδησι της ελληνικής καταγωγής της, καθώς και σε πολλά έθιμα λειτουργικά και κοσμικά. Γι' αυτό τη Μεγαλοβδομάδα και τη Λαμπρή έρχονται στο Καργέζε πολλοί περίεργοι, για να παρακολουθήσουν τον 'Επιτάφιο και να ίδούν τα ελληνικά έθιμα του Πάσχα.

"Η 'Ανάστασις γίνεται στο Καργέζε το πρωί της Κυριακής. 'Ο ιερέας, μετά τη διανομή των λαμπάδων, ανάβει με το αρχαίο τασκαμάκι το «νέον φως και λέγει: «Δεύτε λάβετε φως». Το έκκλησιασμα ανάβει τις λαμπάδες, βγαίνει έξω στο προαύλιο, όπου διαβάζεται το Ευαγγέλιο και λέγεται το «Χριστός 'Ανέστη». Τότε χαλάει ο κόσμος από τις τρακαρούδες, τα μάσκουλα και τις τουφεκιές με τα παλιά παριοφύλια, που είχαν φέρει οι παλαιοί πρόγονοί τους από την 'Ελλάδα μαζί με τις άγιες εικόνες, τον 'Επιτάφιο, μια παλιά σημαία με σταυρό στη μέση, λείψανο κι αυτή της μακρινής πατρίδος.

"Ετσι έπέρασα μαζί με τους φίλους μου και με τους άλλους κατοίκους του Καργέζε ένα όλησμήνητο δεκαήμερο στην Κορσική, μιά αληθινή ελληνική ζωή, ανάμεσα σε άτελεότητες περιποιήσεις. Διάβασα μαζί τους τον 'Απόστολο, είπα το «Πιστεύω», άκουσα τα Δώδεκα Ευαγγέλια, βγάλαμε τον 'Επιτάφιο και κάμαμε 'Ανάστασι ακραιφνώς ελληνική, ρίχνοντας τουφεκιές, τσουγγρίζοντας κόκκινα αυγά, τρώοντας μεζέδες και ψητά άρνιά και πίνοντας κρασί παρέα με τον μπάμπασ Τζαννέτο Φριμγκάκη, ο όποιος, βλέποντας να ψιχαλίζει λίγο το άπομεσήμερο του Πάσχα, μου θυμίσε το παλιό ελληνικό γνωμικό:

Χριστούγεννα - Χριστόγιονα,
Και τα Φώτα φωτερά,
Και τη Λαμπρή με τα νερά!...

ΠΕΤΡΟΣ Π. ΚΑΛΟΝΑΡΟΣ

Κ. ΠΑΛΑΜΑ

ΛΑΜΠΡΗ

Δράμα και θάμα του 'Απριλίου γιορτή και του Κυρίου, μυστικό ρόδο που οι σκληροί γεννούν του μαρτυρίου Σταυροί,
Χαρά των άδολων καρδιών και των ολόασπρων κρίνων, βοήθα, τη δόξα του ξανά το Γένος των 'Ελλήνων να βρή,
Γίνε 'Ελεούσα Παναγιά ή με το δόρυ ή Κόρη, Λαμπρή
μεσουρανής κάμε να πάνε ως πρώτα οι δαφνοφόροι καιροί.

1) Οι Ε.Σ.Ν. του 10ου Γυμνασίου 'Αρρένων 'Αθηνών 2) του 11ου και 23ου Δημ. Σχολείων Β' Περιφ. Πειραιώς και 3) του 1ου Δημ. Σχολ. Κορυδαλλού με δέματα για τα ανταρτόπληκτα παιδιά και τα Νοσοκομεία.
1) The Juniors of the 10th High School for boys Athens 2) of the 11th and 23rd Elementary Schools 2nd District, Piraeus 3) of the 1st Elem. School Korydalos, with parcels for the refugee children and the wounded,

ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΑΣΧΑΛΙΝΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

"Η ημέρα εκείνη της Πασχαλιάς ξημέρωσε πολύ πιο λαμπρή, πολύ πιο χαρούμενη και πιο φωτεινή από όλες τις άλλες μέρες. 'Ο κόσμος από το πρωί ξεχύθηκε στους δρόμους ντυμένος με τα γιορτινά του ρούχα και χαιρετιέται με θερμό χαιρετισμό, ένα χαιρετισμό όμως διαφορετικό απ' αυτόν που άλλαζε κάθε μέρα. Στο χαιρετισμό αυτόν εύρισκε κανείς κάτι το θεϊκό, κάτι σαν χαμόσυνο άγγελμα, κάτι που το περιμέναμε με λαχτάρα και το ζούσαμε εκείνη την Μεγάλη μέρα. «ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!! ΑΛΗΘΙΝΟΣ Ο ΚΥΡΙΟΣ».

"Η μητέρα μου μου έλεγε, πως τα παλιά χρόνια που ο κόσμος δεν είχε τόσες κακιές μέσα του, οι άνθρωποι την ημέρα της Λαμπρής, μαζί με το χαιρετισμό αυτό «Χριστός 'Ανέστη», άλλαζαν και φιλήματα, όχι μονάχα με φίλους και γνωστούς, αλλά και με τους έχθρους τους.

"Η χαρά είναι ζωγραφισμένη σ' όλων τα πρόσωπα και όλοι χαίρονται την ημέρα της 'Αναστάσεως του ΚΥΡΙΟΥ και μονάχα ή πόρτα του σπιτιού της κυρά - Χρήσταινας μένει όπως πάντα κλειστή έτσι βαριά, από τον καιρό που τον κυρ - Χρήστο τον πήραν δημρο οι Γερμανοί στο Χαϊδάρι. 'Από κει, όπως μάθαμε, τον έστειλαν σε στρατόπεδο συγκεντρώσεως - έτσι λέγανε τότε - στη Γερμανία και από τότε ούτε έμαθε κανείς τί απέγινε... Κι ή καυμένη ή κυρά - Χρήσταινα κλείστηκε με την μικρή την κόρη της την 'Ελπίδα, πουμαστε στην ίδια τάξη στο σχολείο, κλείστηκε στον πόνο της και στο φτωχόσπιτό της.

1945. Μεγάλη εβδομάδα πάλι. 'Απ' την μεγάλη Παρασκευή ή μητέρα μου είχε βάψει τα αυγά και ένα άρνάκι, που δεν θα το ξεχάσω ποτέ, μ' άσπρο μεταξένιο τρίχωμα και κατάμαυρες βούλες στα μάτια, ξεσήκωνε την αυλή μας με τα βελάσματά του. Το απόγευμα ήρθε ή θεία μου και με πήρε να πάμε να προσκυνήσουμε τον 'Επιτάφιο και όταν γυρίσαμε άργα το βράδυ έτρεξα να βρω στο γνωστό μέρος το άρνάκι μου, μά άρχισα ν' ανησυχώ από την ώρα που φθάσαμε στην

έξωπορτα, γιατί δεν άκουγα πιά τα τρυφερά βελάσματά του. 'Η θεία μου ήταν άδεια και μόνον λίγα χορταράκια πατημένα βρίσκονταν ακόμη κάτω, από κείνα που τότε φέρεται το πρωί για να φάη. "Όταν ανήσυχη μπήκα στην κουζίνα, σε μιά γωνία είδα να κρέμεται ένα ολόκληρο άρνάκι γδαρμένο. "Όπως μου είπαν όμως δεν ήταν το δικό του. Τώχον στείλει στη μάνα του να κάνει Λαμπρή...

"Κυριακή Λαμπρής. Φόρεσα τα γιορτινά μου από το πρωί και βγήκα έξω να παίξω λίγο. Σαν γύρισα στο σπίτι ή μητέρα μου μου βάζει σ' ένα πιάτο καθαρό, λίγα αυγά κόκκινα και λίγα τσουρέκια και κρέας από το άρνι εκείνο που ήταν κρεμασμένο στο ταγκέλι. "Όχι από το δικό μου που βέλαζε! Και τυλίγοντάς τα σε μιά κατακάθαρη πετσέτα μου τα έδωσε να τα πάω στην 'Ελπίδα της κυρά - Χρήσταινας και να της πω «ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ».

Βαριά ήταν αυτά για τη μικρή μου τότε δύναμη, αλλά με χαρά, που δεν την είχα νιώσει μέχρι τότε, τα πήρα και βγήκα στο δρόμο και έκανα λίγα βήματα.

"Από μακριά είδα νάρχεται προς το μέρος μου ένας ξένος άνθρωπος, που ούτε καθαρά ούτε γιορτινά φορούσε όπως όλος ο κόσμος, και στηριγμένος σ' ένα ραβδί περπατούσε με γοργό όσο μπορούσε βήμα που όλο και με πλησίαζε. Βλέποντας με κάποιο φόβο και λύπη μαζί τον ξένο, είχα φτάσει στην πόρτα της 'Ελπίδας και χτυπούσα για να μου άνοιξουν. Μου άνοιξε ή κυρά - Χρήσταινα, κλαμμένη και πονεμένη όπως πάντα. Της έδωσα άμιλητη την πετσέτα που μουχε δώσει ή μητέρα μου με τα πράγματα μέσα. 'Εμουρμούρισα ένα «Χριστός 'Ανέστη» κι έφευγα.

Φεύγοντας άκούω πίσω μου μιά φωνή «ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ» και τον ξένο με τα λερωμένα ρούχα να άπλώνη τα χέρια του προς την κυρά - Χρήσταινα. Με την 'Ανάσταση του Κυρίου ήρθε στο σπίτι της πονεμένης οικογένειας ο χαμένος πατέρας, και ή χαρά, μιά χαρά άνείπωτη, άνθησε πάλι στο πρόσωπο της κυρά - Χρήσταινας και της 'Ελπίδας.

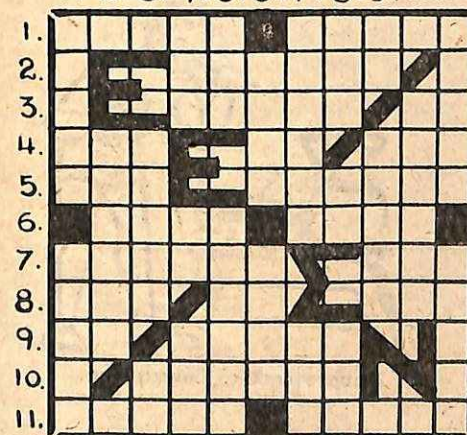
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΔΗΜ. ΒΑΛΑΚΟΥ

21ον Δημ. Σχολείο Β' Περιφ. Πειραιώς

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- 1) Υιός του 'Αβραάμ. - Χρησιμοποιείται εις την 'Εκκλησίαν.
- 2) Σύνολον των μερών του ανθρώπου (πληθ.).
- 3) Ειδικά νοσηλευτικά ιδρύματα. - Μόριον των δυσανασχετούτων (άντιστρ.).
- 4) Αίθιοπικός τίτλος. - Αιγύπτιος θεός. - Τοπικόν έπίρρημα.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

- 5) Πρόθεσις. - Θεά της αρχαιότητος (αίτ.).
- 6) 'Υπάρχει σε κάθε ανδρικόν ύπόδημα. - 'Υπάρχουν στο σώμα μας.
- 7) Μαθηματικός κλάδος (ένικ.). - Πρακτορείον ειδήσεων.
- 8) Σήμα κινδύνου. - Γράμμα. - Σταφιδικός 'Οργανισμός.
- 9) Καθώς. - Τροφή των ζώων.
- 10) 'Αμυλώδης τροφή.
- 11) 'Η πατρίς των πούρων. - 'Υπάρχει εις κάθε πλοΐον.

ΚΑΘΕΤΩΣ

- 1) Σοβαρά ασθένεια. - 'Εδαφος μη παρουσιάζον άνωμαλία.
- 2) 'Ο μη έχων μετ' άλλου τας αὐτὰς διαστάσεις.
- 3) Νήσος του Αιγαίου. - Βυζαντινή νότα.
- 4) Γυναικείον όνομα. - Πόλις του Βελγίου. - Σύνδεσμος.
- 5) Νησίς 'Ελληνική. - Τίθενται προς διάκρισιν προϊόντων.
- 6) Εωδιάζουν. - 'Ιερόν όρος.
- 7) Μέσον μεταφοράς πραγμάτων. - Σύνδεσμος ειδικός.
- 8) Γράμμα. - Την όποιαν. - Προσωπική άντωνυμ. (πληθ.).
- 9) Αιγυπτιακή θεότης. - Εύρύχωρα.
- 10) 'Αναπνοή (δημ. γεν.).

11) Μαθητής του 'Ιησού. - Το νεκρικόν σώμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΠΑΧΗΣ
Πρακτικόν Λύκειον 'Αθηνών

- Πίπη, τί βλέπω; Χθες στο ντουλάπι είχα τρία άχλάδια και τώρα βρίσκω ένα.
- Καλέ μανούλα, ήταν νύχτα και δεν είδα το τρίτο.

ΜΑΓΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΧΩΡΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

- Νήτσα ποὺν' ή άποθήκη να το πάρω;
- Ποιό;
- 'Αφού σου το είπα.
- Καλυψώ Μίμη έλάτε να σάς δώσω.
- Τι;
- Σας είπα.
- Πηνελόπη έλα να στο δώσω.
- Ποιό;
- Σου το είπα.

ΝΙΟΒΗ ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ

Μαθ. Ζ'. Τάξ. Θ'. Γυμν. Θηλ. 'Αθηνών

— Μετά Κική μου να έρθης να πά-
με περίπατο.
— Καί ποιόν άλλο θα πάρουμε;
— Σου είπα.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

Ένωσα πόλη Έλληνική
με βασιλέα Πέρση
και άλλος Πέρσης βασιλιάς
θα πεταχτεί στη μέση.

Ποιό φρούτο αναστενάζει για λάδι;

Είμαι μία πόλη της Ελλάδος
και των παιδιών ώραιο παιχνίδι.

Σε παλάτι κόκκινο, κόκκινη βασι-
λισσα, άσπρες σκλάβες γύρω της ή
βασιλισσα μιλεί και είναι οι σκλάβες
της κουφές.

Είναι πλάσμα του Θεού το καλο-
καίρι ντύνεται και το χειμώνα γδυ-
νεται.

ΝΙΟΒΗ ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ

Μαθ. Ζ'. τάξεως Θ'. Γ. Θηλ. Αθηνών

ΣΚΑΛΑ

Μ — Σ 1) Ό ποντικός (καθ.).
Μ — Σ 2) Γυμναστ. παράγγελμα.
Μ — Σ 3) Κύριον όνομα.
Μ — Σ 4) Πελάτης (δημ.).
Μ — Σ 5) Ό έχων όλίγας
τρίχας.
Μ — Σ 6) Ό μυλωνάς.

9 Γυμνάσιον θηλέων

ΕΛΕΝΗ ΚΡΕΜΕΖΗ

ΜΑΓΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΧΩΡΙΣ ΕΙΚΟΝΑ

Νίκη, Πόπη, Γιώργο έλάτε να παί-
ξουμε.
Πού;

ΕΛΛΕΙΠΟΣΥΜΦΩΝΟΝ

— υ — α — η — α — ι — ε — ι — α — ι —

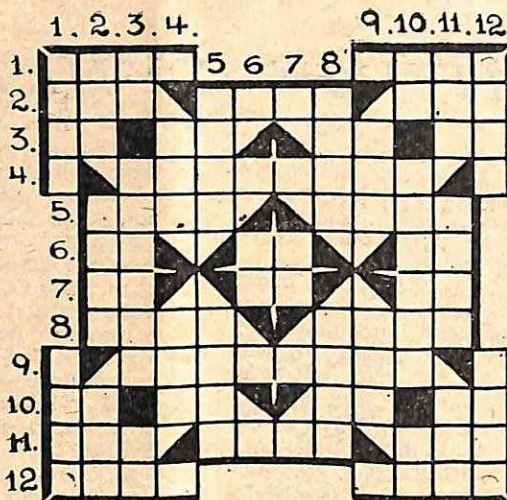
ΤΡΙΓΩΝΟΝ

..... 1) Γάλλος συγγραφέας που
έγραψε το βίο του Κυρίου
ήμων Ιησού Χριστού.
.... 2) Τοπικός σύνδεσμος.
... 3) Το αντίθετον του γριά.
... 4) Δίφθογγος.
... 5) Σύμφωνον.

ΕΛΕΝΗ ΚΡΕΜΕΖΗ

9ου Γυμν. Θηλέων Τάξις Ζδ. α'.

Είμαι όρος ιερό
Μέσα στη Γραφή γνωστό
μά εάν μ' άποκεφαλίσης
Ζωό άγριο, τρομερό!
Πρόσεξε μήν λιποθυμήσης—
άμέσως θα φανερωθή
μά εάν τό φοβερήσῃς
γρήγορα θα ξανακρυφθῇ.
ΑΝΝΑ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗ
Μαθήτρια ΣΤ'. Γυμνασίου θηλέων

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ Β'

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- Το πιο άγαπητό πρόσωπο της
οικογενείας. — Τό μεγαλύτερο φίδι.
- Καλῶ κάποιον. — Γάλλος άρχαιο-
λόγος. — Τελ. σύνδ.
- 6 — 380 — Υποθετικό. — Γαλλικ.
σύμφωνον.
- Διευθύνων με μπαγκέτα.
- Αντελήφθη. — Κόκκαλα.
- Νότα. — Όχι (ξεν.). — Αναφορι-
κή άντωνυμ.
- ΟΡ. — Αναφορικ. άντων. — Σύμ-
φωνον.
- Συνετά. — Χλόη (με τό άρθρο).
- Φιλόσοφος (κλητ.).
- Σύμφωνον. — Άγγλος συγγρα-
φέας. — Φωνήεν και σύμφωνον. — Αρ-
θρον.
- Υποκοριστικόν. — Εφηβος. —
Νότα.
- Τροφή ζώων πληθυντικός. — Ό-
δος Αθηνών.

ΚΑΘΕΤΩΣ

- Έντός. — Αστρονομικόν όργανον.
- Στρατιωτικόν παράγγελμα. —
Στάσιμο νερόν. — Ιδρυμα.
- Σύνδεσμος. — Μολυσμένος
(άρχ.). — Αναφορική άντ.
- Δεικτ. άντων. (έλλιπής. — Λάμψις.
- Γερμανός ναύαρχος. — Έκων.
- Όμοίως με τό 3 καθέτως.
- Αναφορική άντωνυμία.
- Απαραίτητο για την ζωή. — Α-
ναφορ. άντωνυμ.
- Δηλητήριον. — Λέγε (δημοτικ.).
- Άρθρον (πληθ.). — Εάν τόν
βρῃς έχεις έπιτυχία (όνομαστ.).
- Τό έτος (γαλλικ.). — Ηπειρος.
— Άρθρον.
- Τό φορσύν οι ήλικιωμένοι. —
Μέρος του ύποδήματος.

ΜΑΘΗΤΡΙΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ Θηλέων Καλλιθέας

- Πώς λέγεσαι; ρωτάει ή δασκά-
λα την νέα μαθήτριά.
- Γιαννούλα Παχή, άπαντάει ή μι-
κρή.
- Όταν μιλάς στη δασκάλα σου
νά άρχίζης πάντοτε με τό Κυρία.
- Πώς σε λέν λοιπόν;
- Κυρία Γιαννούλα Παχή.

ΕΥΘΥΜΟ ΠΝΕΥΜΑ
— Τι σοῦ έδωκε Λέλα ή μητέ-
ρα σου για τό συνάχι;
— Ένα μανδήλι, Κυρία.

— Ξέρεις, θεΐε ότι ένα μωρό
που τρεφόταν με γάλα έλέφαν-
τος πήρε 4 όκάδες βάρος σε
μία βδομάδα.
— Κουταμάρες. Τίνος παιδι
ήταν αυτό;
— Τοῦ έλέφαντος.

— Δεν μπορώ νά τόν κατα-
φέρω αὐτόν τόν μικρό νά μή
βγάξῃ τά λεπτά άπ' τόν κουμ-
παρά του.
— Ξέρεις τί νά κάνης; Νά
τοῦ πάρης έναν κουμπαρα χω-
ρίς τρύπα!

— Παιδιά, με είδατε χθές που έδω-
σα ένα εκατοστάριο σ' ένα ζητιάνο;
— Όχι.
— Καλλίτερα, γιατί μου είπε ή μα-
μά ότι δεν πρέπει νά ξέρῃ ό άλλος
όταν κάνουμε έλεημοσύνη.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΕΥΧΟΣ

Ο ρ ι ζ ο ν τ ι ὠ ς: 1) Κύκλωψ — Α-
έδρα. 2) ΑΙ — Α. Μ. — Γα — Ναί. 3)
Λούρος. — Όρα. 4) Ός — Όσα — νη-
στις. 5) Νομισματοκοπείο. 7) Ξυλοθραύ-
στης. 8) Κάσπα — Ιμβρος. 9) Άν — Να.
10) Ίνα — Ία — Βίος. 11) Ναΐας —
Ίανός.
Κ α θ έ τ ὠ ς: Καλό — Κάιν — Άν-
να. 4) ΑΙ. 5) Λάρο — Σί. 6) Όμος —
Ίς. 7) Σά — Ρέα. 8) Νευρασθενής. 10)
Νεκροφάνεια. 11) Άγών — Ι. Ν. Β. Ι.
12) Βάρη — Μαΐα. 13) Άς — Όν. 14)
Ην — Ράσο. 15) Ρά. 16) Αΐας — Σής.

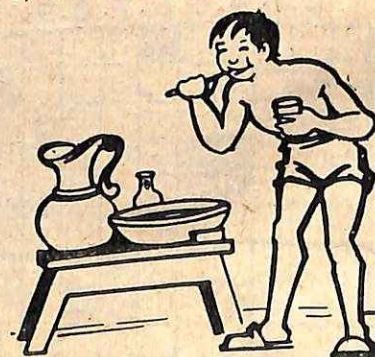
Ο ρ ι ζ ο ν τ ι ὠ ς: 1) Θήβαι — Ούχ.
2) Ρόδος. 3) Ρωμαϊκή — Ίην. 4) Σά-
σων. 5) Σήμα — Ός. 6) Άνω — ΑΙ. Π.
Π. 7) Ναί. 8) Ωσάν — Ε. Ε. Σ. Ν. 9)
— 10) (11 "σοΟ." — οορν. (01 "Αν." — φd
Νό — Ίς.

Κ α θ έ τ ὠ ς: Θέρος — Εαρ. 2) ΑΑΑ.
3) Μαμά — Σί. 4) Άνωσις. 5) Ίρις —
Όν. 6) Όκά — Άνά. 7) Άδης — Νόν.
8) Σοί — Ό. 9) Οσίως — Νερό. 10) Ην
— Πας — Σί. 11) Χ. Ε. Ν. — Πίνδος.

ΑΝΑΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΙΜΩΝ — ΚΙΜΩΝ.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

- ΤΗΓΡΙΣ — ΤΙΓΡΙΣ.
- ΚΟΡΥΤΣΑ — ΚΟΝΙΤΣΑ.

Βουρτσίζετε τὰ δόντια σας

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕΝ ΝΑ ΜΗ ΛΗΣΜΟΝΗΤΕ

1) Ότι πρέπει νά σταλή μέχρι τέλους Άπριλίου
1949 κατάστασις εις διπλούν όλων των
Έρυθροσταυριτών παλαιών και νέων. Η μία θα έπι-
στραφή ύπογεγραμμένη και έσφραγισμένη για νά
χρησιμεύση ως βάσις διανομών δώρων εις τούς Έ-
ρυθροσταυρίτας.

2) Ότι αι φωτογραφία που θα στέλλωνται για
δημοσίευσι πρέπει νά είναι ζωηρά και καθαρά και
νά παρουσιάζουν Έρυθροσταυρίτικην δράσιν.

Για τή δημοσίευσιν θα προτιμώνται εκείνες εις
τάς όποιās οι Ε.Σ.Ν. φέρουν τό σήμα του Έρυθρού
Σταυρού.

3) Ότι κάθε τριμηνία τουλάχιστον πρέπει νά
στέλλεται σύντομο δελτίο δράσεως των Έρυθρο-
σταυριτών του σχολείου σας προς δημοσίευσιν.

4) Τόν διαγωνισμό για την καινούργια εικόνα του
γραμματοσήμου της Ένώσεως Έρυθρών Σταυρών.

5) Τόν διαγωνισμόν Λευκώματων σχολικής άλλη-
λογραφίας. Τα λευκώματα πρέπει νά σταλούν εις
τά γραφεία μας, μέχρι τέλους Άπριλίου, για νά γί-
νουν τά έγκαίνια της έκθέσεως τόν Μάιον και έτσι
νά μπορέσουν όλοι οι Έρυθροσταυρίται νά την έπι-
σκεφθούν με την ήσυχία τους.

Ειδικώς για την έκθεσιν και τόν διαγωνισμόν αυ-
τόν ήρχισε από τώρα νά έκδηλώνεται τό ενδιαφέρον
των έπισήμων.

Ας έλπίσωμεν πώς ό τρίτος κατά σειράν διαγω-
νισμού και έκθέσεως, Λευκώματων θα δικαιώση τάς
προσδοκίας όλων και ιδιαίτέρως τών ξένων Έρυ-
θρών Σταυρών Νεότητος. Για τά Λευκώματα του
σχολ. έτους 1947-48 ό Άμερ. Έρυθρ. Σταυρός
μιάς γράφει πώς τά έλαθε με μεγάλη ευχαρίστησι
και ότι «τά Λευκώματα είναι έξαιρετικώς ωραία
και μεγάλου ενδιαφέροντος για τά Σχολεία μας».

ΚΙΝΗΣΙΣ Ε.Σ.Σ.Ν.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ ΚΑΙ Ο Ε.Ε.Σ.Ν.

Στις 23 Μαρτίου, ήμέρα που ώρίσθηκε για τή Νεό-
τητα, συγκεντρώθηκαν 19 όμάδες Έρυθροσταυριτών
των Γυμνασίων Αθηνών και Πειραιώς εις τά Γραφεία
μας, από όπου όλες μαζί ξεκίνησαν την ίδια ώρα για
νά έπισκεφθούν τά Στρατιωτικά Νοσοκομεία και νά
ψυχαγωγήσουν με ώραίο πρόγραμμα τούς τραυματίες,
και μοιράσουν σ' αὐτούς μικρά δέματα, από τίς 12.000,
που με άξίεπαινη προθυμία έτοιμάσαν οι Έρυθροσταυ-
ρίται των Σχολείων Μέσης και Δημοτικής Έκπαιδευ-
σεως Αθηνών και Πειραιώς.

Τή συγκέντρωσιν αὐτή έτίμησαν ό Πρεσβευτής της
Άμερικῆς και προσάπτικός άπεσταλμένος του Προέδρου
Τρούμαν κ. Γκρέιντν και ή Κα Γκρέιντν ό Πρεσβευτής
του Καναδά και ή Κα Λαφλές, οι Υπουργοί Παιδείας
κ. Τσάτσος και Τύπου κ. Αϊλιανός, ό Άρχηγός του
Έπιτελείου Στρατηγός κ. Κοσμάς και πολλοί άλλοι
έπισήμοι καθώς και οι Έπιθεωρηται των Σχολείων.

Προς τούς Έρυθροσταυρίτας ώμίλησαν ό Πρόεδρος
του Έρυθρού Σταυρού Νεότητος κ. Άχ. Κύρου, ή Πρέ-
σβειρα τῆς Άμερικῆς Κα Γκρέιντν, ό Πρεσβευτής του
Καναδά κ. Λαφλές και ό Υπουργός της Παιδείας κ.
Κ. Τσάτσος.

Τούς λόγους όλων, που ήταν ένα μήνυμα έλπίδος και
πίστεως προς την έλληνικήν νεότητα, διέκοπτον ζωηρά
χειροκροτήματα και ένθουσιώδεις έκδηλώσεις.

ΔΕΜΑΤΑ ΔΙΑ ΑΝΤΑΡΤΟΠΛΗΚΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΣ

Με συγκινητικήν προθυμίαν οι Έ-
ρυθροσταυρίται και γενικώς μαθηταί
και μαθήτριά των Σχολείων Μέσης
και Δημοτ. Έκπαιδευσεως Αθηνών
και Πειραιώς άνταπεκρίθησαν εις
την έκκλησιν νά έτοιμάσουν δέματα
διά τούς τραυματίες και τά άνταρ-
τόπληκτα παιδιά με την ευκαιρία της
έβδομάδος για την Νίκη και Έργα-
σίαν.

Μέχρι της 26ης Μαρτίου 1949 έφε-
ραν εις τά Γραφεία μας 11934 δέμα-
τα. Ό αριθμός θα αύξηθῃ άκόμη
και στο άλλο φυλλάδιο θα δημοσι-
εύσωμε συμπληρωματικό κατάλογο.

5ον Γυμνάσιον Άρρένων Δέμ. 303
1ον » Θηλέων » 177
7ον » » » 115
Γυμνάσιον Θηλέων Καλλιθέας » 310
4ον Γυμνάσιον Άρρένων » 108
8ον » Θηλέων » 120
6ον » » » 375

Γυμνάσιον	Θηλέων Ν. Σμύρνης	Δέμ.	111	9ον Δημοτ. Σχολείον Α' Περιφέρειας Δέμ.	5
»	» Άρρένων Καλλιθέας	»	259	»	»
3ον Γυμνάσιον Θηλέων	»	»	207	»	»
4ον »	»	»	106	»	»
1ον »	» Άρρένων	»	116	»	»
Εύαγγελική Σχολή Ν. Σμύρνης	»	»	52	»	»
Βον Γυμνάσιον Άρρένων	»	»	112	»	»
Γυμνάσιον Αμαρουσίου	»	»	60	»	»
Γυμνάσιον Μενιδίου	»	»	50	»	»
Δημοσία Έμπορικῆ Σχολῆς Αθηνών (Θηλέων)	»	»	160	»	»
Νυκτερινά Σχολεία Παρισσού	»	»	53	»	»
Παρθενωγενείον Χίλλ	»	»	21	»	»
4ον και 18ον Δημ. Σχολ. Γ' Περιφ.	»	»	24	»	»
27ον Δημοτ. Σχολείον Γ' Περιφέρειας	»	»	55	»	»
7ον »	»	»	21	»	»
18ον »	»	»	26	»	»
4ον »	»	»	27	»	»
17ον »	»	»	20	»	»
22ον »	»	»	197	»	»
1ον »	»	»	39	»	»
26ον »	»	»	5	»	»
16ον »	»	»	30	»	»
14ον »	»	»	22	»	»
28ον »	»	»	63	»	»
6ον »	»	»	26	»	»
10ον »	»	»	34	»	»
7ον »	»	»	34	»	»
Γυμνάσιον Θηλέων Καλλιθέας	»	»	52	»	»
4ον Γυμνάσιον Άρρένων	»	»	130	»	»
8ον »	»	»	»	»	»
6ον »	»	»	»	»	»

σχολείου των και την ιδική των. Έδοθησαν την Επιτροπή Έρανο δια την Φανέλλαν του Στρατιώτου. Έχουν πρόχειρο φαρμακείο και προσφέρουν τις πρώτες βοήθειες εις τους έχοντας ανάγκην. Ασκούνται εις τας πρώτας βοήθειες. Με δικά τους χρήματα αγοράζουν γραφική ύλη για τους πτωχούς μαθητάς. Περιποιούνται τα δενδρύλλια που έφύτευσαν.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Φαρακλάτων Κεφαλληνίας έκαμαν έρανον υπέρ της Φανέλλας του Στρατιώτου και έμάζεψαν 270.000 δρχ. και 14 τεμάχια μάλλινα. Επίσης διέθεσαν για τα ανταντάρτηλκα παιδιά 168.000 δρχ. Έφύτευσαν 70 πεύκα.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου 'Ιλλάρων Κεφαλληνίας έκαμαν έρανον για τους μαχομένους. Περιποιούνται τον χώρο του μνημείου πεσόντων. Καλλιεργούν τον γύρο του σχολείου χώρον.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Β' Δημοτ. Σχολείου Ληξουρίου Κεφαλληνίας έκαμαν έρανον το προϊόν του οποίου διέθεσαν δια τα ανταντάρτηλκα παιδιά Ληξουρίου. Φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδική των.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Κοντογουρατών Κεφαλληνίας έκαμαν έρανον και έμάζεψαν γλυκίσματα για τα ανταντάρτηλκα.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Λαζαράτων Κεφαλληνίας φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδική των. Καλλιεργούν φυτά σε γλάστρες.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Διγαλέτου Κεφαλληνίας φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και της κοινοτικής βρύσης Χαράκτιου. Εις τον κεντρικόν δρόμον κατεσκεύασαν όχτον δια την διέξοδον των νεράν της βροχής. Καλλιεργούν σχολ. κήπο. Έμοίρασαν γραφική ύλη στους πτωχούς συμμαθητάς των.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Μεσοδουνίων Κεφαλληνίας φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδική των. Την παραμυή των Χριστουγέννων έστειλαν ένα δέμα με γραφική ύλη και έφηρους καρπούς εις τους τραυματίας του Νοσοκομείου Καστοριάς. Περιποιούνται τα πεύκα του σχολείου.

Ο Διευθυντής του Δημοτ. Σχολείου Πλαγιάς Κεφαλληνίας γράφει: Με τον αυτόν ζήλον εργάσθησαν και κατά το παρόν σχολ. έτος.

Ο Πρόεδρος της κοινότητός μας δι' ότι δύσκολον πάντοτε εις τους Έριθροσταυρίτας μας καταφέυγει.

Τους βλέπει κανείς και τους καμαρώνει δια τον ζήλον και το σύστημα με το οποίον εργάζονται.

Λαμβανόμενου δε ύπ' όψιν, ότι το χωριό μας είναι το πτωχότερον όλων των άλλων θαυμάζει κανείς πως κατορθώνουν κάθε φοράν και μαζεύουν τόσα χρήματα και τόσα πράγματα.

ΚΡΗΤΗ

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Καλεσσών Μαλεβυρίου Κρήτης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδική των.

Ε.Σ.Ν. του 'Ιδιωτικού Σχολείου Μ. Ι. Καρούση Πειραιώς ψάλλουν τα κάλαντα υπέρ των ανταντάρτηλκων.

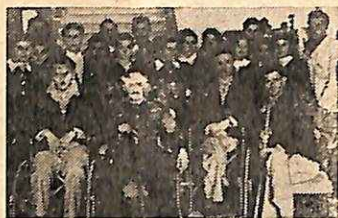
The Juniors of the Private school Karoussi, Piraeus, sing the carols in favour of the refugee children.

ριότητα του σχολείου των και των γύρω δρόμων. Έδοθησαν εις την κατασκευήν μαγειρείου δια την παρασκευήν του συσσιτίου. Με χρήματα του ταμείου των αγοράσαν τετράδια και μολύβια, τα όποια έμοίρασαν στους πτωχούς μαθητάς. Επίσης αγοράζουν και κάθε μήνα με χρήματα του ταμείου περιοδικά Ε.Σ.Ν. για τα παιδιά που δεν μπορούν να το αγοράσουν.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του 3ου Δημοτ. Σχολείου 'Ηρακλείου Κρήτης με δικά τους χρήματα αγοράσαν μαλλί και έπλεξαν 18 κασκόλ και 7 κουκούλες, 50 πακέτα σιγάρα και 50 κουτιά σπέρτα, με τα όποια έτοιμάσαν 4 δέματα και τα απέστειλαν εις τα 591, 592, 593 τάγματα Πεζικού.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου 'Αγ. Φωτιάς Σητείας Κρήτης φροντίζουν την καθαριότητα του χωριού των. Έκαθάρισαν τους κεντρικούς δρόμους. Περιποιούνται τα δενδρύλλια, που έφύτευσαν. Έπλεξαν μάλλινα είδη για τους στρατιώτας. Με χρήματα που έμάζεψαν από τα κάλαντα έτοιμάσαν δέματα για τους συχωριανούς των στρατιώτας.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Στόλων Μονοφατισίου φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδική των. Ψεκάζουν το σχολειόν τους καθημερινώς με Δ.Δ.Τ. Βοηθούν τους πτωχούς μαθητάς με γραφική ύλη. Έκαμαν έρανον μεταξύ των, το προϊόν του οποίου διέθεσαν δια

Ε.Σ.Ν. Έμπορικής Σχολής Νικαίας εις Μονήν Πετράκη. Juniors of the Commercial School Nicaea visiting the wounded.

συμμαθητήν των πάσχοντα από οστεομυελίτιδα. Περιποιούνται τα δενδρύλλια, που έφύτευσαν.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου 'Αμπελακίου Ρεθύμνης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδική των. Καθαρίζουν τους δρόμους του χωριού των και την βρύσην. Κατασκευάζουν διάφορα αντικείμενα με σύρμα, τα όποια πωλούν προς ένισχυση του ταμείου των. Καλλιεργούν σχολικόν κήπο. Βοηθούν εις την παρασκευήν και διανομήν του μαθητικού συσσιτίου. Έφύτευσαν 300 δενδρύλλια σε διάφορα μέρη του χωριού.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Καστέλλου 'Αποκορώνου φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου, του χωριού των και την ιδική των. Έκαθάρισαν τους δρόμους του χωριού των. 'Ησκήθησαν εις τας πρώτας βοήθειες.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Κελεφά Οιτύλου φροντίζουν την καθαριότητα των δρόμων του χωριού των. Καταβάλλουν το αντίτιμον της άξιας του περιοδικού για τους πτωχούς μαθητάς.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου 'Ισθμίας Κορινθίας φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των. Έχουν μαθητικό ταμείο. Έφύτευσαν άνθη σε γλάστρες. Βοηθούν τους πτωχούς.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου 'Ασωπού Μολάων με χρήματα από τα κάλαντα αγοράσαν μίαν σημαίν για το σχολείο, έδοθησαν τα ανταντάρτηλκα.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Βυτίνης Γορτυνίας διέθεσαν 310 χιλ. εις άπόρους οικογενείας ανταντάρτηλκων και πτωχά παιδιά της πόλεως των.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Β' Δημοτικού Σχολείου Κορίνθου έπεσκέφθησαν το Στρατιωτικόν Νοσοκομείον της πόλεως των εις τους τραυματίας του οποίου προσέφεραν γλυκίσματα, φρούτα, σιγάρα και σόκα και τους έψυχαγώγησαν. Έστειλαν 210.000 δρχ. εις τα ανταντάρτηλκα Ναούσης.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Πολίχνης Καλαμών διέθεσαν 70.000 δρχ. που έμάζεψαν από τα κάλαντα υπέρ των τραυματιών.

ΕΥΒΟΙΑ

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Γυμνασίου Λουτρών Αϊδηψού φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και του σχολικου χώρου. Περιποιούνται τα πεύκα. Προσέφεραν στους στρατιώτας της φρουράς γλυκίσματα, κοινά και περιοδικά. Και στους συχωριανούς των στρατιώτας 20 δέματα με γλυκίσματα.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου 'Αγ. 'Ονούφριου Μαγνησίας φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδική των. Καλλιεργούν σχολ. κήπο. Έκαθάρισαν τον κεντρικόν δρόμον του χωριού. Βοηθούν τους αδυνάτους συμμαθητάς των. Απέστειλαν στα ανταντάρτηλκα της Παιδοπόλεως 'Αγριάς δέματα με γλυκά και φρούτα. Έπεσκέφθησαν το Στρατιωτικόν Νοσοκομείον Βόλου, εις τους τραυματίας του οποίου έμοίρασαν φρούτα και γλυκίσματα και τους έψυχαγώγησαν.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου 'Αγ. Βλασίου Φιλιππιάδων προσέφεραν σιγάρα και φρούτα εις τους νοσηλευμένους τραυματίας.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου 'Ανω Λαφίστης 'Ιωαννίνων με χρήματα από τα κάλαντα αγοράσαν γραφική ύλη για τους πτωχούς μαθητάς.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του 'Ιεροδιδασκαλείου Βελλας 'Ιωαννίνων φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των και την ιδική των. Καλλιεργούν σχολ. κήπο. Αγοράσαν με ιδικά των χρήματα 160 πάστες για τους τραυματίας του Στρατιωτ. Νοσοκομείου 'Ιωαννίνων.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του 2ου Δημοτικού Σχολείου 'Εδέσσης έπεσκέφθησαν το Στρατιωτικόν Νοσοκομείο της πόλεως των, έμοίρασαν εις τους νοσηλευμένους τραυματίας φρούτα και γλυκίσματα και τους έψυχαγώγησαν.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Λαϊνών Θεσσαλονίκης φροντίζουν την καθαριότητα του σχολείου των. Καλλιεργούν άνθη σε γλάστρες. Με τα χρήματα που έμάζεψαν από τα κάλαντα αγοράσαν 4 εικόνας αγίων και ήμερολόγια. Έμοίρασαν 205 αυγά και σιγάρα εις το Στρατιωτικόν Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης. Βοηθούν τους πτωχούς συμμαθητάς των. Έφύτευσαν 1200 πεύκα, τα όποια περιποιούνται.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Θέρμης Θεσσαλονίκης καλλιεργούν σχολ. κήπο. Έφύτευσαν 6.000 δενδρύλλια και 4.500 πεύκα.

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημοτ. Σχολείου Γαλατάδων 'Αλμυπίας έπεσκέφθησαν την πρωτοχρονιά τη διμοίρια 'Εθνοφρουράς, εις την όποιαν έμοίρασαν δώρα και την έψυχαγώγησαν.

ΘΡΑΚΗ

Οι Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Γ' Δημοτικού Σχολείου Ξάνθης με χρήματα που έμάζεψαν από τα κάλαντα διέθεσαν 200.000 δρχ. για την αγορά μεγάλων για την ψυχαγωγία των νοσηλευμένων εις το Στρατ. Νοσοκομείο και 500.000 δρχ. για την αγορά διαφόρων χρησίων δώρων για τους άσθενείς και τραυματίας του Νοσοκομείου.

Ε.Σ.Ν. μαθηταί του Δημ. Σχολείου 'Αρνάδου Τήνου μεταφέρουν βότανα προς επίστρωση της αυλής του σχολείου των.

The Juniors of the Elem. School Arnadou-Tinou cleaning their play ground.

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολείου 'Αγ. Δημητρίου Δ' Περιφ. 'Αθηνών, με δέματα δια τους τραυματίας. Juniors of the Elem. School St. Demetrios with gifts for the wounded.

Ε.Σ.Ν. Δ' Δημ. Σχολείου Δ' Περιφ. 'Αθηνών εις την 'Εστίαν Δουργουτίου.

Juniors of the 4th Elem. School Athens, visiting the Dourgouti center for ref. children.

Ε.Σ.Ν. Α' Γυμνασίου Θηλ. Πειραιώς εις την παιδόπολιν Καστέλλας.

Juniors of the 1st Hing School for girls Piraeus visiting the Kastella center for ref. children.

Ε.Σ.Ν. Γυμνασίου Θηλέων Καλλιθέας εις παιδόπολιν Δουργουτίου.

Juniors of the Hing School for girls Callithea visiting the center for the ref. children in Dourgouti.

Ε.Σ.Ν. Λυκείου «Ελληνισμός» Πειραιώς με δέματα δια τα ανταντάρτηλκα.

Juniors of the «Hellenismos» School with gifts for the wounded.

Ε.Σ.Ν. 19ου Δημ. Σχολείου Β' Περιφ. 'Αθηνών με δέματα δια τους τραυματίας. Juniors of the 19th Elem. School, Athens, with parcels for the wounded.

Ε.Σ.Ν. Γ' Γυμνασίου 'Αρρένων 'Αθηνών με δώρα δια τους τραυματίας.

Juniors of the 3th High School for boys Athens, with gifts for the wounded.

Ε.Σ.Ν. 'Ιεροδιδασκαλείου Βελλας με δέματα δια το Στρατιωτικόν Νοσοκομείον 'Ιωαννίνων.

Juniors of Seminarit School Velas, with parcels, ready to visit a Military Hospital in Jannina.

Ε.Σ.Ν. Λυκείου 'Αθηνών εις παιδόπολιν Κηφισίας. Juniors of Athens «Lyceion» visiting the center for ref. children in Kifissia.

Ε.Σ.Ν. 1ου Δημ. Σχολείου Καισαριανής με δώρα δια τα ανταντάρτηλκα.

Juniors of the 1st Elem. School Kesariani with gifts for the ref. children.

Ε.Σ.Ν. 10ου Δημ. Σχολείου Βόλου εις την παιδόπολιν 'Αγριάς Βόλου.

Juniors of the 10th Elem. School Volos, visiting the center for ref. children in Agria.

Ε.Σ.Ν. 'Ιδιωτ. Σχολής Παπαδοπούλου Καλλιθέας με δώρα δια τους τραυματίας.

Juniors of Papadopoulos School, Callithea, with gifts for the wounded.

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολείου Καλογραΐνης εις παιδόπολιν 'Ελεαθερουπόλεως και Ν. 'Ιωνίας.

Juniors of the Elem. School Kalogreza visiting the center for ref. children in N. Ionia.

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολείου Ριζομυλίου Β' Περιφ. Λαρίσης ψάλλουν τα κάλαντα υπέρ των ανταντάρτηλκων. Juniors of the Elem. School Rizomilos, singing carols, in favour of the ref. children.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Στίχοι καὶ Μουσική
Ξ. Γ. ΑΣΤΕΡΙΑΔΗ

Μέτρια, ευλαβικά.

